

แรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข

INSPIRATION FROM GILDED BLACK LACQUER WORK:

THE BUDDHA'S LIFE DURING BLISS

OF EMANCIPATION

สถาพร เครือวัลย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ

คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

แรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข

สถาพร เครือวัลย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ

คณะศิลปกรรมศาสตร์

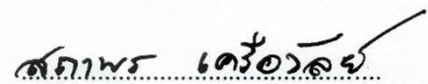
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นงานวิจัยที่เกิดจากการค้นคว้าและวิจัย ขณะที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่ในคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ดังนั้นงานวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถือเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และข้อความต่างๆในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ข้าพเจ้าขอรับรองว่าไม่มีการคัดลอกหรือนำงานวิจัยของผู้อื่นมานำเสนอในชื่อของข้าพเจ้า

This thesis consists of research materials conducted at Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi and hence the copyright owner. I hereby certify that the thesis does not contain any forms of plagiarism.

ศ.ถาวร เครือวัลย์

(นายสถาพร เครือวัลย์)

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตตสุข
Inspiration from Gilded Black Lacquer Work: The Buddha's Life
during Bliss of Emancipation

ชื่อ - นามสกุล

นายสถาพร เครือวัลย์

สาขาวิชา

ทัศนศิลป์และการออกแบบ

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์สมพร รุธี, ประ.ด.

ปีการศึกษา

2564

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์สุชาติ เกาทอง, MFA.)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สมพร รุธี, ประ.ด.)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ไชยพจน์ หวลมานพ, ประ.ด.)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุ่งนภา สุวรรณศรี, ประ.ด.)

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี อนุมัติการค้นคว้าอิสระ
ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์สมพร รุธี, ประ.ด.)

วันที่...5...เดือน...มิ.ย... พ.ศ. 2564...

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข
ชื่อ - นามสกุล	นายสถาพร เครือวัลย์
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์และการออกแบบ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์สมพร ฐรี, ปร.ด.
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

การวิจัยสร้างสรรค์เรื่อง แรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข เป็นการศึกษาเกี่ยวกับศิลปะลายรดน้ำ อันเป็นงานศิลปกรรมชั้นสูงของไทยที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ในความเป็นชาติไทย แต่เนื่องด้วยในปัจจุบันนี้วัสดุอุปกรณ์บางชนิดหาได้ยากและมีราคาแพงจึงทำให้ในการสร้างงานศิลปะลายรดน้ำจะใช้ทุนสูงในการสร้างงาน อีกทั้งสิ่งที่ปรากฏในงานยังถูกจำกัดไปตามสีของวัสดุ คือ สีดำจากยางรัก สีทองจากแผ่นทองคำเปลว ทำให้ผลงานมีรูปแบบที่ไม่หลากหลาย งานวิจัยสร้างสรรค์เรื่องนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้ของเทคนิคลายรดน้ำจากอดีตถึงปัจจุบัน ว่าในการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมลายรดน้ำนั้นมีแนวคิด เทคนิควิธีการ วัสดุอุปกรณ์ ในการสร้างสรรค์อย่างไร เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาสร้างสรรค์งานจิตรกรรมลายรดน้ำที่มีอัตลักษณ์พิเศษเฉพาะตนในเรื่อง พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข อันเป็นเรื่องราวของพุทธศาสนาที่ทรงคุณค่าทางจิตใจและใช้สั่งสอนชาวพุทธให้เห็นถึงความสุขที่ได้พบธรรมะหนทางแห่งการหลุดพ้น ซึ่งจะทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปะลายรดน้ำในเชิงสร้างสรรค์ให้อยู่คู่กับสิ่งดีงามและชาติไทยสืบไป

โดยการวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร พิพิธภัณฑ์ จิตรกรรมฝาผนังในวัด และผลงานของศิลปินที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เป็นองค์ความรู้ นำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมลายรดน้ำ ชุดทดลองจำนวน 2 ชุด และนำผลจากชุดทดลองมาสร้างเป็นผลงานสรุป

ผลการวิจัยพบว่าการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมลายรดน้ำนั้นสามารถใช้วัสดุบางชนิดที่หาได้ง่ายในปัจจุบันและมีราคาที่ถูกลงมาใช้แทนค่ากันได้ นั่นคือ ยางรัก ที่ใช้ในการทำพื้นงานในสมัยก่อนสามารถใช้สีเฟล็กซ์หรือน้ำมันวานิชเคลือบด้านสำหรับสีอะคริลิกทดแทนได้ ทั้งยังสามารถคงสีเดิมของพื้นวัสดุไว้ได้ และแผ่นทองคำเปลวสามารถใช้ผงโลหะ คือ ผงเงิน ผงทองวิทยาศาสตร์ ผงนาก ทดแทนได้ จากผลการศึกษาที่ได้ผู้วิจัยจึงนำมาใช้เป็นข้อมูลผลสานกับรูปแบบและแนวคิดส่วนตัวในการสร้างผลงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี เรื่องพุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข ที่ผสมกันระหว่างเทคนิคลายรดน้ำกับงานประติมากรรมหุ่นต่ำ รองพื้นด้วยแผ่นนากเปลว แล้วเคลือบงานด้วยน้ำมันวานิชเคลือบสำหรับสีอะคริลิก มีการใช้แผ่นทองคำเปลว ผงเงิน ผงทองวิทยาศาสตร์ ผงนาก และสีอะคริลิกผสมกัน

เกิดเป็นศิลปะลายรดน้ำรูปแบบใหม่ ที่ยังทรงคุณค่าคู่ควรกับเรื่องราวที่น่าเสนอ ทำให้ศิลปะลายรดน้ำมีความหลากหลายน่าสนใจยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ลายรดน้ำ, พุทธประวัติ, เสวยวิมุตติสุข

Thesis Title	Inspiration from Gilded Black Lacquer Work: The Buddha's Life during Bliss of Emancipation
Name – Surname	Mr. Sthaphon Khrueawan
Program	Visual Arts and Design
Thesis Advisor	Associate Professor Somporn Turee, Ph.D.
Academic Year	2021

ABSTRACT

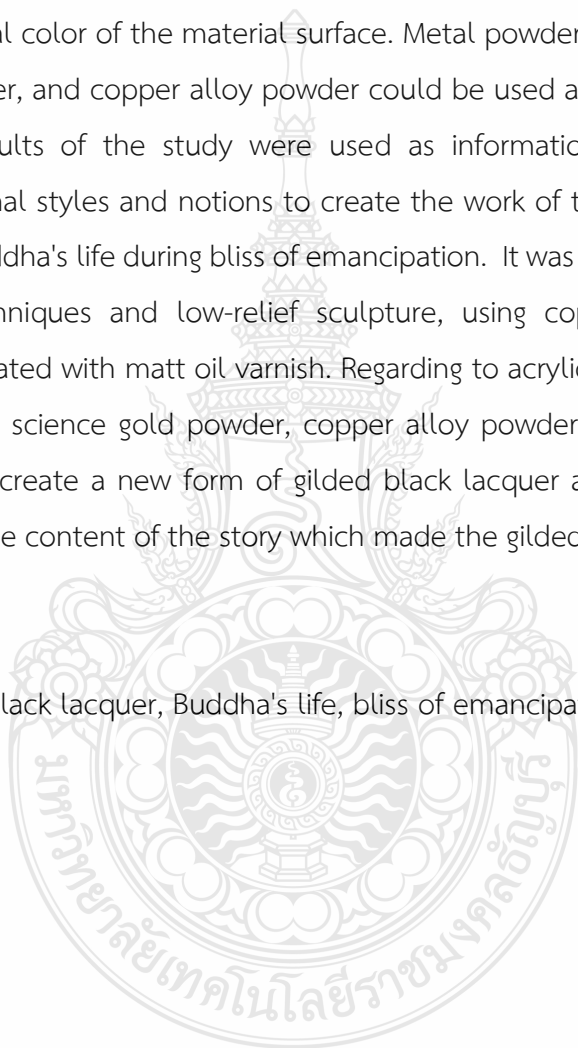
This creative research entitled “Inspiration from Gilded Black Lacquer Work: The Buddha's life during bliss of emancipation” was the study on Thai gilded black lacquer work, a unique high class Thai art representing Thai identity. Some of the materials nevertheless used to produce the work were so difficult to find and expensive that affected the creation of the gilded black lacquer work. Moreover, the color appeared in the work was restricted to the color of the material which was the black color from lacquer varnish gained from the lacquer tree, and gold color from the gold leaf. Owing to this, the work was not produced in a variety of styles. This creative research aimed to study the body knowledge of the gilded black lacquer work in terms of techniques from the past to the present in the creation of the gilded black lacquer painting which focused on concepts, techniques, methods, and materials used with an aim to apply the knowledge gained to create a gilded black lacquer painting with a unique identity in the story of the Buddha's life during the bliss of emancipation. It was the story of Buddhism that had spiritual value and was exploited to teach Buddhists to realize the happiness of exposing Dharma, the way of nirvana. It would make people in society live together in peace. It also could preserve the art of creative gilded black lacquer to remain with good things and the Thai nation forever.

In this creative research, the data was collected from documents, museums, frescoes in temples, and the work of relevant artists and analyzed as a body of knowledge which was then used in the creation of gilded black lacquer paintings of two

experimental sets. The results gained from the experiments were created in the form of summary work.

The results of the research revealed that in the creation of gilded black lacquer paintings, some materials that were readily available and less expensive and could be used instead of one another were lacquer varnish or Yang Rak in Thai. In the past, flex or matte varnish could be used as a replacement for acrylic paint and was able to maintain the original color of the material surface. Metal powder, namely silver powder, science gold powder, and copper alloy powder could be used as a replacement for the gold leaf. The results of the study were used as information, combined with the researcher's personal styles and notions to create the work of traditional Thai painting, the story of the Buddha's life during bliss of emancipation. It was a combination of gilded black lacquer techniques and low-relief sculpture, using copper alloy sheet as a foundation, and coated with matt oil varnish. Regarding to acrylic paint, the use of gold leaf, silver powder, science gold powder, copper alloy powder and acrylic paint were mixed together to create a new form of gilded black lacquer art. It was valuable and worth presenting the content of the story which made the gilded black lacquer art more interesting.

Keywords: gilded black lacquer, Buddha's life, bliss of emancipation

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดผลงานที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์เฉพาะตนของผู้วิจัยใน ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์ของ รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร จูรี อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ แสนขัติยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาเดิมผู้ล่วงลับ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยพจน์ หวลมานพ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งตลอดมาจนสำเร็จลุล่วง ไปได้ด้วยดี ทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์เกียรติคุณปรีชา เกาทอง ที่ให้เกียรติมาเป็นประธานใน สอบ ตลอดจนอาจารย์ประจำสาขาวิชาและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยเหลือ ตรวจสอบการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนางานวิจัยมากขึ้นทุกครั้งที่ตลอดการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และคณะศิลปกรรมศาสตร์ที่ ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ อุปกรณ์ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอด การดำเนินการศึกษาวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคุณอาจารย์ และบุคลากรด้านศิลปะ ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ ด้วยความรักความเมตตากรุณา ตลอดจนอบรมสั่งสอน อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้ความช่วยเหลือในการศึกษาด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และผู้อุปถัมภ์ของผู้วิจัย ที่ให้การสนับสนุนรวมทั้งกำลังใจ อันยิ่งใหญ่ให้กับผู้วิจัย รวมทั้งคุณค่า คุณประโยชน์ และคุณงามความดีใด ๆ ที่ทำให้เกิดความรู้ ความคิด และความปรารถนาดีต่อผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ และพี่น้องนักศึกษาปริญญาโททุกคน ที่ได้ให้การช่วยและเป็นกำลังใน การดำเนินการศึกษาแก่ผู้วิจัย

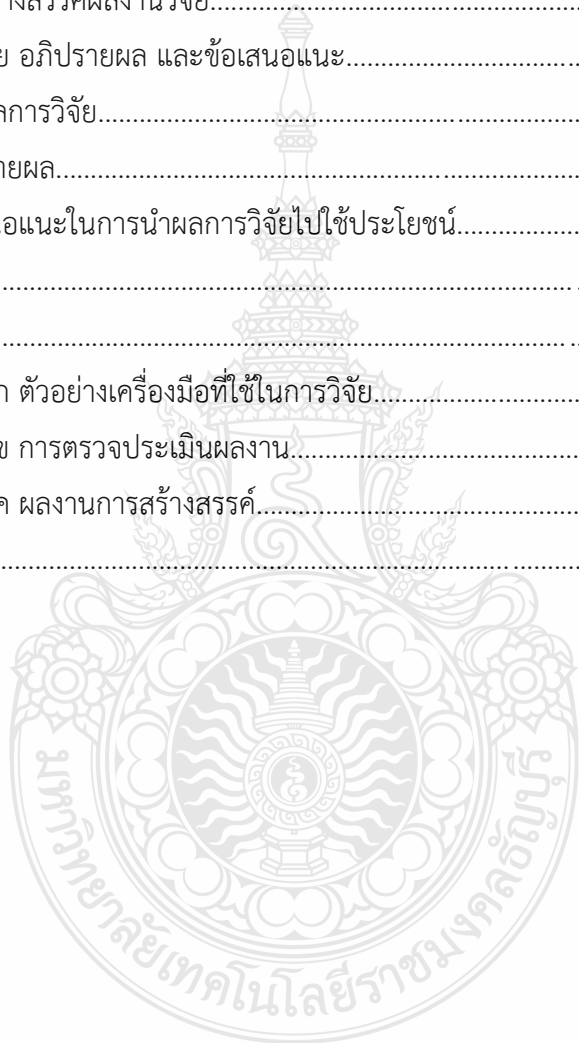
สถาพร เครือวัลย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(3)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(5)
กิตติกรรมประกาศ.....	(7)
สารบัญ.....	(8)
สารบัญตาราง.....	(10)
สารบัญภาพ.....	(11)
บทที่ 1 บทนำ.....	15
1.1 ที่มาและความสำคัญของงานวิจัย.....	15
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	17
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	17
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	19
1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	19
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	20
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
2.1 เอกสารและข้อมูลด้านเนื้อหา.....	21
2.2 อิทธิพลที่ได้รับจากความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา.....	33
2.3 อิทธิพลที่ได้รับจากผลงานศิลปกรรม.....	34
2.4 อิทธิพลที่ได้รับด้านเทคนิค.....	38
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
2.6 งานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง.....	41
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัยสร้างสรรค์.....	47
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	48
3.2 เครื่องมือในการวิจัย.....	50
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
3.5 การสร้างสรรค์ผลงาน.....	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างสรรค์ผลงาน.....	53
4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
4.2 การสร้างสรรค์ผลงานวิจัย.....	82
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	113
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	113
5.2 อภิปรายผล.....	116
5.3 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	118
บรรณานุกรม.....	119
ภาคผนวก.....	122
ภาคผนวก ก ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	123
ภาคผนวก ข การตรวจประเมินผลงาน.....	132
ภาคผนวก ค ผลงานการสร้างสรรค์.....	134
ประวัติผู้เขียน.....	144

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ตารางสรุปชื่อสถานที่ เหตุการณ์ และทิศที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขแต่ละสัปดาห์.....	33
ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงผลงานของศิลปินที่นำมาทำการวิเคราะห์.....	48
ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์แบ่งขั้นตอนการสร้างสรรคศิลป์ละครน้ำ.....	54
ตารางที่ 4.2 ตารางการวิเคราะห์คุณสมบัติของยางรักและการนำไปใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะละครน้ำ.....	55
ตารางที่ 4.3 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างในการสร้างสรรค์งานศิลปะละครน้ำในสมัยแรกเริ่มกับสมัยปัจจุบัน.....	56
ตารางที่ 4.4 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 1.....	57
ตารางที่ 4.5 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 2.....	58
ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 3.....	59
ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 4.....	59
ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 5.....	60
ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 6.....	61
ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 7.....	62
ตารางที่ 4.11 ตารางแสดงการวิเคราะห์ผลงานทดลองระยะที่ 1.....	92
ตารางที่ 4.12 ตารางแสดงการวิเคราะห์ผลงานทดลองระยะที่ 2.....	100

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	20
ภาพที่ 2.1 ภาพโพธิบัลลังก์ สัปดาห์ที่ 1 ของการเสวยวิมุตติสุข.....	23
ภาพที่ 2.2 ภาพอนิมิสเจดีย์ สัปดาห์ที่ 2 ของการเสวยวิมุตติสุข.....	23
ภาพที่ 2.3 ภาพรัตนจกรมเจดีย์ สัปดาห์ที่ 3 ของการเสวยวิมุตติสุข.....	24
ภาพที่ 2.4 ภาพรัตนฆรเจดีย์ สัปดาห์ที่ 4 ของการเสวยวิมุตติสุข.....	25
ภาพที่ 2.5 ภาพอชปาลนิโครธ สัปดาห์ที่ 5 ของการเสวยวิมุตติสุข.....	26
ภาพที่ 2.6 ภาพมุกฉลินท์ สัปดาห์ที่ 6 ของการเสวยวิมุตติสุข.....	27
ภาพที่ 2.7 ภาพราชายตนะ สัปดาห์ที่ 7 ของการเสวยวิมุตติสุข.....	28
ภาพที่ 2.8 พระพุทธรูปปางมารผจญ.....	29
ภาพที่ 2.9 พระพุทธรูปปางถวายเนตร.....	30
ภาพที่ 2.10 พระพุทธรูปปางจกรม.....	30
ภาพที่ 2.11 พระพุทธรูปปางเรือนแก้ว.....	31
ภาพที่ 2.12 พระพุทธรูปปางห้ามมาร.....	31
ภาพที่ 2.13 พระพุทธรูปปางนาคปรก.....	32
ภาพที่ 2.14 พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร.....	32
ภาพที่ 2.15 ชื่อภาพ ตู้พระธรรมวัดเชิงหวาย ศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย.....	35
ภาพที่ 2.16 ภาพพระมหากษัตริย์ในมหาจักรวาล ศิลปินบัณฑิต อินทร์คง.....	41
ภาพที่ 2.17 ภาพ ปัญญาวิมุตติ ศิลปิน จันทนา แจ่มทิม.....	42
ภาพที่ 2.18 ภาพสระอโนดาต ศิลปิน สิโรจน์ พวงบุบผา.....	43
ภาพที่ 2.19 ภาพ มารศาสนา ศิลปิน สากล สุทธิมาลย์.....	45
ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดกระบวนการดำเนินการวิจัยสร้างสรรค์.....	47
ภาพที่ 4.1 ชื่อผลงาน องค์พระมหากษัตริย์ในมหาจักรวาล.....	65
ภาพที่ 4.2 ชื่อผลงาน พระมหากษัตริย์ในมหาจักรวาล.....	66
ภาพที่ 4.3 ชื่อผลงาน ปัญญาวิมุตติ.....	68
ภาพที่ 4.4 ชื่อผลงาน พลังบารมี.....	69
ภาพที่ 4.5 ชื่อผลงาน พลังแห่งธาตุ-ธรรม (อาโปธาตุ).....	70

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.6 ชื่อผลงาน สระอโนดาต.....	71
ภาพที่ 4.7 ชื่อผลงาน พุทธภูมิ.....	73
ภาพที่ 4.8 ชื่อผลงาน ป่าหิมวันต์.....	74
ภาพที่ 4.9 ชื่อผลงาน มารศาสนา.....	76
ภาพที่ 4.10 ชื่อผลงาน ตรัสรู้.....	77
ภาพที่ 4.11 ชื่อผลงาน ตู๊พระธรรมวัดเชิงหวาย.....	79
ภาพที่ 4.12 ชื่อผลงาน ตู๊พระธรรมขามู พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา.....	80
ภาพที่ 4.13 กรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานระยะที่ 1.....	84
ภาพที่ 4.14 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 1.....	84
ภาพที่ 4.15 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 2.....	84
ภาพที่ 4.16 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 3.....	85
ภาพที่ 4.17 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 4.....	85
ภาพที่ 4.18 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 5.....	85
ภาพที่ 4.19 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 6.....	85
ภาพที่ 4.20 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 7.....	86
ภาพที่ 4.21 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 8.....	86
ภาพที่ 4.22 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 9.....	86
ภาพที่ 4.23 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 10.....	86
ภาพที่ 4.24 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 11.....	86
ภาพที่ 4.25 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 12.....	86
ภาพที่ 4.26 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 13.....	87
ภาพที่ 4.27 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 14.....	87
ภาพที่ 4.28 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 15.....	87
ภาพที่ 4.29 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 16.....	87
ภาพที่ 4.30 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 17.....	87
ภาพที่ 4.31 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 18.....	88

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.32 ภาพร่างสี่ระยะที่ 1 ชั้นที่ 19.....	88
ภาพที่ 4.33 ภาพร่างสี่ระยะที่ 1 ชั้นที่ 20.....	88
ภาพที่ 4.34 ภาพร่างสี่ระยะที่ 1 ชั้นที่ 21.....	88
ภาพที่ 4.35 ภาพร่างสี่ระยะที่ 1 ชั้นที่ 22.....	88
ภาพที่ 4.36 ภาพร่างสี่ระยะที่ 1 ชั้นที่ 23.....	89
ภาพที่ 4.37 ภาพร่างสี่ระยะที่ 1 ชั้นที่ 24.....	89
ภาพที่ 4.38 ภาพร่างสี่ระยะที่ 1 ชั้นที่ 25.....	89
ภาพที่ 4.39 ผลงานทดลองสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 1 ชั้นที่ 1.....	90
ภาพที่ 4.40 ผลงานทดลองสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 1 ชั้นที่ 2.....	90
ภาพที่ 4.41 ผลงานทดลองสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 1 ชั้นที่ 3.....	91
ภาพที่ 4.42 กรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานระยะที่ 2.....	94
ภาพที่ 4.43 ภาพร่างสี่ระยะที่ 2 ชั้นที่ 1.....	94
ภาพที่ 4.44 ภาพร่างสี่ระยะที่ 2 ชั้นที่ 2.....	94
ภาพที่ 4.45 ภาพร่างสี่ระยะที่ 2 ชั้นที่ 3.....	95
ภาพที่ 4.46 ภาพร่างสี่ระยะที่ 2 ชั้นที่ 4.....	95
ภาพที่ 4.47 ภาพร่างสี่ระยะที่ 2 ชั้นที่ 5.....	95
ภาพที่ 4.48 ภาพร่างสี่ระยะที่ 2 ชั้นที่ 6.....	95
ภาพที่ 4.49 ภาพร่างสี่ระยะที่ 2 ชั้นที่ 7.....	95
ภาพที่ 4.50 ภาพร่างสี่ระยะที่ 2 ชั้นที่ 8.....	96
ภาพที่ 4.51 ภาพร่างสี่ระยะที่ 2 ชั้นที่ 9.....	96
ภาพที่ 4.52 ภาพร่างสี่ระยะที่ 2 ชั้นที่ 10.....	96
ภาพที่ 4.53 ภาพร่างสี่ระยะที่ 2 ชั้นที่ 11.....	96
ภาพที่ 4.54 ภาพร่างสี่ระยะที่ 2 ชั้นที่ 12.....	96
ภาพที่ 4.55 ภาพร่างสี่ระยะที่ 2 ชั้นที่ 13.....	97
ภาพที่ 4.56 ภาพร่างสี่ระยะที่ 2 ชั้นที่ 14.....	97
ภาพที่ 4.57 ภาพร่างสี่ระยะที่ 2 ชั้นที่ 15.....	97
ภาพที่ 4.58 ผลงานทดลองสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 2 ชั้นที่ 1.....	98

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.59 ผลงานทดลองสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 2 ชั้นที่ 2.....	98
ภาพที่ 4.60 ผลงานทดลองสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 2 ชั้นที่ 3.....	99
ภาพที่ 4.61 ผลงานทดลองสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 2 ชั้นที่ 4.....	99
ภาพที่ 4.62 กรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานระยะที่ 3.....	104
ภาพที่ 4.63 ภาพร่างสีระยะที่ 3 ชั้นที่ 1.....	104
ภาพที่ 4.64 ภาพร่างสีระยะที่ 3 ชั้นที่ 2.....	104
ภาพที่ 4.65 ภาพร่างสีระยะที่ 3 ชั้นที่ 3.....	105
ภาพที่ 4.66 ภาพร่างสีระยะที่ 3 ชั้นที่ 4.....	105
ภาพที่ 4.67 ภาพร่างสีระยะที่ 3 ชั้นที่ 5.....	105
ภาพที่ 4.68 การแสดงขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย.....	106
ภาพที่ 4.69 ผลงานสรุปสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 3 ชั้นที่ 1.....	106
ภาพที่ 4.70 ภาพแสดงการจัดองค์ประกอบผลงานจริงระยะสรุป ชั้นที่ 1.....	107
ภาพที่ 4.71 ภาพแสดงทิศทางการเคลื่อนไหวของเส้นในผลงานจริงระยะสรุป ชั้นที่ 1.....	107
ภาพที่ 4.72 ผลงานสรุปสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 3 ชั้นที่ 2.....	109
ภาพที่ 4.73 ภาพแสดงการจัดองค์ประกอบผลงานจริงระยะสรุป ชั้นที่ 2.....	109
ภาพที่ 4.74 ภาพแสดงทิศทางการเคลื่อนไหวของเส้นในผลงานจริงระยะสรุป ชั้นที่ 2.....	110
ภาพที่ 5.1 แผนผังความรู้ในการสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำ.....	114
ภาพที่ 5.2 กรอบความรู้แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย.....	115

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของงานวิจัย

ศิลปะไทยมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานตั้งแต่ก่อนกรุงสุโขทัยที่เริ่มประกาศความเป็นชาติไทย ศิลปะอันทรงคุณค่าของไทยนั้นมีทั้งงานจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หัตถกรรม ซึ่งศิลปะแต่ละแขนงนั้นก็ได้อุบัติขึ้น ทยอยทอด สืบทอดและพัฒนา มาตามแต่ละยุคสมัยเนิ่นนานจนกลายมาเป็นศิลปะที่มีเอกลักษณ์ของความเป็นไทยในปัจจุบัน ที่มีทั้งความงดงาม ประณีต บรรจง ทรงคุณค่าทั้งด้านความงามและเนื้อหาเรื่องราว สามารถบอกถึงความเป็นไทยได้เป็นอย่างดี

จิตรกรรมลายรดน้ำเป็นอีกหนึ่งศิลปะไทยอันทรงคุณค่า ถือเป็นงานประณีตศิลป์ชั้นสูง ที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นชาติไทย อันมีความปราณีตอ่อนช้อย งดงาม แสดงให้เห็นถึง วัฒนธรรม ความเชื่อ ความศรัทธาของคนไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน จิตรกรรมลายรดน้ำมักใช้ในการประดับตกแต่งข้าวของเครื่องใช้ในราชสำนักและทางพุทธศาสนา เช่น ตู้พระธรรม ทึบพระธรรม ตาลปัตร ตลับหรือผอบ พาน เป็นต้น และใช้ประดับตกแต่งอาคารทางพุทธศาสนาและราชมณเฑียร ทำให้เกิดภาพไทยและลายไทยขึ้น (น. ณ ปากน้ำ, 2533, น. 8) เช่น ลายรดน้ำในหอเขียนพิพิธภัณฑวังสวนผักกาด ลายรดน้ำบนตำหนักทองวัดไทร เป็นต้น งานศิลปกรรมลายรดน้ำที่ถือว่าโดดเด่นและงดงามที่สุดชิ้นหนึ่ง คือ ตู้พระธรรมวัดเชิงหวายเป็นศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับป่าหิมพานต์ป่าในโลกลงสู่อสูรตามความเชื่อของไทยได้วิจิตร อ่อนช้อย พลิวไหว งดงาม ยิ่งนัก งานลายรดน้ำจัดอยู่ในงานช่างสิบหมู่ แผนกช่างรัก (กรมศิลปากร, 2549, น. 13) สันนิษฐานว่ามีมาแต่ครั้งกรุงสุโขทัยแต่ไม่พบเป็นงานศิลปกรรมหลงเหลืออยู่เลยเนื่องจากได้สูญสลายไปตามกาลเวลาเพราะนิยมเขียนบนเครื่องไม้แต่พบเป็นหลักฐานจากจดหมายเหตุ เรื่องพระราชไมตรีระหว่างกรุงสยามกับกรุงจีน ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช กล่าวถึงพระราชสาส์นที่มีไปถึงพระเจ้ากรุงจีนสมัยนั้น ว่าเขียนอักษรด้วยลายน้ำทอง ซึ่งเชื่อว่าน่าจะมีกรรมวิธีในการเขียนแบบเดียวกันกับลายรดน้ำ (บัณฑิต อินทร์คง, 2560, น. 5)

ในการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมลายรดน้ำแบบโบราณนั้นมีขั้นตอนการสร้างสรรค์ คือ เริ่มด้วยการเตรียมพื้นผิววัสดุด้วยยางรัก แล้วเขียนลายด้วยน้ำยาหรดาล ถมพื้นในส่วนที่ไม่ต้องการให้ทองติดจากนั้นเซ็ตรักแล้วปิดทองคำเปลว ขั้นตอนสุดท้ายคือการล้างน้ำยาหรดาลออกเป็นอันเสร็จขั้นตอน ซึ่งการสร้างสรรค์งานลายรดน้ำแบบโบราณนี้มีวัสดุที่สำคัญอยู่ 3 อย่างคือ ยางรัก หรดาล และแผ่นทองคำเปลว ซึ่งวัสดุทั้ง 3 อย่างนี้ในปัจจุบันหาซื้อได้ยากและมีราคาสูงมาก โดยเฉพาะยางรักกับทองคำเปลว โดยยางรักคุณภาพดีนั้นได้จากยางของต้นรักใหญ่ ซึ่งต้นรักใหญ่ที่สามารถจัดเก็บน้ำยางได้นั้นมีเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่เขตป่าอนุรักษ์ การจะเจาะเก็บยางรักจากต้นรัก

ใหญ่ธรรมดาที่นั่นจึงไม่สามารถทำได้ เพราะขัดกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 (ทศพร วัชรานุกร, 2551, น. 232) ดังนั้นยางรักที่ใช้ในงานศิลปะและงานหัตถกรรมในไทย จึงต้องสั่งซื้อและนำเข้าจากประเทศพม่า (วีระชัย ณ นคร, 2551, น. 23) จึงทำให้ยางรักที่มีคุณภาพนั้นมีราคาแพงและหาได้ยาก อีกทั้งยางรักนั้นมีพิษต่อร่างกาย อาจทำให้ผู้ที่สัมผัสนั้นมีอาการแพ้เกิดผื่นแดงมีอาการคันระคายเคืองได้ ส่วนแผ่นทองคำเปลวนั้นก็มียุทธศาสตร์ตามราคาของทองคำแท่ง ซึ่งปัจจุบันราคาทองคำมีราคาที่สูงมาก ทำให้แผ่นทองคำเปลวมีราคาที่สูงตาม การที่จะสร้างสรรค์งานลายรดน้ำขึ้นมาสักชิ้นหนึ่งจึงต้องใช้เงินในการสร้างสรรค์ที่สูง ทำให้ในปัจจุบันมีนักศึกษาศิลปะและผู้สนใจทำงานลายรดน้ำนั้นน้อยลง สีที่ปรากฏขึ้นในผลงานก็ยังคงจำกัดไปตามสีของวัสดุ เช่น สีทองจากแผ่นทองคำเปลว สีดำจากยางรัก ทำให้ผลงานมีรูปแบบที่ไม่หลากหลาย ในปัจจุบันเองก็มีช่างและศิลปินที่ใช้วัสดุและอุปกรณ์แบบใหม่ที่ทำให้ได้ง่ายในปัจจุบันมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานลายรดน้ำบ้างแล้วแต่มีปริมาณไม่มากนัก ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในจุดนี้ จึงต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการนำวัสดุอุปกรณ์ใหม่ที่ทำให้ได้ง่ายและมีราคาที่ถูกกลงในปัจจุบันมาทดแทนวัสดุอุปกรณ์แบบเก่าที่หาได้ยากและราคาสูง เพื่อเป็นการสืบทอดองค์ความรู้ในเชิงสร้างสรรค์ทำให้ผลงานลายรดน้ำมีความหลากหลาย แปลกใหม่ น่าสนใจยิ่งขึ้น และแสดงอัตลักษณ์เฉพาะตนในการสร้างสรรค์ผลงานจากแรงบันดาลใจจากจิตรกรรมลายรดน้ำ ผ่านเรื่องราวทางพุทธศาสนา ในเรื่องพุทธประวัติตอนเสวยวิมุตติสุข อันเป็นเรื่องราวที่แสดงถึงเหตุการณ์หลังจากที่พระพุทธองค์ได้ตรัสรู้แล้ว พระองค์ได้เสวยสุขจากการที่ได้พบหนทางหลุดพ้นจากวัฏสงสาร เป็นการปฏิบัติสมาธิในอิริยาบถและสถานที่ต่าง ๆ กันตลอด 7 สัปดาห์ ซึ่งเรียกสถานที่เหล่านี้ว่า สัตตมหาสถาน คือสถานที่อันยิ่งใหญ่ 7 แห่ง มีเนื้อหาปรากฏอยู่ในคัมภีร์ทางพุทธประวัติหลายเล่ม โดยเฉพาะในคัมภีร์ที่มีชื่อว่า พระปฐมสมโพธิกถาฉบับสมเด็จพระบรมศาสดาจารย์ชินนโรส อันเป็นสำนวนที่รู้จักกันดีในประเทศไทย ปรากฏอยู่ในปริเฉทที่ 11 โพธิสัพพัญญูปริวรรต ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้เป็นเรื่องราวที่ทรงคุณค่าทางจิตใจ อยู่คู่กับสังคมชาวพุทธของไทยมายาวนานตั้งแต่ครั้งที่มีพุทธศาสนาเข้ามาในดินแดนสุวรรณภูมิ และแสดงให้เห็นพุทธศาสนิกชนให้เห็นถึงความสุขที่เกิดจากการได้เห็นธรรม ทำให้ชาวพุทธตระหนักถึงการคิดดี ทำดี ปฏิบัติดี มีธรรม จะได้มีความปิติสุข ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข อีกทั้งเพื่อเป็นการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในอีกทางหนึ่ง

เห็นได้ว่าเรื่องราวทางพุทธศาสนา และเทคนิคการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมลายรดน้ำนั้นมีประวัติความเป็นมาที่ควบคู่กันอยู่กับสังคมไทยมายาวนานบ่งบอกถึงความเชื่อความศรัทธา วิถีชีวิต และความมั่งคั่งร่ำรวยของคนในอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ในปัจจุบันนี้วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะลายรดน้ำนั้นมีราคาแพงและหาได้ยาก ทั้งหาผู้คนที่สนใจและเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องราวทั้งสองนี้ได้มีน้อยนัก หากแต่จำกัดอยู่ในเฉพาะกลุ่มของผู้ที่สนใจ และศึกษาเท่านั้นจุดนี้ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเชิง

สร้างสรรค์เพื่อเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวทางพุทธศาสนา ในเรื่องพุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุข และสืบสานพัฒนาสร้างสรรค์เทคนิคลายรดน้ำ ผสมผสานกับจินตนาการ ให้เกิดเป็นศิลปะลายรดน้ำที่มีความหลากหลายน่าสนใจยิ่งขึ้น อันจะทำให้เรื่องราวทั้งสองนี้ยังคงอยู่สืบไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาองค์ความรู้เทคนิคลายรดน้ำที่มีมาในอดีตและปัจจุบัน
- 1.2.2 เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษามาสร้างสรรค์อัตลักษณ์พิเศษเฉพาะตนในงานจิตรกรรมลายรดน้ำเรื่องพุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข
- 1.2.3 เพื่ออนุรักษ์เชิงสร้างสรรค์ในงานจิตรกรรมลายรดน้ำ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

- 1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 1.3.1.1 จิตรกรรมฝาผนังเรื่องพุทธประวัติในวัด
 - 1) วัดคงคาราม
 - 2) วัดดุสิตาราม
 - 3) วัดเกาะแก้วสุทธาราม
 - 1.3.1.2 จิตรกรรมลายรดน้ำ
 - 1) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร
 - 2) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา จ.พระนครศรีอยุธยา
 - 1.3.1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้อง
 - 1) ลายรดน้ำ
 - 2) พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข
 - 3) พระปฐมสมโพธิกถา
 - 1.3.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.3.2 ขอบเขตของการวิเคราะห์
 - 1.3.2.1 วิเคราะห์การสร้างสรรค์เทคนิคลายรดน้ำในยุคแรกเริ่มและยุคปัจจุบัน ในเรื่องเทคนิคและกรรมวิธีในการสร้างสรรค์เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเลือกหาวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ทดแทนในการสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดผลงานลายรดน้ำที่มีรูปแบบเฉพาะตน

1.3.2.2 วิเคราะห์เนื้อหาเรื่องราวพุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตตนิสฺสข ถึงรายระเอียดต่าง ๆ ในเหตุการณ์ รูปแบบของพระพุทธรูป และผลงานจิตรกรรมฝาผนังที่มีในพระอุโบสถ วัดคงคาราม วัดดุสิตาราม วัดเกาะแก้วสุทธาราม

1.3.2.3 วิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรคของศิลปินที่เป็นแรงดลใจ ถึงเรื่องแนวคิดเนื้อหา รูปแบบ และองค์ประกอบทางศิลปะที่ศิลปินถ่ายทอดออกมาในผลงาน

1.3.2.4 ทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างสรรค

1.3.3 ขอบเขตการสร้างสรรค

ในการสร้างสรรคผลงานของผู้วิจัยในครั้งนี้เป็นการสร้างสรรคผลงานในรูปแบบจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ด้วยเทคนิคศิลปะลายรดน้ำ แสดงเนื้อหาเรื่องราวพุทธประวัติตอนเสวยวิมุตตนิสฺสข โดยได้แบ่งการสร้างสรรคผลงานออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 จำนวน 3 ชิ้นงาน ระยะที่ 2 จำนวน 4 ชิ้นงาน ระยะที่ 3 จำนวน 2 ชิ้นงาน รวมทั้งหมด 9 ชิ้นงาน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.3.3.1 รูปแบบของผลงานเป็นการสร้างสรรคผลงานจิตรกรรม 2 มิติ รูปแบบงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี

1.3.3.2 ใช้เทคนิคศิลปะลายรดน้ำที่ได้ทำการดัดแปลงเทคนิคมาจากจิตรกรรมแบบโบราณ แบ่งการสร้างสรรคออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะทดลองรูปแบบอัตลักษณ์เฉพาะตน 3 ชิ้นงาน แสดงเนื้อหาเรื่องราวพุทธประวัติตอนมารผจญ

ชิ้นที่ 1 ขนาด 40 × 60 ซม.

ชิ้นที่ 2 ขนาด 65 × 80 ซม.

ชิ้นที่ 3 ขนาด 100 × 100 ซม.

ระยะที่ 2 ระยะทดลองก่อนศิลปะนิพนธ์ 4 ชิ้นงาน แสดงเนื้อหาเรื่องราวพุทธประวัติตอนมารผจญ และตอนเสวยวิมุตตนิสฺสข

ชิ้นที่ 1 ขนาด 80 × 100 ซม.

ชิ้นที่ 2 ขนาด 100 × 150 ซม.

ชิ้นที่ 3 ขนาด 120 × 150 ซม.

ชิ้นที่ 4 ขนาด 100 × 100 ซม.

ระยะที่ 3 ระยะการสร้างสรรคงานศิลปะนิพนธ์ 2 ชิ้นงาน แสดงเนื้อหาเรื่องราวพุทธประวัติตอนเสวยวิมุตตนิสฺสข

ชิ้นที่ 1 ขนาด 150 × 180 ซม.

ชิ้นที่ 2 ขนาด 120 × 150 ซม.

1.3.3.3 เนื้อหาที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยในครั้งนี้จะแสดงถึงเรื่องพุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุขเป็นหลัก ซึ่งเป็นเรื่องราวเหตุการณ์หลังจากที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบหนทางหลุดพ้น จากวัฏสงสาร พระองค์ทรงเสวยสุขโดยการปฏิบัติสมาธิในสถานที่ต่างกันตลอด 7 สัปดาห์ ด้วยอิริยาบถ ต่างกันแต่ละสัปดาห์ โดยผลงานจะแสดงถึงความปิติสุขของพุทธองค์ และความมั่งเมื่องในธรรมที่ พระองค์ได้ค้นพบ เพื่อเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวและความรู้สึกที่ผู้วิจัยสัมผัสได้ออกมาเป็นผลงานการ สร้างสรรค์

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

แรงบันดาลใจ หมายถึง แรงพลังที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ จากการถูกสิ่งเร้าภายนอกมากระทบ ทำให้เกิดพลังความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

ลายรดน้ำ หมายถึง งานประณีตศิลป์ชนิดหนึ่งของไทย ที่เขียนขึ้นด้วยน้ำยาทรดาล แล้วปิด ทองคำเปลว จากนั้นขั้นตอนสุดท้ายเอาน้ำรดจึงจะสำเร็จเป็นผลงาน

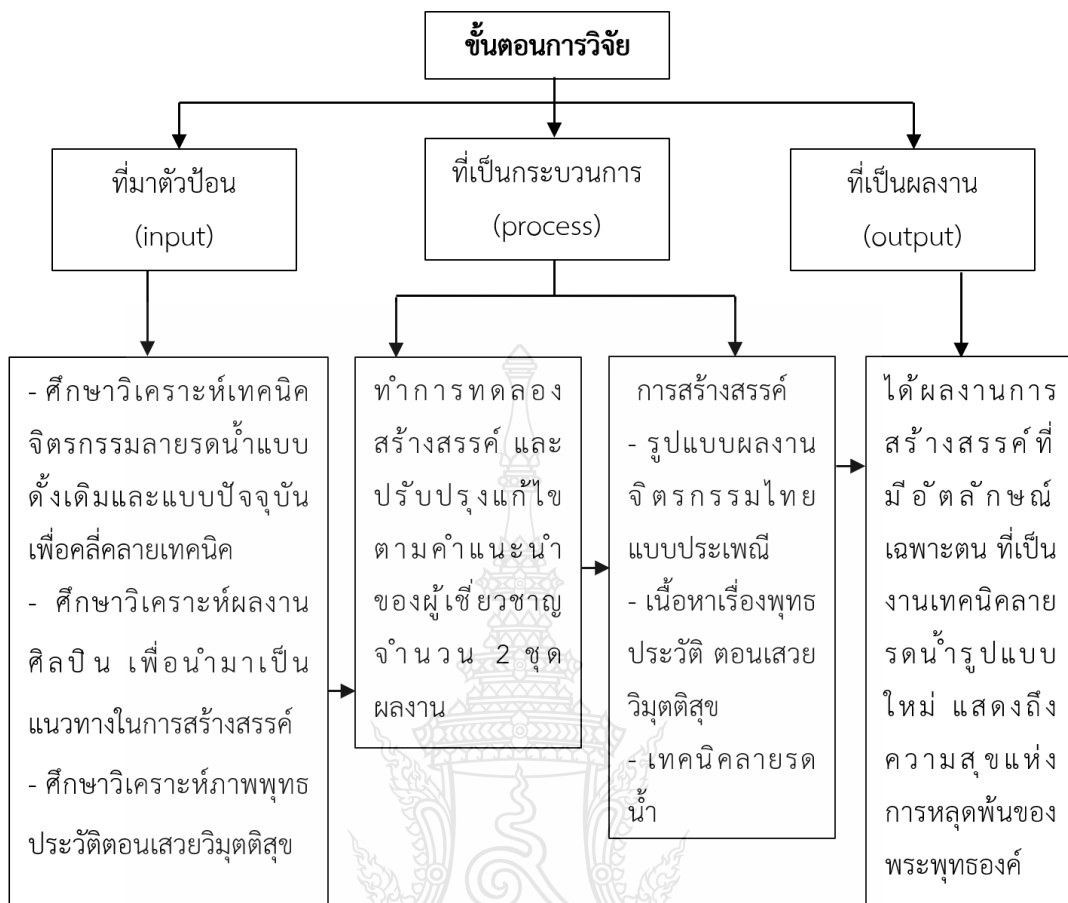
พุทธประวัติ หมายถึง เรื่องราวประวัติความเป็นมาของพระพุทธเจ้าตั้งแต่ประสูติจนถึง ปรีณิพพาน

เสวยวิมุตติสุข หมายถึง เรื่องราวทางพุทธประวัติที่เป็นเหตุการณ์หลังจากพระพุทธองค์ทรง ตรัสรู้ โดยพระองค์ทรงเสวยปิติสุขด้วยการปฏิบัติสมาธิในอิริยาบถและสถานที่ต่างกัน 7 แห่ง ตลอด 7 สัปดาห์ ซึ่งเรียกว่า สัตตมหาสถาน แปลว่า สถานที่อันยิ่งใหญ่ 7 แห่ง

จินตนาการ หมายถึง การสร้างภาพภายในสมองจากความรู้สึกนึกคิดภายใน

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ศิลปะลายรดน้ำนั้นถือเป็นงานประณีตศิลป์ชั้นสูงของไทยที่มีความประณีต วิจิตร งดงาม บ่งบอก ถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทย ปัจจุบันในการสร้างสรรค์จิตรกรรมลายรดน้ำแบบโบราณนั้น ต้องใช้ทุนในการ สร้างสรรค์ที่สูงเนื่องจากวัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์บางอย่างนั้นหายากและมีราคาแพง อีกทั้งผลงานที่ ออกมานั้นมีสีและรูปแบบที่จำกัดจากวัสดุ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิจัยสร้างสรรค์เพื่อหาวัสดุที่มีราคาถูก และ หาได้ง่ายในปัจจุบันมาใช้ทดแทนวัสดุเดิมในการสร้างสรรค์แบบโบราณ ผ่านเรื่องราวทางพุทธศาสนาในเรื่อง พุทธประวัติตอนเสวยวิมุตติสุข เพื่อให้เกิดศิลปะลายรดน้ำรูปแบบใหม่ที่มีความหลากหลาย มีอัตลักษณ์ เฉพาะตนของผู้วิจัย ใช้ทุนในการสร้างสรรค์ที่ถูกลง ทำให้ผู้คนหันมาสนใจศิลปะ ลายรดน้ำมากยิ่งขึ้นและ เป็นการเผยแพร่เรื่องราวทางพุทธศาสนาอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคลายรดน้ำทั้งแบบดั้งเดิมในอดีตและที่มีในปัจจุบัน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมลายรดน้ำรูปแบบใหม่ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตน

1.6.2 ได้ผลงานการสร้างสรรค์ที่มีอัตลักษณ์ในงานจิตรกรรมลายรดน้ำเรื่องพุทธประวัติ อันจะเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาและสร้างสรรค์งานศิลปะลายรดน้ำในรูปแบบเฉพาะตน

1.6.3 ได้สืบทอดองค์ความรู้ อนุรักษ์เชิงสร้างสรรค์ในงานจิตรกรรมลายรดน้ำอันจะเป็นพื้นฐานความรู้ในการสร้างสรรค์จิตรกรรมลายรดน้ำรูปแบบใหม่แก่ผู้ที่สนใจ ซึ่งจะทำให้ภูมิปัญญาแขนงนี้ได้คงอยู่สืบไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิลปะลายรดน้ำและเรื่องราวทางพุทธศาสนานั้นเป็นของคู่กัน เนื่องด้วยศิลปะลายรดน้ำนั้นเป็นศิลปกรรมชั้นสูงของไทยที่ทรงคุณค่าและเรื่องราวทางพุทธศาสนาก็เป็นคติความเชื่อที่เป็นที่เคารพศรัทธาในสังคมชาวพุทธ คุณค่าในงานศิลปะลายรดน้ำและความศรัทธาในพุทธศาสนานั้นจึงช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้งานศิลปกรรมลายรดน้ำยิ่งทรงคุณค่ามากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากงานศิลปะลายรดน้ำในสมัยก่อนที่มักจะนำเสนอเรื่องราวทางพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดนี้มาใช้ในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงานแรงบันดาลใจจากศิลปะลายรดน้ำในครั้งนี้ โดยการนำเสนอเรื่องราวทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติตอนเสวยวิมุตติสุขนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และเรื่องราวที่นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

- 2.1 เอกสารและข้อมูลด้านเนื้อหา
- 2.2 อิทธิพลที่ได้จากรับความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธรูป
- 2.3 อิทธิพลที่ได้รับจากผลงานศิลปกรรม
- 2.4 อิทธิพลที่ได้รับด้านเทคนิค
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 งานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารและข้อมูลด้านเนื้อหา

พระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาเอกของโลก เป็นเอกบุรุษผู้ประเสริฐ เป็นผู้ที่ทรงมีทั้งพระปัญญาธิคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณอย่างสูงต่อมวลมนุษยชาติ พุทธศาสนิกชน และผู้สนใจในธรรมทั้งหลาย ด้วยพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ที่แสดงถึงความเป็นจริงบนโลกใบนี้ที่ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติตามเกิดความสุขแก่ตนเองและผู้อื่น ทั้งยังส่งผลไปยังชุมชนและประเทศชาตินั้น ๆ ให้มีแต่ความสุขสงบ ซึ่งพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์มีมากมายถึง 84,000 พระธรรมขันธ์ จัดรวบรวมเป็น 3 พระคัมภีร์ เรียกว่า คัมภีร์พระไตรปิฎก ประกอบไปด้วย

1. พระวินัยปิฎก กล่าวถึงเรื่อง พระวินัยของพระภิกษุ และพระภิกษุณี
2. พระสุตตันตปิฎก กล่าวถึงเรื่อง ของพระสูตรซึ่งเป็นพระธรรมเทศนาของพระพุทธองค์และพระอรหันตสาวก ที่แสดงต่อพุทธศาสนิกชนในวาระต่าง ๆ กัน มีทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง
3. พระอภิธรรมปิฎก กล่าวถึงเรื่องพระอภิธรรมหรือพระปริมาตธรรม อธิบายถึงหลักวิชาทั้งหมด ไม่อ้างอิงเหตุการณ์หรือบุคคลใดทั้งสิ้น

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเรื่องราวในเรื่องพุทธประวัติ ซึ่งมีปรากฏอยู่ใน พระวินัยปิฎก และพระสุตตันตปิฎก แล้วถูกนำมาเรียบเรียงเขียนขึ้นเป็นคัมภีร์พุทธประวัติมีด้วยกันหลายคัมภีร์หลายชื่อและหลายภาษา เช่น นิทานกถา ชินจริต สมภารวิบาก ปฐมสมโพธิฉบับล้านนา ชินมทานิทาน เป็นต้น โดยการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ “พระปฐมสมโพธิกถาฉบับสมเด็จฯ กรมพระปรมานุชิตชิโนรส” เป็นหลักในการศึกษาซึ่งเป็นพระปฐมสมโพธิกถาสำนวนที่รู้จักกันดีในประเทศไทย แต่งขึ้นใน พ.ศ. 2388 โดยสมเด็จฯ กรมพระปรมานุชิตชิโนรส มี 29 ปริเฉท ในทำยบทของคัมภีร์ได้ระบุถึงพระราชโองการของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวไว้ ความว่า “เมื่อวันอาทิตย์ แรม 1 ค่ำ เดือน 11 พุทธศักราช 2387 พระเจ้าแผ่นดินอยุธยา (ในรัชกาลที่ 3 กรุงรัตนโกสินทร์) มีรับสั่งให้กรมหมื่นไกรสรวิชิตทรงอาราธนากรมหมื่นนุชิตชิโนรส พระสมณฉายา สุวณฺรังสี วัดพระเชตุพน ให้ทรงชำระ ได้ทรงเริ่มชำระตั้งแต่เดือนยี่เสด็จบริบูรณ์ในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 7 ปีมะเส็ง (พ.ศ. 2388) และบอกไว้ว่าได้ทรงชำระและตัดเติม” (พระสุธีธรรมานุวัตร (บรรณาธิการ), 2558, น. (3)) สันนิษฐานว่าในขณะสมัยนั้นอาจจะไม่มีปฐมสมโพธิฉบับที่สมบูรณ์หลงเหลืออยู่ในกรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้เขียนปฐมสมโพธิขึ้นมาใหม่ (เชษฐ ติงส์ชูชลี, 2555, น. 46)

จากเนื้อหาเรื่องราวในพระปฐมสมโพธิกถานี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้หยิบยกนำเรื่องเสวยวิมุตติสุข คือความสุขที่เกิดขึ้นจากการตรัสรู้หรือหลุดพ้นจากวัฏสงสาร อยู่ในปริเฉทที่ 11 โภธิสัพพัญญูปริวัตต์ เป็นการปฏิบัติสมาธิในอิริยาบถและสถานที่ต่างๆกันตลอด 7 สัปดาห์ หรือที่เรียกว่า สัตตมหาสถาน แปลว่า สถานที่อันยิ่งใหญ่ 7 แห่ง ในสัปดาห์แรกแห่งการเสวยวิมุตติสุขจะอยู่ที่โคนต้นพระศรีมหาโพธิ์ ส่วนการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์อื่น ๆ จะอยู่บริเวณต่าง ๆ รอบต้นพระศรีมหาโพธิ์ ซึ่งในแต่ละสัปดาห์จะมีเรื่องราวปาฏิหาริย์เกิดขึ้นมากมาย ทั้งที่เกิดขึ้นจากพระพุทธองค์เองและเกิดจากเหล่าเทวดา อันมีเนื้อหาเรื่องราวและชื่อเรียกในแต่ละสัปดาห์ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 โภธิบัลลังก์ เมื่อหลังจากพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้วได้เกิดแผ่นดินไหว ฝนตก ลมพัด เย็นสบายเป็นอัศจรรย์ เกิดแสงส่องสว่างไปทั่วทุกชั้นวิมาน ดอกไม้ในอุทยานสวรรค์ก็แบ่งบานผลิดอกออกผล เขาพระสุเมรุโน้มยอดโอนอ่อนลงถวายความเคารพต่อพระพุทธองค์ สัตว์โลกที่เป็นศัตรูกันก็กลับกลายเป็นมิตรที่ดีต่อกันกัน สัตว์โลกที่พิการเจ็บป่วยอาการเหล่านั้นก็ได้หายไป ไฟนรกและสิ่งอันทำให้เกิดความทุกข์ทรมารก็ดับสูญหายไปและแสงสว่างก็ได้ส่องลงไปยังนรกอันมืดมิด บรรดาสัตว์นรกก็โสมนัสเปรมปรีดี เครื่องดนตรีทั้งหลายก็ส่งเสียงขึ้นเองโดยไร้ซึ่งผู้บรรเลง เหล่าเทวดาอมนุษย์ต่างพากันมาถวายความเคารพบูชาแด่พระพุทธเจ้า ณ โภธิมณฑลเนื่องด้วยยินดีในการตรัสรู้ของพระพุทธองค์ ฉัตรทิพย์และธงชัยได้รับการประดับยกขึ้นแวดล้อมรัตนบัลลังก์ พระพุทธองค์ทรงทำสมาธิภายใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ตลอด 7 วัน ทรงพิจารณาทบทวน ปฏิจจสมุปบาท

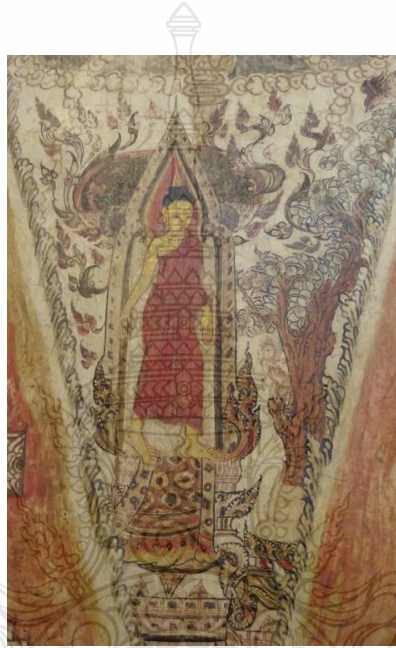
ภาพที่ 2.1 ภาพโพธิบัลลังก์ สัปดาห์ที่ 1 ของการเสวยวิมุตติสุข ศิลปะสมัยอยุธยา
ที่มา : พระอุโบสถ วัดเกาะแก้วสุทธาราม จ.เพชรบุรี

สัปดาห์ที่ 2 อนิมิสเจตีย์ เมื่อพระพุทธองค์ทรงออกจากโพธิบัลลังก์ พระองค์ทรงมาประทับ
ยืนอยู่ที่ศตะวันออกเฉียงเหนือของต้นพระศรีมหาโพธิ์ ทรงจ้องต้นพระศรีมหาโพธิ์ด้วยการไม่กระพริบ
พระเนตรเลยเพื่อเป็นการบูชาเป็นเวลา 7 วัน ด้วยทรงระลึกถึงคุณของต้นพระศรีมหาโพธิ์

ภาพที่ 2.2 ภาพอนิมิสเจตีย์ สัปดาห์ที่ 2 ของการเสวยวิมุตติสุข ศิลปะสมัยอยุธยา
ที่มา : พระอุโบสถ วัดเกาะแก้วสุทธาราม จ.เพชรบุรี

สัปดาห์ที่ 3 รัตนจกกรมเจดีย์ ขณะนั้นเทวดาบางกลุ่มเห็นพระพุทธองค์มีพุทธกิจเพียงเท่านี้ จึงได้เกิดข้อข้องใจสงสัยว่าเพราะเหตุใด เมื่อพระพุทธองค์ทรงทราบจึงทรงเนรมิตรทางจกกรมแก้วให้เกิด เป็นที่อัศจรรย์ โดยนำสิ่งของมาจากทั้งหมื่นจักรวาล ได้แก่ พื้นที่ปูด้วยทรายที่นำมาจากพื้นของทั้งหมื่น จักรวาล นำเอาพระสุเมรุของทั้งหมื่นจักรวาลมาทำเป็นเสาทองคำขนานข้างทางเดิน ดวงประทีปและ โคมไฟทำมาจากพระอาทิตย์ และพระจันทร์ของหมื่นจักรวาล และเพดานก็ถูกประดับด้วยดวงดาว ทั้งหลาย พระพุทธองค์ทรงเดินจกกรมตลอดทั้ง 7 วัน

ภาพที่ 2.3 ภาพรัตนจกกรมเจดีย์ สัปดาห์ที่ 3 ของการเสวยวิมุตติสุข ศิลปะสมัยอยุธยา
ที่มา : พระอุโบสถ วัดเกาะแก้วสุทธาราม จ.เพชรบุรี

สัปดาห์ที่ 4 รัตนขจรเจดีย์ พระพุทธองค์ทรงทำสมาธิทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของต้นพระศรีมหาโพธิ์ภายในเรือนแก้วซึ่งประกอบขึ้นจากพระไตรปิฎกคือ พระสติปัฏฐาน 4 เป็นพื้นดิน พระจตุ อธิบาท 4 เป็นเสา พระวินัยปิฎกเป็นผนัง ตั้งเหนือพริ้งคือพระสัมปธาน 4 พระอัฐฐสมบัติ 8 เป็นพื้น พระสุตตันตปิฎกเรียบเรียงเป็นระเบียบของกลอนด้านบน อภิธรรมปิฎกเป็นหลังคา พระพุทธองค์ทรง พิจารณาพระไตรปิฎกทั้งสาม

หลังจากที่พระองค์พิจารณาคำภีร์ มาหาปัญญาฐาน ได้เกิดฉัพพรรณรังสีรัศมีแผ่ออกมาจากพระ พุทธองค์ 16 คอก ได้ส่องสว่างจากพระวรกายไปยังทุกทิศในจักรวาล สว่างมากจนแสงของพระอาทิตย์ พระจันทร์ แสงดาว และรัศมีของเทวดาก็ไม่อาจเทียบได้ เปรียบเสมือนแสงแห่งพระอาทิตย์ที่กลบแสง หิ่งห้อยฉะนั้น

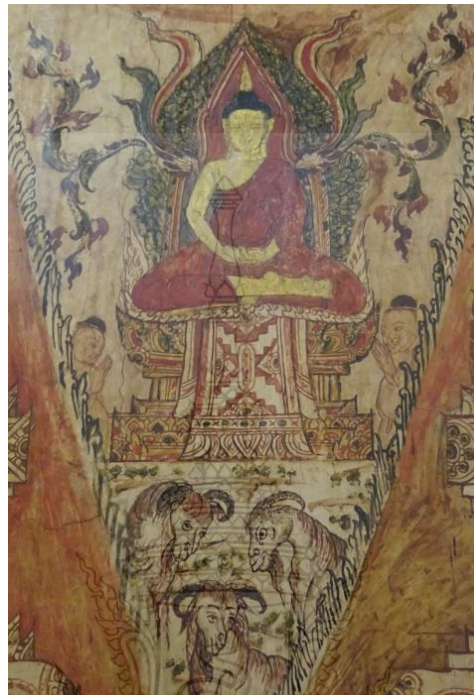

ภาพที่ 2.4 ภาพรัตนฆรเจดีย์ สัปดาห์ที่ 4 ของการเสวยวิมุตติสุข ศิลปะสมัยอยุธยา
ที่มา : พระอุโบสถ วัดเกาะแก้วสุทธาราม จ.เพชรบุรี

สัปดาห์ที่ 5 อชปาลนิโครธ แปลว่าต้นไทรของคนเลี้ยงแพะ พระพุทธองค์ทรงทำสมาธิใต้ต้นไทรนี้ในสัปดาห์ที่ 5 เมื่อนั้นพญามารก็รับรู้ได้ว่าพระพุทธองค์ได้หลุดพ้นจากอำนาจตนแล้ว จึงได้นั่งลงบนพื้นด้วยความเสียใจรำพันว่าบารมีของตนทั้ง 16 ประการนั้นเทียบไม่ได้กับบารมีของพระพุทธเจ้าพร้อมกับขีดเส้น 16 ขีดตามบารมีของตนลงบนพื้น เมื่อธิดามารทั้งสามคือ ตันหา รากา และอรติ เห็นบิดาของตนโศกเศร้าเสียใจจึงได้เข้าไปถามสาเหตุของความเศร้าที่เกิดขึ้น

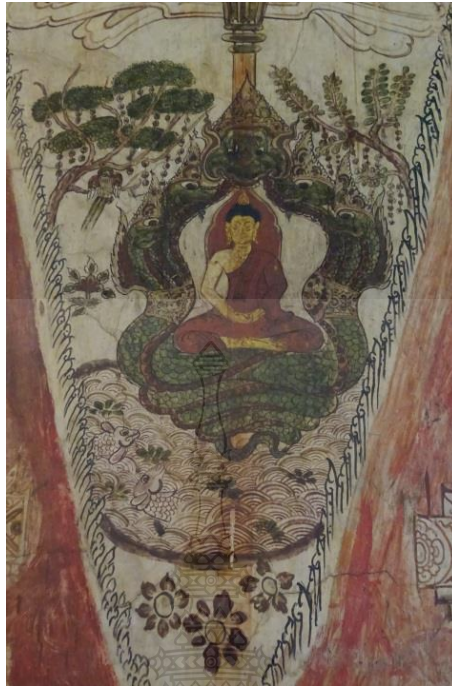
เมื่อธิดามารทั้งสามรู้สาเหตุของความเศร้านั้นแล้วจึงอาสาที่จะไปช่วยวนพระพุทธเจ้าให้ขาดจากศีล แต่พญามารผู้เป็นบิดาได้ห้ามไว้ และบอกไปว่าไม่มีใครที่จะควบคุมพระพุทธองค์ไว้ในอำนาจได้ แต่เหล่าธิดามารทั้งสามเห็นว่า ความเป็นหญิงนั้นย่อมทำให้เหล่าผู้ชายเกิดกามารมณ์ได้ พวกนางจึงได้เข้าเฝ้าพระพุทธองค์ แปลงกายเป็นเหล่าผู้หญิงในวัยต่าง ๆ กันทั้ง เด็กวัยรุ่น หญิงสาวที่ยังไม่มีบุตร หญิงกับลูกหนึ่งคน หญิงกับลูกสองคน หญิงวัยกลางคน และหญิงชรา พยายามช่วยวนพระพุทธองค์ให้ขาดจากศีลถึง 6 ครั้ง แต่พระพุทธเจ้าก็ไม่ทรงสนพระทัย พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า จงไปเสียให้พ้นจากที่นี่เถิด การกระทำของพวกเจ้าไม่สมควรกระทำต่อหน้าตถาคต ควรกระทำต่อหน้าชายที่เต็มไปด้วย

ราคะกิเลส แต่เราคือผู้ซึ่งปราศจากราคะกิเลสทั้งปวงแล้ว เมื่อนั้นธิดามารทั้งสามจึงรับรู้ได้ว่าตนไม่อาจทำให้พระพุทธองค์ตกอยู่ในอำนาจแห่งได้จึงกลับไปหาพญามารผู้เป็นบิดา

ภาพที่ 2.5 ภาพอชปาลนิโครธ สัปดาห์ที่ 5 ของการเสวยวิมุตติสุข ศิลปะสมัยอยุธยา
ที่มา : พระอุโบสถ วัดเกาะแก้วสุทธาราม จ.เพชรบุรี

สัปดาห์ที่ 6 มุจลินท์ เมื่อพระพุทธองค์ทรงออกสมาธิจากอชปาลนิโครธแล้ว ทรงเสด็จมาเสวยวิมุตติสุขอยู่ภายใต้ต้นมุจลินท์ (ต้นจิก) ขณะนั้นเกิดฝนหลงฤดูขึ้นตกลงมาตลอด 7 วัน เมื่อมุจลินท์นาคราช ที่อาศัยอยู่ในสระโบกขรณีใกล้ต้นมุจลินท์ได้เห็นพระพุทธเจ้าจึงนึกสงสัยว่า ท่านผู้นี้คือใคร ทำไมจึงรูปร่างและมีรัศมีอันสว่างไสวเช่นนี้ หลังจากพญานาคราชพิจารณาทราบได้ว่าท่านผู้นี้คือพระพุทธเจ้า จึงคิดว่านี่คงเป็นบุญของเราที่พระพุทธองค์ได้มาทำสมาธิในถิ่นที่ของตน เราก็ควรที่จะปกป้องพระองค์จากลมหนาว ไอน้ำ และเหลือบยุ้งด้วยร่างกายของตน พญานาคราชจึงขดตนเองเป็น 7 ขดล้อมรอบพระวรกายพระพุทธองค์และแผ่พังพานป้องพระเศียร หลังจากผ่านไป 7 วันลมฝนสงบลง พญานาคราชจึงได้แปลงตนเป็นหนุ่มมาณพและถวายความเคารพต่อพระพุทธเจ้า

ภาพที่ 2.6 ภาพมูจิฉินท์ สัปดาห์ที่ 6 ของการเสวยวิมุตติสุข ศิลปะสมัยอยุธยา

ที่มา : พระอุโบสถ วัดเกาะแก้วสุทธาราม จ.เพชรบุรี

สัปดาห์ที่ 7 ราชายตนะ จากนั้นพระพุทธเจ้าทรงเสวยวิมุตติสุขอีกตลอด 1 สัปดาห์ภายใต้ต้นราชายตนะ หรือต้นเกต เมื่อครบ 7 วันสิ้นสุดการเสวยวิมุตติสุข ท้าวสักกะเทวราชได้ถวายน้ำสรงพระพักตร์ และผลสมอเพื่อเป็นยาระบาย เมื่อเสร็จพุทธกิจแล้วพระพุทธเจ้าก็ยังคงทรงประทับ ณ ใต้ต้นราชายตนะต่อไป

จากนั้นพ่อค้าสองพี่น้องชื่อตปุสสะและภัลลิกะ พร้อมด้วยเวียน 500 เล่ม กำลังเดินทางไปค้าขายยังอุทกชนบทผ่านมา มีเทวดาที่อาศัยอยู่ในต้นไม้ต้นหนึ่งซึ่งเคยเป็นญาติกับพ่อค้าทั้งสองได้บันดาลให้เวียนเคลื่อนที่ไปต่อไม่ได้แม้ว่าสองพ่อค้าจะใช้วิธีใดก็ตาม ทั้งสองจึงทำพิธีกรรมต่อเทวดาที่รักษาเส้นทาง เทวดาจึงปรากฏตัวต่อพ่อค้าสองพี่น้องและแนะนำให้ไปถวายภัตตาหารแด่พระพุทธเจ้า

เมื่อพ่อค้าทั้งสองหันมาทิศทางต้นไม้เกตได้เห็นองค์พระสัพพัญญู ด้วยรูปลักษณะที่พร้อมด้วยลักษณะมหาบุรุษ 32 ประการ และรัศมีที่รุ่งโรจน์ จึงเกิดความเลื่อมใสในพระพุทธองค์และคิดว่าเป็นโชคดีของตนแล้วที่ได้พบพระพุทธเจ้า จึงได้เข้าเฝ้าถวายอัญชลีแล้วทูลว่าต้องการที่จะถวายข้าวสัตตูก่อนสัตตุงแด่พระพุทธองค์ แต่ ณ เวลานั้น พระพุทธองค์ไม่มีบาตรสำหรับรับอาหาร จึงคิดว่าจะรับอาหารนี้ได้อย่างไร ในเมื่อพระพุทธเจ้าในอดีตไม่ทรงรับอาหารด้วยมือ จตุโลกบาลทั้ง 4 ทราบถึงพระพุทธอภัยอาศัย จึงได้ถวายบาตรศิลาสี่เหลี่ยม 4 ใบ แต่พระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ทรงรับบาตรทั้ง 4 ใบ และรวมเป็น 1 ใบ หลังจากเสวย

พระกระยาหารแล้วสองพ่อค้าได้ขอถือเอาพระพุทธรูปและพระธรรมเป็นที่พึ่ง พ่อค้าทั้งสองนี้จึงเป็น “เทววาจิกะอุบาสก” หรืออุบาสกผู้นับถือธรรมะเพียง 2 ประการ และพ่อค้าทั้งสองได้ทูลขอของบางสิ่งเพื่อนำไปไว้บูชาในภายหลัง พระพุทธรูปองค์ทรงใช้พระหัตถ์ขวาลูบพระเศียรประทานเส้นพระเกศา 8 เส้น แล้วพ่อค้าสองพี่น้องก็ทูลลา (เชษฐ ติงสัญชลี, 2555, น. 46-48)

ภาพที่ 2.7 ภาพราชาขยตนะ สัปดาห์ที่ 7 ของการเสวยวิมุตติสุข ศิลปะสมัยอยุธยา
ที่มา : พระอุโบสถ วัดเกาะแก้วสุทธาราม จ.เพชรบุรี

จากเหตุการณ์เสด็จเสวยวิมุตติสุขของพระพุทธองค์ในสัปดาห์ต่าง ๆ กันทั้ง 7 สัปดาห์นี้ ได้เกิดการสร้างพระพุทธรูปขึ้น ซึ่งในสมัยโบราณจนถึงปัจจุบันมักจะสร้างพระพุทธรูปขึ้นตามเรื่องราวของพระพุทธเจ้าเริ่มตั้งแต่ตรัสรู้เป็นต้นมา ซึ่งพระพุทธรูปทั้ง 7 ปางนี้ก็เช่นเดียวกัน มีชื่อเรียกปางและพุทธลักษณะที่แตกต่างกันดังนี้

1. ปางมารผจญ คือตอนเมื่อครั้งที่พระพุทธองค์ทรงชนะมารในคืนก่อนตรัสรู้ มีลักษณะเป็นพระพุทธรูปนั่งขัดสมาธิ หายพระหัตถ์ซ้าย คว่ำพระหัตถ์ขวา เปรียบถึงเรื่องตอนที่พระพุทธเจ้าทรงขึ้นวิงพระหัตถ์ขวาลงพื้นเพื่อเรียกพระแม่ธรณีขึ้นมาเป็นพยาน

2. ปางถวายเนตร เปรียบเมื่อครั้งที่พระพุทธองค์ทรงยื่นทอดพระเนตรโพธิบัลลังก์อยู่ตลอด 7 วันโดยไม่กระพริบพระเนตรเลย เพื่อเป็นการบูชาและระลึกถึงคุณของต้นพระศรีมหาโพธิ์ เป็นพระพุทธรูปในลักษณะอิริยาบถยืน ลืมพระเนตรทั้งสองเพ่งมองไปข้างหน้า พระหัตถ์ทั้งสองห้อยลงมาประสานกันโดยพระหัตถ์ขวาซ้อนทับอยู่บนพระหัตถ์ซ้าย วางอยู่ข้างหน้าระหว่างพระเพลา

3. ปางจกกรม เปรียบเมื่อครั้งพระพุทธเจ้าทรงเดินจงกลมอยู่ที่รัตนจกกรมเจดีย์ ระหว่างโพธิบัลลังก์และอนิมิสเจดีย์ เป็นพระพุทธรูปอยู่ในลักษณะอิริยาบถยืน ทอดพระเนตรมองลงต่ำ พระหัตถ์ทั้งสองประสานกันไว้ที่ด้านหน้าพระเพลา พระบาทขวาเหยียบพื้น พระบาทซ้ายยกส้นขึ้น ปลายพระบาทจรดพื้น

4. ปางเรือนแก้ว เปรียบเมื่อครั้งพระพุทธองค์ประทับ ณ ที่รัตนฆรเจดีย์ เป็นพระพุทธรูปที่อยู่ในลักษณะอิริยาบถนั่ง สร้างพร้อมกับรูปปราสาทแก้วหรือซุ้มเรือนแก้วให้เป็นที่ตั้งของพระพุทธรูป

5. ปางห้ามมาร เปรียบเมื่อครั้งพระพุทธองค์ประทับ ณ ใต้ต้นอชปาลนิโครธ และมีธิดาพญามารทั้ง 3 มาผจญ แต่พระองค์ไม่ได้เอาพระทัยใส่กลับขับไล่ให้พ้นไป เป็นพระพุทธรูปในอิริยาบถนั่ง มีอช้ายหงายอยู่บนพระเพลา มือขวายกขึ้นระดับพระอุระ แสดงอาการห้าม

6. ปางนาคปรก เปรียบเมื่อครั้งประทับอยู่ภายใต้ต้นมุจลินท์ แล้วมีพญานาคมุจลินท์มาปรกแผ่พังพานป้องกันฝนและแมลงให้พระพุทธองค์ เป็นพระพุทธรูปในลักษณะอิริยาบถนั่งสมาธิ และมีพญานาค 7 เศียร พันรอบบัลลังก์แผ่พังพานอยู่บนพระเศียรของพระพุทธเจ้า

7. ปางอุ้มบาตร เปรียบเมื่อครั้งที่พระพุทธองค์ประทับอยู่ใต้ต้นราชายตนะ แล้วมีพี่น้อง 2 พ่อค้ำน้อมถวายข้าวสัตตุก้อนสัตตุผงแต่พระพุทธองค์ เป็นพระพุทธรูปในลักษณะอิริยาบถนั่งมีบาตรวางอยู่บนพระเพลา (ปุ๋ย แสงฉาย, 2530, น. 165-166)

ภาพที่ 2.8 พระพุทธรูปปางมารผจญ

ที่มา : ธรรมะไทย (ม.ป.ป.)

ภาพที่ 2.9 พระพุทธรูปปางถวายเนตร
ที่มา : kit007 (2557)

ภาพที่ 2.10 พระพุทธรูปปางจกกรม
ที่มา : ชูบารุโย (2556)

ภาพที่ 2.11 พระพุทธรูปปางเรือนแก้ว
ที่มา : วิกิพีเดีย (2559)

ภาพที่ 2.12 พระพุทธรูปปางห้ามมาร
ที่มา : ชูบารุโย (2556)

ภาพที่ 2.13 พระพุทธรูปปางนาคปรก
ที่มา : kit007 (2557)

ภาพที่ 2.14 พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร
ที่มา : Kimleng (2555)

ตารางที่ 2.1 ตารางสรุปชื่อสถานที่ เหตุการณ์ และทิศที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขแต่ละสัปดาห์

สัปดาห์	ชื่อสถานที่	เหตุการณ์	ทิศที่ประทับ
1	โพธิบัลลังก์	-เทวดาแสดงความยินดีนับไม่ถ้วน -ทบทวนปฏิจสงมุปาบท	ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์
2	อนิมิสเจดีย์	-ยืนจ้องต้นโพธิ์โดยไม่กระพริบพระเนตร	ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ
3	รัตนจกรมเจดีย์	-เดินจกรม ณ รัตนจกรมเจดีย์	ระหว่างต้นพระศรีมหาโพธิ์กับอนิมิสเจดีย์
4	รัตนขรเจดีย์	-พิจารณาธรรมในเรือนแก้ว	ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ
5	อชปาลนิโครธ	-นั่งสมาธิใต้ต้นอชปาลนิโครธ -ธิดาพญามารผจญ	ทิศตะวันออก
6	มูจลินท์	-พญานาคมูจลินท์มาปรก	ทิศตะวันออกเฉียงใต้
7	ราชายตนะ	-พระอินถวายผลสมอ -สองพ่อค้าถวายสัตตูก้อนสัตตูปง -จตุโลกบาลถวายบาตร	ทิศใต้

พุทธประวัติคือเรื่องราวความเป็นมาตั้งแต่ครั้งเมื่อประสูติจนถึงปรินิพพานของพระพุทธองค์ การศึกษาเรื่องราวทางพุทธประวัตินั้นจะทำให้รู้ถึงพุทธกิจของพระพุทธองค์ในการปฏิบัติ แสวงหา และการผจญทุกขภัยจนได้มาซึ่งพระบรมโพธิญาณและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อเป็นต้นทางและแนวทางในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนเพื่อความสงบสุขแห่งชีวิต เรื่องราวของการเสวยวิมุตติสุขของพระพุทธองค์นั้นเป็นตอนหลังจากการที่พระองค์ทรงตรัสรู้แล้ว เป็นการแสดงให้เห็นถึงความจริงของผู้ที่พบทางสงบสุข พบพระธรรม มีธรรมะสรณะแล้วนั้น ก็จะมีสุขอันปิติเป็นล้นพ้นมีจิตใจที่เบิกบานเป็นสุข ซึ่งเป็นการสั่งสอนชี้ทางให้พุทธศาสนิกชนได้ปฏิบัติตามแล้วก็จะพบความสุขอันปิติในชีวิตเช่นพระพุทธองค์ อันจะเป็นการทำให้บ้านเมืองเกิดความสงบสุขตามมา

2.2 อิทธิพลที่ได้รับจากความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยนับถือกันเป็นส่วนใหญ่ ผู้กพันอยู่ในวิถีชีวิตของสังคมชาวพุทธในประเทศไทย มีกิจกรรมและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนามากมาย การที่เข้าวัดทำบุญและได้บวชเรียน ทำให้มีความประทับใจและสุขใจสงบ อบอวน อย่างลึกซึ้งเมื่อได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมบรรยากาศของความสงบอบอวน เมื่ออยู่ในวัดในพระอุโบสถนั้นก็ยิ่งทำให้เกิดความรู้สึกสงบและเป็นสุข

การที่เข้าไปอยู่ในพระอุโบสถที่มีพระพุทธรูปขนาดใหญ่ ก็ยิ่งเป็นการสะกดให้ผู้ที่จะเข้าไปนั่งต่อหน้าพระพุทธรูปนั้นรู้สึกนิ่งและเกรงต่อพระบารมีขององค์พระปฎิมาที่เป็นตัวแทนพระพุทธรองค์แสดงถึงความยิ่งใหญ่ ความเป็นศูนย์รวมของจิตใจได้เป็นอย่างดี จากความรู้สึกที่ได้สัมผัสในพระธรรมคำสอน และได้สัมผัสกับสถานที่ทางพุทธศาสนานี้ ทำให้เกิดความประทับใจและมีความศรัทธาในพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง จากจุดนี้ผู้วิจัยได้เห็นความงามในความศรัทธาในพุทธศาสนาจึงต้องการที่จะถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนี้ออกมาเป็นผลงานศิลปะที่เป็นรูปธรรมที่สามารถรับรู้และรู้สึกตามได้ง่ายกว่าอารมณ์ที่เป็นนามธรรม อันจะเป็นการเผยแพร่พุทธศาสนาไปอีกทางหนึ่ง หากบุคคลในสังคมไทยมีความศรัทธาในพุทธศาสนา มีธรรมะในจิตใจแล้ว สังคมก็จะมีแต่ความสงบสุขไม่เกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้ง ลักขโมย และมีการให้อภัยซึ่งกันและกัน ผู้คนในสังคมก็จะอยู่ร่วมกันได้อย่างร่มเย็นเป็นสุข

พุทธศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวพุทธ พระธรรมคำสอนของพุทธองค์จะทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้ในสังคมอย่างเป็นสุข แต่ในปัจจุบันนี้ผู้คนหันหน้าเข้าวัดเนื่องจากอยากได้โชคลาภ บันบาน ขอให้เกิดสิ่งที่ดีในชีวิต แต่ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพุทธองค์ ทำให้สังคมมีแต่การแก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้ง ลักขโมย ต่ำท้อ ไม่ให้อภัยซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยจึงต้องการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยที่ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของผู้ที่มีธรรมะ พบทางสว่างแห่งชีวิต พบความจริงในความไปแห่งธรรมชาติ แล้วทำให้เกิดขึ้นซึ่งความปิติสุขในจิตใจ โดยผ่านเรื่องราว พุทธประวัติตอนเสวยวิมุตติสุขคือความสุขที่ได้จากการพบธรรมะ หรือความเป็นไป ความจริงในธรรมชาติ อันเป็นหนทางหลุดพ้นจากวิภวสังสารของพระพุทธเจ้า เพื่อสื่อความหมายนัยยะในเชิงธรรมะที่ว่าผู้ใดที่ได้พบพระธรรม มีธรรมะเป็นสรณะแล้ว ผู้นั้นย่อมจะมีความสุข อย่างปิติเป็นล้นพ้น อันจะส่งผลให้ผู้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2.3 อิทธิพลที่ได้รับจากผลงานศิลปกรรม

ศิลปะลายรดน้ำถือเป็นงานประณีตศิลป์ชั้นสูงของไทยที่ใช้ความละเอียดอ่อน ละเมียดละไม และพิถีพิถันในการสร้างผลงาน การสร้างสรรค์ผลงานอยู่ภายใต้แนวคิด “ลัทธิเหนือจริง” (Surrealism) เป็นงานแบบ “อุดมคติ” (Idealism) คือสร้างขึ้นจากจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ในลักษณะของโลกจิตใต้สำนึก สร้างขึ้นเพื่อรับใช้พุทธศาสนา ถ่ายทอดเรื่องราวพุทธประวัติ ชาดก เทพทวารบาล ธรรมชาติ รามเกียรติ์ เป็นต้น ซึ่งลายรดน้ำบนตู้พระธรรมของวัดเชิงหวายถือว่าเป็นตู้พระธรรมลายรดน้ำที่เขียนได้อ่อนช้อยงดงามที่สุดตู้หนึ่ง เป็นงานศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย โดยเขียนเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติ มีลวดลายกนกเปลวที่พลิ้วไหว ไหลสะบัด คู่อลังการอยู่กลางภาพ มีลายนกกาคบแตก ลายเถาที่วิจิตรงดงาม ต้นไม้ที่แนวขอบภาพไล่ขึ้นไปแตกพู่ที่ด้านบนประกอบกับดอกไม้ที่ดูแล้วหอมหวานงดงาม ตัวภาพสัตว์ทั้ง สิงโตจีน พังพอน กระต่าย กระรอก นก งู แมลง ก็ดูมีชีวิตชีวา ทั้งเรื่องราวและรายละเอียดที่ปรากฏอยู่ในงานศิลปะลายรดน้ำต่าง ๆ นี้ก็เป็นการบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

ของไทย ทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สงคราม การติดต่อกับต่างชาติ เป็นต้น ศิลปะลายรดน้ำจึงเป็นอีกงานศิลปะหนึ่งที่ต้องแกการศึกษาทั้งด้านความงามและประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี ศิลปะลายรดน้ำนั้นมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงสุโขทัย แต่ผลงานที่เป็นงานศิลปกรรมลายรดน้ำที่หลงเหลือให้พบได้นั้นเริ่มมีมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 ยุคสมัยคือ

1. สมัยอยุธยาตอนต้น เริ่มพ.ศ.1893 รัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ถึงปี พ.ศ.2530 รัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

2. สมัยอยุธยาตอนกลาง เริ่ม พ.ศ. 2031 รัชกาลสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 3 ถึงปีพ.ศ. 2172 ราชการสมเด็จพระอาทิตย์วงศ์

3. สมัยอยุธยาตอนปลาย เริ่ม พ.ศ.2131 รัชกาลสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ถึงพ.ศ.2310 สิ้น สมัยกรุงศรีอยุธยา (สันติ เล็กสุขุม, 2552, น. 161)

ผลงานศิลปกรรมลายรดน้ำที่หลงเหลืออยู่นั้น สามารถพบเห็นได้เฉพาะในสมัยอยุธยาตอนปลาย ผลงานลายรดน้ำยุคก่อนหน้านี้นี้คาดว่าคงสลายไปตามกาลเวลา เนื่องจากนิยมนำผลงานบนวัสดุไม้ ในสมัยอยุธยาตอนปลายนี้ ถือว่าเป็นยุครุ่งเรืองสุดของศิลปะลายรดน้ำ นิยมเขียนเกี่ยวกับเรื่องพุทธประวัติ ชาดก รามเกียรติ์ เทพทวารบาล เป็นต้น ประกอบกับการเขียนลวดลายประกอบ อีกทั้งยังเป็นการบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ การติดต่อกับต่างชาติ การสงคราม และการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับต่างชาติ สอดแทรกไปในภาพด้วย นิยมใช้ตกแต่งข้าวของเครื่องใช้ของพ่อค้าและขุนนางชั้นสูง เพื่อเป็นเครื่องประดับบารมีและบ่งบอกถึงความมั่งคั่งของฐานะ

ภาพที่ 2.15 ชื่อภาพ ตู้พระธรรมวัดเชิงหวาย ศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย
ที่มา : พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร กรุงเทพมหานคร

2.3.1 รูปแบบ

ในสมัยอยุธยาได้มีการติดต่อค้าขายกับชาติตะวันตก ขนชาติเปอร์เซีย ชาวจีน และชาวญี่ปุ่น ทำให้รูปแบบของลวดลายและงานศิลปกรรมในยุคนี้มีอิทธิพลของศิลปะต่างชาติมาผสม โดยช่างในสมัยอยุธยานั้นได้พบเห็นและจดจำรูปแบบของศิลปะและลักษณะของชาวต่างชาติมาเป็นแรงบันดาลใจ แล้วนำมาผสมเข้ากับลวดลายและรูปแบบของไทย ทำให้เกิดลวดลายและรูปแบบศิลปะไทยแบบใหม่ที่ผสมผสานกับศิลปะตะวันตกอย่างลงตัว

2.3.2 กลวิธีเชิงช่างและเทคนิคการเขียน

ในสมัยอยุธยาช่างผู้เขียนลายรดน้ำนั้นมีความเข้าใจ มีอิสระ และมีความสามารถในการสร้างสรรค์งานศิลปะลายรดน้ำมาก มีการใช้พู่กันขนาดเล็กที่เรียกว่า “พู่กันหวดหนู” ในการเขียน ตัดเส้นทำให้เกิดเส้นที่เล็กเรียวบาง อ่อนช้อย ช่างสามารถนำเรื่องราวที่อยู่รอบตัว และเรื่องที่พบเห็นมาถ่ายทอดได้รับรู้ถึงอารมณ์ของสิ่งนั้น ๆ เช่น ลีลาความเคลื่อนไหวของสัตว์ ลักษณะของชาวต่างชาติ ลีลาความอ่อนช้อยเกี่ยวพันกันของลายเถา ความหอมหวานของดอกไม้ และรูปแบบศิลปะของต่างชาติ โดยนำมาผสมเข้าเอกลักษณ์ของงานศิลปะของไทยได้งดงามน่าดูชม อีกทั้งการแตกลายเถาสามารถแตกลายได้อย่างอิสระไม่มีกรอบของกฎเกณฑ์มาบังคับ ขึ้นอยู่กับความชำนาญและจินตนาการของช่าง ทำให้ลายเถามีความพลิ้วไหวเคลื่อนไหวอย่างสบายตา

2.3.3 หลักการจัดองค์ประกอบ

ลายรดน้ำสมัยอยุธยานั้นนิยมจัดองค์ประกอบแบบครบถ้วนคือ มีพื้นที่ด้านล่างหรือตัวภาพสำหรับเป็นตัวขึ้นลายซึ่งส่วนใหญ่จะนิยมเขียนเป็นลายเถาและต้นไม้พันธุ์พฤกษาที่ผูกสะบัดลายและแตกลายอย่างอิสระประกอบไปกับตัวภาพหลัก ให้ความสำคัญกับเส้น และพื้นที่ว่างหรือช่องไฟ ซึ่งจะทำให้ตัวภาพหลักโดดเด่นประสานไปกับลวดลายได้อย่างลงตัวมีความเป็นเอกภาพ

การจัดองค์ประกอบสมัยอยุธยานั้น มีทั้งแบบใช้รูปทรงธรรมชาติทั้งหมด และแบบที่ใช้รูปทรงธรรมชาติผสมรูปทรงสิ่งก่อสร้างซึ่งขัดแย้งกันอย่างสิ้นเชิง คือรูปทรงธรรมชาตินั้นจะดูรู้สึกถึงความ เป็นอิสระ เคลื่อนไหว และพลิ้วไหว ส่วนรูปทรงสิ่งก่อสร้างนั้นจะดูมั่นคง แข็งแรง มีระเบียบแบบแผน แต่เมื่อช่างนำรูปทรงทั้งสองนี้มาจัดวางองค์ประกอบอยู่ด้วยกันรูปทรงทั้งสองนี้ก็สามารถอยู่ด้วยกันได้อย่างกลมกลืน มีความเป็นเอกภาพ ด้วยเส้นที่ใช้ในการสร้างสรรค์รายละเอียดภายในรูปทรง อันได้แก่เส้นใบหน้าคนและสัตว์ เส้นเถาและกลีบดอกไม้ เส้นลวดลายผ้า เส้นลายต้นเสา เส้นลายลักษณะหลังคา เป็นต้น มีความละเอียดกลมกลืน และลักษณะของเส้นที่เหมือนกัน ความเป็นเอกภาพเกิดจากอีกอย่าง คือ การเว้นช่องว่างหรือช่องไฟที่มีขนาดเท่า ๆ กันทั่วทั้งภาพ มีการเว้นช่องไฟบริเวณรอบของจุดเด่น หรือบริเวณที่จะเน้นตัวภาพให้มากกว่าจุดอื่นเพื่อให้เกิดจุดเด่นจุดสำคัญของภาพ องค์ประกอบต่าง ๆ นี้ได้จัดวางและ

สร้างสรรค์อย่างประณีต งดงาม บ่งบอกถึงความเคารพความศรัทธาที่มีต่อพุทธศาสนาของตัวช่างที่ต้องการสร้างงานเพื่อบูชาพุทธศาสนา เพื่อความเจริญรุ่งเรืองและสงบสุขของชีวิตสืบไป

2.3.4 อัตลักษณ์

ลายรดน้ำสมัยอยุธยา นี้ ยุคที่รุ่งเรืองและงดงามสุดอยู่ในสมัยอยุธยาตอนปลายมี ลวดลายที่เป็นอิสระไม่มีกฎเกณฑ์มาบังคับในการเขียน ช่างมีอิสระในการสร้างสรรค์ขึ้นอยู่กับความชำนาญและความคิดสร้างสรรค์ของช่างที่จะแตกลายอย่างอิสระ ลวดลายมีความพลิ้วไหวอ่อนช้อยปลายลายหรือหางไหลสะบัดได้พลิ้วไหวดั่งเปลวเพลิงไม่แข็งกระด้าง มักเขียนตัวนกใหญ่ ซ่อโต แต่ละช่องมีลายละเอียดมาก แต่อ่อนช้อย พลิ้วไหวเคลื่อนไหว

2.3.5 เนื้อหา

การสร้างงานจิตรกรรมลายรดน้ำสมัยอยุธยานั้นนิยมเขียนเรื่อง พุทธประวัติ ชาดก เทพทวารบาล ธรรมชาติ และรามเกียรติ์ ซึ่งจะมีภาพของเรื่องราวในยุคสมัยนั้น ๆ สอดแทรกอยู่ด้วย เรื่องราวต่าง ๆ ที่นำมาเขียนจิตรกรรมลายรดน้ำนี้เป็นเรื่องราวที่สอดแทรกคติธรรมความเชื่อในพุทธศาสนา เรื่องราวของความดีงาม เนื่องจากศิลปะลายรดน้ำเป็นศิลปะประณีตศิลป์ชั้นสูงของไทยที่ใช้สร้างสรรค์เพื่อรับใช้พระพุทธรูปและสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นการสั่งสอนให้ผู้คนคิดตระหนักถึงความดีงาม การประพฤติดี มีความสงบ ถายทอดผ่านเส้นพู่กันที่อ่อนช้อย ประณีต สื่อถึงความศรัทธา ความอ่อนน้อมถ่อมตนอันจะส่งผ่านไปถึงผู้ชมผลงาน

2.3.6 ความสัมพันธ์กับสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์

ลายรดน้ำสมัยอยุธยานั้นได้ส่งผลและอิทธิพลมายังยุคสมัยหลัง คือ สมัยกรุงธนบุรี และ สมัยรัตนโกสินทร์ ในสมัยกรุงธนบุรี หลังจากพระเจ้าตากสินได้กอบกู้เอกราชมาจากพม่าแล้วได้ย้ายเมืองหลวงจากกรุงศรีอยุธยา มาสร้างใหม่ที่กรุงธนบุรีได้มีการรวบรวมช่างฝีมือที่หนีออกมาสร้างพระราชวัง และตกแต่งแบบง่าย ๆ ซึ่งช่างฝีมือเหล่านั้นก็คือช่างจากสมัยอยุธยา รวมถึงช่างเขียนลายรดน้ำด้วยจึงทำให้ศิลปะลายรดน้ำในยุคนี้ไม่ต่างจากสมัยอยุธยามากนัก แต่เนื่องด้วยสมัยกรุงธนบุรียังมีเรื่องยุ่งอยู่กับการศึกสงคราม พระเจ้าตากยังต้องคอยปราบปรามกลุ่มก๊กที่แยกตัวออกไปให้กลับมาเป็นปึกแผ่น ทำให้ช่างยังกังวลอยู่ในเรื่องสงคราม ทำให้ศิลปะลายรดน้ำที่ออกมาไม่อ่อนช้อยงดงามเท่าสมัยอยุธยาตอนปลาย

มาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ย้ายเมืองหลวงมายังฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาแล้วได้ระดมช่างมาสร้างพระราชวังซึ่งช่างเหล่านั้นก็คือช่างจากสมัยกรุงศรีอยุธยาที่หนีรอดจากครั้งกรุงแตก งานศิลปะลายรดน้ำในยุคสมัยรัชกาลที่ 1 จึงยังมีรูปแบบของสมัยอยุธยาอยู่มากเพียงแต่รูปแบบของลายกนกปลายลายหรือหางไหลไม่สะบัดอ่อนช้อยเท่าสมัยอยุธยา ลวดลายมีความเข้มแข็งดูตันขึ้น พอถึงสมัยรัชกาลที่ 2 รัชกาลที่ 3 ได้

ติดต่อกับเงินมากขึ้นทำให้ได้รับอิทธิพลศิลปะแบบจีนมาผสมมากขึ้นและเด่นชัดสุดในสมัยรัชกาลที่ 3 ในสมัยรัชกาลที่ 4 มีอิทธิพลจากชาติตะวันตกเข้ามามาก ส่งผลต่องานศิลปะทำให้มีอิทธิพลศิลปะตะวันตกเข้ามาผสม กระหนกมีความแข็งแรงดุดันมากขึ้นจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ลวดลายในสมัยรัชกาลที่ 4 จะมีลักษณะซ้ำ ๆ กันจัดวางจนแน่นพื้นที่แต่แสดงรายละเอียดของเส้นที่ประณีต สมัยรัชกาลที่ 5 อิทธิพลของตะวันตกมีมากขึ้น มีความนิยมในศิลปะตะวันตกมากขึ้นไม่ค่อยนิยมสร้างตู้พระธรรม เนื่องจากมีมากแล้วตามวัดซึ่งมาจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น อันส่งผลมาถึงความนิยมสร้างตู้พระธรรมที่ลดลงยังรัชกาลหลังถัดมา (บัณฑิต อินทร์คง, 2560, น. 31-42)

ศิลปะลายรดน้ำนั้นถือเป็นงานศิลปะประณีตศิลป์ชั้นสูงของไทยเพื่อรับใช้พระพุทธศาสนา มีความงามและมีเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นชาติไทย มีการสืบทอด สร้างสรรค์ และพัฒนามายาวนานตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา รวมถึงเป็นการบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในสมัยนั้น ๆ ทั้งการ ติดต่อกับต่างชาติ การศึกสงคราม วิถีชีวิต ด้วยการสร้างสรรค์ผลงานของช่างผู้เป็นศิลปินในการนำเรื่องราวรอบตัวมาบันทึกลงบนผลงานอย่างงดงาม ประณีต ละเอียดอ่อน และมีความเป็นอิสระในการสร้างสรรค์ผ่านปลายพู่กันที่วิจิตรบรรจง บ่งบอกถึงความเป็นคนละเอียดอ่อน อ่อนน้อมถ่อมตน และมีความเคารพความศรัทธาในพุทธศาสนา อันเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย ที่ส่งต่อมายังปัจจุบันให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อยอดและพัฒนา เพื่อให้ศิลปะแขนงนี้ยังคงอยู่สืบไป

2.4 อิทธิพลที่ได้รับด้านเทคนิค

อิทธิพลที่ได้รับด้านเทคนิคที่นำมาใช้ได้แก่เทคนิคลายรดน้ำ ซึ่งจะเป็นเทคนิคหลักที่ใช้ในการสร้างสรรค์ โดยทำการคลี่คลายเทคนิคลายรดน้ำแบบโบราณมาสร้างสรรค์ใหม่ ประกอบกับงานประติมากรรม นูนต่ำ เกิดเป็นเทคนิคผสม ที่ยังคงคุณค่าความงามของงานจิตรกรรมลายรดน้ำ ขั้นตอนในการสร้างสรรค์งานศิลปะลายรดน้ำแบบโบราณนั้นมีความละเอียดอ่อน พิถีพิถัน และมีด้วยกันหลายขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มการเตรียมพื้นรัก การเขียนทรดาล การปิดทอง การรดน้ำ ซึ่งขั้นตอนการสร้างสรรค์โดยละเอียดมีดังนี้

1. กระจกหน้าต่างหรือผนังตู้พระไตรปิฎกที่เตรียมไว้สำหรับเขียนลายรดน้ำ จะต้องขัดพื้นให้เรียบแล้วเอารักน้ำเกลี้ยงมาทาให้ทั่วพื้นกระจกเพื่ออุดรอยเสี้ยนไม้ จากนั้นฝั่งทิ้งไว้ให้แห้ง
2. นำรักน้ำเกลี้ยงมาผสมสมุกบดให้เข้ากันจนละเอียดเนียนสนิทเป็นเนื้อเดียวกันแล้วทาทับลงไปบนพื้นที่ทาร์กน้ำเกลี้ยงไว้ ปล่อยให้แห้งจนกว่าจะยารักจะแห้งสนิทดี (สมุก คือผงถ่านได้จากการนำใบตองแห้งหรือหญ้าคาแห้งเผาไฟให้ไหม้เป็นถ่านหรือเขม่าดำ เอามาบดให้ละเอียดแล้วกรอง แล้วนำมาผสมกับรักน้ำเกลี้ยง จากนั้นต้องบดอีกจนละเอียดเนียนแล้วจึงนำมาทาเป็นสีพื้น)
3. หลังจากนั้นเอากระดาษทรายขัดจนพื้นเรียบ หากขัดแล้วพื้นยังไม่เสมอกัน มีหลุม หรือยังมีลายไม้อยู่ให้นำรักน้ำเกลี้ยงที่ผสมสมุกทาซ้ำอีกครั้งจากนั้นจึงขัดให้เรียบ ทำแบบนี้ 3-4 รอบ เพื่อที่จะได้พื้นที่เรียบ

เนียนสนิท ถ้าพื้นที่ร่องด้วยสมุกไม่หนาพอจะทำให้ได้ลายรดน้ำไม่คงทน จึงต้องทำซ้ำหลายครั้งเพื่อให้เกิดความคงทนของผลงาน แต่ไม่ควรหนาจนเกินไปเพราะเมื่อโดนกระทบแรง ๆ ก็อาจทำให้พื้นกะเทาะได้ หรือหากผลงานลายรดน้ำแตกแตกผ่นอยู่ภายนอกอาคารพื้นรักก็จะแตกง่ายขึ้นได้ง่าย การเตรียมพื้นถือเป็นขั้นตอนสำคัญของการทำงานลายรดน้ำ

จากนั้นเอากรน้ำเกลี้ยงทาทับอีกครั้งแล้วนำไปเก็บในห้องที่ปิดประตูและหน้าต่างอย่างมิดชิด เพื่อให้ฝุ่นละอองไปติด เมื่อแห้งแล้วนำกรน้ำเกลี้ยงมาทาท้ำ ทิ้งไว้ในห้องจนแห้งแล้วจึงทาท้ำอีกทำแบบนี้จนครบ 3 รอบ จะทำให้พื้นรักนั้นขึ้นเงาเป็นมัน (การที่จะทำให้พื้นเป็นเงามันนั้นสิ่งสำคัญอยู่ที่กรน้ำเกลี้ยง จะต้องไม่มีกากหรือฝุ่นละอองปะปนอยู่โดยจะต้องทำการกรองอย่างละเอียดก่อนนำมาใช้)

การเตรียมน้ำยาหดลวด หดลวดมีลักษณะเป็นหินสีเหลือง โดยนำหดลวดแล้วล้างน้ำจนสะอาด ใส่โถรงบดกับน้ำส้มป่อยบดจนละเอียดแล้วนำไปตากแดดให้แห้ง จากนั้นก็นำน้ำต้มฝักส้มป่อยใส่ลงไปอีกแล้วบดให้ละเอียดแล้วตากแดดอีกครั้งทำอย่างนี้ 3-4 รอบ แล้วจึงนำยางต้นมะขวิดหรือยางต้นกระถินที่แช่น้ำเตรียมไว้มาผสมจนหดลวดเหนียว ค่ะเนดูว่าเมื่อหดลวดแห้งแล้วใช้ตรักหดลวดไม่หลุด แต่ไม่ควรให้เหนียวจนเกินไปเพราะจะทำให้รักแข็งไม่ออกเมื่อทำการล้างน้ำ

การเขียนหดลวดบนพื้นรักที่เตรียมไว้นั้นช่างจะไม่ร่างภาพลงบนพื้นรักให้เป็นรอยขีดข่วน แต่ช่างจะนำกระดาษ (สมัยโบราณจะใช้กระดาษข่อย กระดาษที่ใช้กันในรุ่นหลังคือกระดาษไข) มาร่างภาพตัวลายต่าง ๆ จากนั้นใช้ฟูกันเขียนเส้นให้แน่นอน แล้วจึงใช้เข็มปรุไปตามเส้นจนทั่ว

4. นำดินสอพองมาละลายน้ำแล้วนำไปล้างพื้นที่ที่ต้องการเขียนหดลวดจากนั้นเช็ดทำความสะอาดไม่ให้มีดินสอพองติดอยู่ แล้วนำแผ่นกระดาษที่ปรุกลายไว้เอามาวางทาบ เอาฝุ่นดินสอพองเผาใส่ท่อทำลูกประคบ ตบลงบนฝุ่นดินสอพองติดกับพื้น

5. การเขียนหดลวดจะต้องเตรียมสะพานมือ คือ ไม้ยาวที่ใช้ผ้าหุ้มปลายไม้ที่ทาบลงบนพื้นงาน ป้องกันไม่ให้เป็นรอยข่วน เอาไว้สำหรับเอามือวางบนไม้เวลาเขียนหดลวดเพื่อไม่ให้มือไปสัมผัสโดนพื้นงาน การเขียนหดลวดล้างพื้นภาษาช่างเรียกว่า ถมพื้น นั่นคือการถมเฉพาะส่วนที่ไม่ต้องการให้ทองติด

6. เมื่อเขียนหดลวดถมพื้นจนเรียบร้อยให้นำผ้านุ่มปิดเช็ดฝุ่นให้หมด แล้วเอาผ้าชุบรักทำการเช็ดรัก การเช็ดรักนั้นต้องนำรักไปเคียวไฟเตรียมรอไว้เช็ดตรงจุดที่เขียนหดลวดไว้จนทั่วทั้งพื้นที่ การเช็ดรักสำคัญมาก ถ้าไม่ชำนาญหรือเช็ดไม่เป็นจะทำให้รดน้ำแล้วหดลวดไม่หลุดออก เมื่อเช็ดรักแล้วให้นำผ้าสะอาดหรือสำลีเช็ดถอนรักให้เหลือบางมากที่สุด ทำ 2 ครั้ง แล้วจึงนำทองคำเปลวปิดลงบนจุดที่เช็ดรักไว้จนเต็มทั่วทั้งแผ่น ต้องปิดทองให้ประณีตแล้วจึงใช้สำลีกวดทองให้ติดแน่นจนทั่ว

7. จากนั้นให้นำกระดาษที่หุ้มแผ่นทอง (หลังจากปิดทองแล้วให้เก็บกระดาษหุ้มทองไว้) มาชุบน้ำปิดทับบนทองที่ปิดจนเต็มพื้นที่เอาน้ำพรมจนชุ่ม ทิ้งไว้ราว 2-3 นาทีเพื่อให้หดลวดละลาย แล้วเอาสำลีชุบน้ำเช็ดน้ำยาหดลวด เอาน้ำรดแล้วล้างทำความสะอาด

เมื่อรดน้ำแล้วมีหากมีส่วนลายที่ชำรุดไม่เรียบร้อยก็ทำการซ่อมเฉพาะจุด บางครั้งทองอาจจะเกิน
พื้นออกมาบ้าง ก็ให้ใช้รูกน้ำเกลี้ยงเขียนทับลงไป (น. ณ ปากน้ำ, 2544, น. 8-10)

จะเห็นได้ว่าขั้นตอนในการเขียนลายรดน้ำแบบโบราณนั้นมีความละเอียดอ่อนซับซ้อน หลายขั้นตอน
ต้องใช้ความมานะ อุทิศ และใส่ใจการสร้างสรรค์ผลงานเป็นอย่างมาก ทำให้ได้ผลงานศิลปะลายรดน้ำที่
งดงาม ทรงคุณค่า ถือเป็นศิลปะประณีตศิลป์ชั้นสูงของไทยได้

จากการได้ศึกษาและทดลองปฏิบัติงานลายรดน้ำแบบโบราณมานั้น ทำให้เห็นคุณค่าและความงาม
ของศิลปะลายรดน้ำ แต่ด้วยปัญหาในด้านวัสดุบางอย่างที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานนั้นหาได้ยากและมีราคา
สูง เช่น ยางรัก และแผ่นทองคำเปลว อีกทั้งวัสดุที่ใช้ยังทำให้เกิดสีสันทองงานที่อยู่ในวงจำกัด เนื่องด้วยสีของ
ตัววัสดุเอง ทำให้รูปแบบและสีสันทองงานไม่หลากหลาย ถูกจำกัดอยู่แค่สีแดง ดำ และทอง ผู้วิจัยจึงนำจุดนี้ไป
ศึกษาค้นคว้าหาวัสดุที่หาได้ง่ายในปัจจุบันและมีราคาที่ถูกลงมาใช้ทดแทนในการสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการลด
ต้นทุนในการสร้างงาน และยังเป็นการทำให้เกิดผลงานศิลปะลายรดน้ำที่มีรูปแบบหลากหลายน่าสนใจยิ่งขึ้น แต่
ยังคงไว้ซึ่งกรรมวิธีในการสร้างสรรค์บางประการ และคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของงานศิลปะลายรดน้ำ เพื่อเป็นการ
อนุรักษ์เชิงสร้างสรรค์ในศิลปะแขนงนี้ อีกทั้งยังเป็นต้นทางในการได้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากศิลปะลายรด
น้ำที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยสร้างสรรค์หัวข้อแรงบันดาลใจจากลายรดน้ำเรื่องพุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข
นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ดังนี้

สิโรจน์ พวงบุปผา (2553, น. 6) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องจิตรกรรมลายทองร่วมสมัย กล่าวไว้ว่า
"เทคนิคลายรดน้ำแบบโบราณนั้น ส่งอิทธิพลต่อศิลปินรุ่นหลังได้นำเทคนิคและกรรมวิธีมาพัฒนาให้ร่วมสมัย
มากขึ้น จากอดีตงานศิลปกรรมต่าง ๆ ที่บรมครูช่างได้สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อรับใช้พระพุทธศาสนา จากที่เคยเป็น
งานที่เขียนลงบนผาผนังตามประตูหน้าต่าง จนพัฒนาทางเทคนิคและวัสดุอุปกรณ์ที่หายากในอดีต มาทดแทน
ด้วยวัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในปัจจุบัน แล้วเขียนลงบนผ้าที่จึงบนเฟรม ที่จะสามารถขยับขยายเคลื่อนย้ายไป
สถานที่ต่าง ๆ ได้"

จากแนวคิดของสิโรจน์ พวงบุปผานี้ ผู้วิจัยจึงได้แนวคิดที่จะสร้างสรรค์งานศิลปะลายรดน้ำ ด้วย
วัสดุอุปกรณ์แบบใหม่ที่ต่างจากโบราณและหาได้ง่ายในปัจจุบันอันจะทำให้ได้งานศิลปะลายรดน้ำรูปแบบใหม่
ที่มีความหลากหลายน่าสนใจ ง่ายต่อการเคลื่อนย้าย และเข้าถึงได้ง่ายยิ่งขึ้น

พงศ์ศิริ คิตติ (2558, น. ๖) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสีแห่งความศรัทธาและสงบสุข โดยได้ศึกษา
สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติผสมกับแบบเชิงสัญลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรม สีในงานสถาปัตยกรรมไทย และวิถี
ชีวิตไทยที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย แล้วนำมาสร้างเป็นผลงานศิลปะที่สื่อสารเชิงนามธรรมโดยใช้สี

รูปทรง และลวดลายต่าง ๆ เป็นหลักในการสื่อถึงอารมณ์ความสงบสุขและความศรัทธา โดยมุ่งหวังให้ผู้ชมเกิดจินตนาการที่จะเชื่อมโยงไปสู่สภาวะนามธรรมในความหมายที่ผู้วิจัยต้องการจะสื่อถึง ในแนวทางปรัชญาแห่งโลกตะวันออก

จากแนวคิดในการวิจัยของ พงศ์ศิริ คิตติ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่จะใช้สีที่เกิดขึ้นในผลงานจากเทคนิคและวัสดุที่เป็นแผ่นโลหะและผงโลหะที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ ให้สื่อถึงอารมณ์และความรู้สึกแห่งความสงบปิติสุข อันจะสอดคล้องกันกับเนื้อหาของผลงานที่จะกล่าวถึงเรื่องการเสวยวิมุตติสุข คือความสุขที่ได้จากการหลุดพ้นของพระพุทธองค์

ทรงฤทธิ์ เหมือนยพรม (2554, น. ๖) ทำการวิจัยสร้างสรรค์เรื่องสื่อผสมในงานพุทธศิลป์ โดยการนำเอาศิลปะแบบล้านช้างมาสร้างสรรค์ในลักษณะของผลงานประติมากรรมผสมจิตรกรรม ที่มีแนวคิดมาจากโบสถ์ หรือสิมแบบอีสานแสดงออกมาในหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา

จากแนวคิดของทรงฤทธิ์ เหมือนยพรม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดในการผสมผสานระหว่างงานประติมากรรมกับงานจิตรกรรม โดยจะทำการปั้นหล่องานประติมากรรมนูนต่ำใช้เป็นพื้นในการที่จะเขียนลายรดน้ำทับลงไป

2.6 งานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยสร้างสรรค์เรื่องแรงบันดาลใจจากลายรดน้ำเรื่องพุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุขนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานการสร้างสรรค์ของศิลปินที่เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานซึ่งเป็นศิลปินไทยจำนวน 4 ท่าน ดังต่อไปนี้

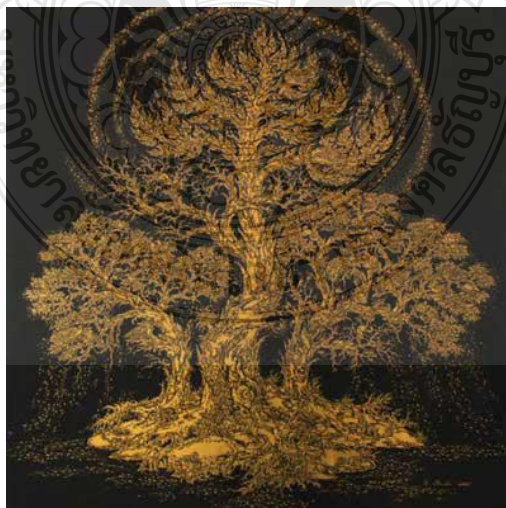

ภาพที่ 2.16 ภาพพระมหากษัตริย์ในมหาจักรวาล ศิลปินบัณฑิต อินทร์คง
ที่มา : บัณฑิต อินทร์คง (2560, น. 167)

ผลงานจิตรกรรมของบัณฑิต อินทร์คง

ผลงานของศิลปินเป็นรูปแบบของศิลปะไทยแบบประเพณีด้วยเทคนิคศิลปะลายรดน้ำและลายกำมะลอ ซึ่งศิลปินท่านนี้มีความรู้ความสามารถในด้านของศิลปะแขนงนี้เป็นอย่างดี มีความเชี่ยวชาญและชำนาญในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะไทยแบบโบราณ อย่างเช่นในภาพผลงานพระมหากษัตริย์ในมหาจักรวาลนี้ แสดงออกถึงเทคนิคและกลวิธีทางเชิงช่างขั้นสูงที่มีในตัวศิลปิน มีการจัดองค์ประกอบแบบสมมาตรกันสองข้าง ทำให้รู้สึกถึงความสงบนิ่ง การจัดวางภาพให้อยู่ในรูปทรงของสามเหลี่ยมทำให้รู้สึกถึงความมั่นคง และสงบนิ่งในรูปแบบของการจัดองค์ประกอบแบบไทย ให้จุดเด่นของภาพอยู่บริเวณกึ่งกลางของภาพและล้อมด้วยเส้นสีเทาปล่อยพื้นที่ว่างให้เป็นสีดำ ซึ่งมีขนาดของพื้นที่ว่างมากกว่าพื้นที่โดยรอบทำให้จุดเด่นของภาพโดดเด่นชัดเจนออกมา ช่องไฟหรือพื้นที่ว่างของทั้งภาพมีความกลมกลืนกันเป็นเอกภาพ มีการเน้นและปล่อยในจุดที่เหมาะสม ทำให้ดูงดงามไม่รกจนอัดอัดไม่สบายตา เส้นที่ใช้ในการสร้างสรรค์ก็มีความวิจิตรบรรจง ประณีตอ่อนช้อย การจัดภาพและแสดงเนื้อหาที่ทำให้เห็นถึงความเชื่อที่ว่าองค์พระมหากษัตริย์เป็นดั่งสมมติเทพแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของพระองค์ได้เป็นอย่างดี ศิลปินมีการสร้างสรรค์ผลงานที่นำเทคนิคและแนวความคิดจัดองค์ประกอบแบบโบราณมาสร้างสรรค์เป็นผลงานที่มีรูปแบบและอัตลักษณ์แบบเฉพาะตัวได้งดงามน่าชมเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินที่ได้มีการนำรูปแบบเทคนิคและแนวคิดแบบโบราณมาสร้างสรรค์เป็นผลงานด้วยเทคนิคลายรดน้ำและลายกำมะลอด้วยรูปแบบที่เฉพาะตน จากจุดนี้จึงเกิดเป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ซึ่งเป็นแนวทางในการหาอัตลักษณ์ในผลงานลายรดน้ำในรูปแบบเฉพาะตนของผู้วิจัย

ภาพที่ 2.17 ภาพ ปัญญาวิมุตติ ศิลปิน จันทนา แจ่มทิม

ที่มา : Chantana Chamtim (ม.ป.ป.)

ผลงานจิตรกรรมของจันทนา แจ่มทิม

ศิลปินจันทนา แจ่มทิม ผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะลายรดน้ำโดยใช้ยางรักแท้ และเทคนิคกรรมวิธีทางเชิงช่างลายรดน้ำแบบโบราณมาทำการสร้างสรรค์กับคติความคิดและประสบการณ์ส่วนตัว ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะลายรดน้ำที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน นำเสนอในเรื่องของคติธรรมและพุทธปรัชญา กับธรรมชาติ ได้อย่างลงตัวงดงาม กลายเป็นรูปแบบของศิลปะลายรดน้ำรูปแบบใหม่ที่แตกต่างไป จากงานศิลปะลายรดน้ำแบบโบราณสื่อถึงได้ว่าศิลปะลายรดน้ำสามารถพัฒนาไปได้อย่างไม่สิ้นสุด เช่นในผลงานปัญญาวิมุตติ ของศิลปินชิ้นนี้ มีการใช้รูปทรงและลวดลายในธรรมชาติมาผสมผสานเข้ากับลวดลายและจังหวะแบบงานศิลปะไทยได้อย่างงดงามลงตัว อีกทั้งยังสอดแทรกนัยยะทางธรรมถึงผู้ที่หลุดพ้นโดยใช้รูปทรงของต้นไม้ที่อยู่ในรูปทรงของใบโพธิ์พุ่งขึ้นอยู่เหนือสุดหมายถึงปัญญาและการหลุดพ้น ส่วนต้นไม้ที่อยู่ด้านข้างก็มีลักษณะโอนอ่อนโค้งลงไม่พุ่งสูงขึ้นก็เปรียบเสมือนผู้ด้อยซึ่งปัญญาไม่อาจเจริญงอกเงยรุ่งเรืองขึ้นมาได้

จากแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินโดยการนำเทคนิคลายรดน้ำแบบโบราณมาสร้างสรรค์ โดยยังคงรักษาไว้ซึ่งเทคนิคทางเชิงช่างผสมผสานกับรูปแบบและแนวคิดส่วนตัวทำให้ผลงานมีความงามที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน จากแนวคิดนี้ผู้วิจัยจึงได้แนวคิดและแรงบันดาลใจในการนำเทคนิคลายรดน้ำมาสร้างสรรค์พัฒนาและต่อยอดศิลปะลายรดน้ำให้มีความหลากหลายน่าสนใจยิ่งขึ้นไป เพื่อเป็นการต่อลมหายใจให้อีกหนึ่งลมหายใจสำหรับศิลปะลายรดน้ำ

ภาพที่ 2.18 ภาพสระอโนดาต ศิลปิน สิโรจน์ พวงบุบผา
ที่มา : สิโรจน์ พวงบุบผา (2557)

ผลงานจิตรกรรมของสีโรจน์ พวงบุปผา

ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานศิลปะไทยแบบประเพณีเป็นงานเทคนิคจิตรกรรมลายทอง รูปแบบ ใหม่ ที่มีพื้นฐานมาจากจิตรกรรมลายทองแบบโบราณ โดยเทียบการสร้างสรรค์ ได้กับแนวคิด “ลัทธิ เหนือจริง” (Surrealism) หรืองานที่เรียกว่าแบบ “อุดมคติ” (Idealism) คือ การแสดงออก ทาง จินตนาการ และความคิด สร้างสรรค์มีลักษณะของโลกจิตใต้สำนึก อีกทั้งศิลปินยังมีทักษะทางเชิงช่าง ศิลปะไทยที่ค่อนข้างสูง มีความมานะ ละเอียด ละเอียด ละเอียด ในการสร้างสรรค์ผลงาน ผลงานของสี โรจน์ พวงบุปผา มีความโดดเด่นที่การใช้เทคนิค สี และการจัดวางองค์ประกอบ โดยเทคนิคที่นำเทคนิค ลายรดน้ำแบบโบราณมาทำการคลี่คลายเทคนิค แล้วสร้างสรรค์เป็นเทคนิคลายทองรูปแบบใหม่ที่มี เอกลักษณ์เฉพาะตัว สีที่ใช้มีการใช้สีแดงดำเป็นพื้น ทำแบบให้มีจังหวะน้ำหนัก มิติ ตื้นลึก อีกทั้งสีแดง ดำยังช่วยขับสีทองให้ดูโดดเด่น สะดุดตา น่าสนใจ มีการทำน้ำหนัก บนทองโดยใช้แผ่นทองผสม ผงทองแดง ผงทอง ทำให้เกิดน้ำหนัก มิติ บนพื้นทองอีกครั้ง สีที่ปรากฏในผลงานมีความคมชัดและกลมกลืนกัน ด้วยเป็นสีแบบตรงข้ามสองคู่เคียงกัน (ชดุด นิมเสมอ, 2557, น. 80) โดยให้พื้นมีสีแดง ม่วงแดง และน้ำเงินเป็นที่ค่อนข้างมืด ตัดกับกับสีทองและสีน้ำตาลอมเหลืองในส่วนของตัวภาพ ทำให้ภาพดูน่าสนใจมากขึ้น การจัดวางองค์ประกอบมีการวางรูปทรงกลมที่หมุนวนไว้ตรงกลางภาพบังคับสายตาไปยังจุดศูนย์กลาง เกิดเป็นรูปทรงที่เป็นจุดสนใจเป็นจุดนำสายตาของภาพ มีการใช้รูปทรงวงกลมผสมกับรูปทรงโค้งไปโค้งมาอย่างอิสระ ทำให้รู้สึกถึงความเคลื่อนไหวในตัวภาพ

ผลงานของสีโรจน์ พวงบุปผา คือการคลี่คลายเทคนิคจิตรกรรมลายรดน้ำแบบโบราณแล้วนำมา สร้างสรรค์ใหม่ในรูปแบบเฉพาะตน จากแนวคิดในการสร้างสรรค์นี้ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้กับการ สร้างสรรค์ ผลงานวิจัย โดยจะทำการคลี่คลายเทคนิคลายรดน้ำแล้วนำมาสร้างสรรค์ใหม่ในรูปแบบอัต ลักษณะเฉพาะตน สื่ออารมณ์ความรู้สึกแห่งความสงบปิติสุข อบอุ่นในการที่ได้พบหนทางหลุดพ้นของพระพุทธองค์

ภาพที่ 2.19 ภาพ มารศาสนา ศิลปิน สากล สุทธิมาลย์

ที่มา : Sakol Suttimarn (ม.ป.ป.)

ผลงานจิตรกรรมของ สากล สุทธิมาลย์

ศิลปินมีความสามารถสูงทั้งด้านงานประติมากรรมและงานจิตรกรรมแบบอุดมคติไทยเป็นอย่างดี เห็นได้จากการแสดงความสามารถออกมาในผลงานที่ตรงตามแบบจิตรกรรมไทยประเพณี จุดเด่นของศิลปินคือแนวคิดในการผสมผสานงานประติมากรรมนูนต่ำนับกับจิตรกรรมแบบประเพณีเข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถแสดงความงามออกมาในรูปแบบและรูปทรงของผลงาน อีกทั้งยังแฝงนัยยะทางธรรมไว้ในผลงานด้วย ดังเช่นผลงานมารศาสนา ที่ใช้รูปของพระพุทธองค์เป็นงานประติมากรรมนูนต่ำและใช้สีชาวเป็นพื้น สื่อถึงความบริสุทธิ์สะอาด ว่างเปล่า ถูกทับซ้อนด้วยงานจิตรกรรมที่เป็นรูปของหม่อมมารผจญที่ดูวุ่นวายและใช้สีที่ดูตุตัน รูปของพระพุทธองค์เด่นชัดเมื่อโดนแสงที่เปรียบเสมือนพระธรรมที่ส่องสว่างมากระทบ เหล่ามารก็สัวอยู่กับความบริสุทธิ์ ความว่างเปล่าของพุทธองค์ที่ไม่มีวันหายไปเมื่อยังมีแสงมาส่องสว่าง ความว่างเปล่านั้นดูเหมือนไม่มีอะไรแต่ในความจริงแล้วมีพระพุทธองค์นั่งเป็นประธานอยู่ ซึ่งเหล่ามารไม่สามารถทำลายลงได้

จากแนวคิดการสร้างสรรคผลงานของ สากล สุทธิมาลย์ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่นำงานประติมากรรมนูนต่ำมาผสมกับงานจิตรกรรมให้เกิดเป็นงานเทคนิคผสม มาใช้พัฒนาในการสร้างสรรค์ผลงานโดยทางผู้วิจัยเกิดแนวคิดในการสร้างงานประติมากรรมนูนต่ำขึ้นมาก่อนให้เป็นประธานหลักของภาพ แล้วจึงทำการเขียนงานลายรดน้ำทับลงไปให้เกิดเป็นความแตกต่างของพื้นผิวและแฝงนัยยะปรัชญาธรรม ให้เกิดเป็นผลงานการสร้างสรรคที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตน

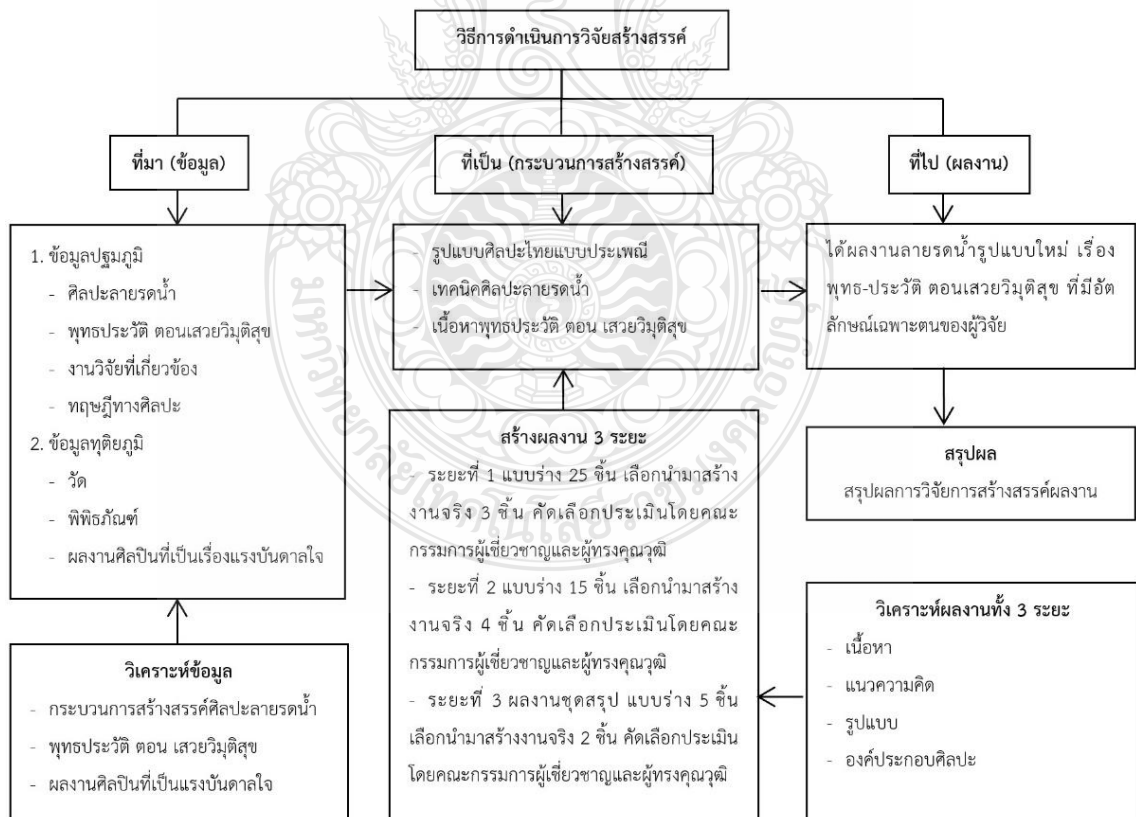
ศิลปะลายรดน้ำคือศิลปะชั้นสูงของไทยที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีความละเอียด ซับซ้อน ในกรรมวิธีการสร้างสรรค์ ซึ่งมักใช้เพื่อตกแต่งข้าวของเครื่องใช้ในสถาบันชั้นสูงของไทย เช่น สถาบันศาสนา และพระมหากษัตริย์ ด้วยทั้งคุณค่าและกรรมวิธีที่ละเอียดซับซ้อนจึงทำให้ศิลปะลายรดน้ำยิ่งทรงคุณค่าขึ้นไปอีก แต่เนื่องด้วยวัสดุอุปกรณ์บางอย่างที่หาได้ยากและมีราคาที่สูงในปัจจุบัน อีกทั้งรูปแบบและสีที่เกิดขึ้นในผลงานมีความจำกัดจากวัสดุทำให้ผลงานลายรดน้ำถูกจำกัดความคิดสร้างสรรค์และใช้ต้นทุนสูงในการสร้างงาน ในจุดนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาหาข้อมูลในข้างต้น ทั้งเรื่องราวทางพุทธประวัติ การสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำ แบบดั้งเดิม และการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะลายรดน้ำร่วมสมัยในปัจจุบัน เพื่อนำมาวิเคราะห์สรุปเป็นข้อมูล พื้นฐานในการนำไปทำการวิจัยสร้างสรรค์ผลงานแรงบันดาลใจจากศิลปะลายรดน้ำ ให้เกิดเป็นศิลปะลายรดน้ำ รูปแบบใหม่ที่มีความหลากหลายน่าสนใจยิ่งขึ้น ผ่านเรื่องราวพุทธประวัติตอนเสวยวิมุตติสุขเพื่อเป็นการสั่งสอน และแสดงให้เห็นพุทธศาสนิกชนได้เห็นถึงความปิติสุขของพระพุทธองค์เมื่อได้ตรัสรู้ อันเป็นการสืบทอดพุทธศาสนา อีกทางหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องราวจึงส่งเสริมงานศิลปะลายรดน้ำในรูปแบบอัตลักษณ์เฉพาะตนของผู้วิจัยให้ ทรงคุณค่ายิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัยสร้างสรรค์

ศิลปะลายรดน้ำนั้นเป็นศิลปะประณีตศิลป์ชั้นสูงของไทย มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งมักจะเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับคติความเชื่อทางพุทธศาสนาเป็นหลัก มีกรรมวิธีที่ใช้ในการสร้างสรรค์ที่ซับซ้อน ละเอียดละอ่อน อีกทั้งยังใช้ความประณีตในการสร้างสรรค์จนได้เป็นผลงานศิลปะลายรดน้ำอันทรงคุณค่า ที่บ่งบอกถึงความศรัทธาในพุทธศาสนาของผู้สร้างสรรค์ ในกรณีนี้ ผู้วิจัยได้นำเรื่องราวทางพุทธศาสนา เรื่องพุทธประวัติตอนเสวยวิมุตติสุข หมายถึงความสุขที่ได้หลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง มาเป็นแนวเรื่องในการสร้างสรรค์ผลงานลายรดน้ำ ในรูปแบบศิลปะลายรดน้ำที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตน เพื่อให้เกิดความหลากหลายและเพิ่มความน่าสนใจให้กับศิลปะลายรดน้ำยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสุขอันปิติรุ่งโรจน์ จากการตรัสรู้พุทธธรรมะหนทางพ้นทุกข์จากวิภวสงสารของพระพุทธองค์ ประสานจินตนาการและความงามทางด้านศิลปะ เพื่อสื่อถึงความปิติสุขที่ได้จากการประสบความสำเร็จในหนทางที่แสวงหา ซึ่งมีกรอบแนวคิดกระบวนการที่นำไปสู่การวิจัยสร้างสรรค์ดังนี้

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดกระบวนการดำเนินการวิจัยสร้างสรรค์

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการแบ่งประชาชนและกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ส่วน มีดังนี้

3.1.1 กลุ่มตัวอย่างผลงานศิลปิน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยทำการคัดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นกลุ่มผลงานศิลปินที่เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้วิจัย เป็นผลงานศิลปินและผลงานศิลปะกรรมที่เป็นที่ยอมรับและชื่อเสียงในประเทศไทย ที่มีลักษณะการสร้างสรรค์ผลงานที่นำศิลปะลายรดน้ำและนำศิลปะประติมากรรมปูนต้ำมาผสมผสานกับงานจิตรกรรมไทย ที่ความงามในเทคนิคเนื้อหา และวิธีการนำเสนอ เกิดเป็นผลงานในแบบอุดมคติไทยในโลกแห่งจินตนาการ โดยมุ่งเน้นวิเคราะห์ในเรื่อง แนวคิด เนื้อหา รูปแบบ และการจัดองค์ประกอบศิลป์ที่ศิลปินถ่ายทอดออกมาในผลงาน ซึ่งมีผลงานศิลปินที่นำมาวิเคราะห์มีดังนี้

- 1) บัณฑิต อินทร์คง ผลงานจำนวน 2 ชิ้น
- 2) จันทนา แจ่มทิม ผลงานจำนวน 3 ชิ้น
- 3) สิโรจน์ พวงบุปผา ผลงานจำนวน 3 ชิ้น
- 4) สากล สุทธิมาลย์ ผลงานจำนวน 2 ชิ้น
- 5) ศิลปะลายรดน้ำสมัยอยุธยา ผลงานจำนวน 2 ชิ้น

รวมผลงานจิตรกรรมของศิลปินที่จะนำมาวิเคราะห์ทั้งหมด 12 ชิ้น ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงผลงานของศิลปินที่นำมาทำการวิเคราะห์

ศิลปิน	ผลงาน
บัณฑิต อินทร์คง	
จันทนา แจ่มทิม	

ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงผลงานของศิลปินที่นำมาทำการวิเคราะห์ (ต่อ)

ศิลปิน	ผลงาน
สิโรจน์ พวงบุบผา	
สากล สุทธิมาลย์	
จิตรกรรมลายรดน้ำ สมัยอยุธยา	

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างผลงานภาพร่าง เกิดจากการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูล ทางด้านเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีทางศิลปะ และการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลภาคสนามในงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีในวัด งานจิตรกรรมลายรดน้ำ และผลงานของศิลปิน มาเป็นแนวคิดพื้นฐานในการสร้างสรรค์ผลงานทั้งด้านเทคนิค เนื้อหา ความคิด และการแสดงออก มาทำการสร้างสรรค์เป็นผลงานภาพร่างต้นแบบเพื่อทำการคัดเลือกไปสร้างเป็นผลงานจริงในรูปแบบจิตรกรรมไทยแบบประเพณีด้วยเทคนิคลายรดน้ำ ซึ่งทำการสร้างสรรค์ทั้งหมด 3 ระยะดังนี้

1) ผลงานระยะที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างภาพร่าง 25 ชิ้น คัดเลือกภาพร่างจากการประเมินโดยคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำมาสร้างผลงานจริง จำนวน 3 ชิ้น ทำการประเมินโดยคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำข้อเสนอและคำแนะนำไปพัฒนาต่อยอดผลงานวิจัยสร้างสรรค์ในระยะเวลาที่ 2

2) ผลงานระยะที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างภาพร่าง 20 ชิ้น คัดเลือกภาพร่างจากการประเมินโดยคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำมาสร้างผลงานจริง จำนวน 4 ชิ้น ทำการประเมินโดยคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำข้อเสนอและคำแนะนำไปพัฒนาต่อยอดผลงานวิจัยสร้างสรรค์ในระยะเวลาที่ 3 ผลงานชุดสรุป

3) ผลงานระยะที่ 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างภาพร่าง 5 ชิ้น คัดเลือกภาพร่างจากการประเมินโดยคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานจริง จำนวน 2 ชิ้น

3.2 เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบประเมินที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย เพื่อใช้ในการคัดเลือกภาพร่างต้นแบบในผลงานทั้ง 3 ระยะ ซึ่งได้แก่ระยะที่ 1 ระยะทดลอง ระยะที่ 2 ระยะทดลองก่อนสรุป และระยะที่ 3 ระยะผลงานสรุป ทำการประเมินและคัดเลือกภาพร่างโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 และจำนวน 5 ท่าน ในระยะที่ 3 จากนั้นนำผลการประเมินและการคัดเลือกที่ได้มาทำการสร้างสรรค์เป็นผลงานจริง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่งข้อมูลด้วยกัน คือ 1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุข และงานศิลปะลายรดน้ำ 2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ศึกษาหาข้อมูลภาคสนามจากวัด พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และศึกษาผลงานจิตรกรรมของศิลปินที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาเทคนิควิธีการ แนวคิด และการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก อันนำมาสู่การสร้างสรรค์ผลงานวิจัย

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าทั้งจากข้อมูล ปฐมภูมิ และทุติยภูมิ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ และนำผลการวิเคราะห์มาสรุปในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์ เพื่อนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย โดยทำการวิเคราะห์ตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

3.4.1 จิตรกรรมลายรดน้ำ เป็นการวิเคราะห์ถึงเรื่องเทคนิคและกรรมวิธีในการสร้างสรรค์ในยุคแรกเริ่มและยุคปัจจุบัน เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการเลือกหาวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ทดแทนในการสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดผลงานลายรดน้ำที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตน

3.4.2 พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข เป็นการวิเคราะห์ถึงรายละเอียดต่าง ๆ ในเหตุการณ์ รูปแบบของพระพุทธรูปที่เกิดขึ้น และผลงานจิตรกรรมฝาผนังที่มีปรากฏในพระอุโบสถ วัดคงคาราม วัดดุสิตาราม วัดเกาะแก้วสุทธาราม

3.4.3 ผลงานศิลปะที่เป็นแรงดลใจ ทำการวิเคราะห์ในเรื่องแนวคิด เนื้อหา รูปแบบ และองค์ประกอบทางศิลปะที่ศิลปินถ่ายทอดออกมาในผลงาน

3.4.4 ทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างสรรค์ซึ่งได้แก่

- 1) ทฤษฎีระสหรือรส
- 2) ทฤษฎีความงาม
- 3) ทฤษฎีการแสดงออก

3.5 การสร้างสรรค์ผลงาน

3.5.1 การสร้างสรรค์ผลงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งการสร้างสรรค์ผลงานออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ระยะทดลองจำนวน 3 ชิ้นงาน ระยะที่ 2 ระยะทดลองก่อนสรุปจำนวน 4 ชิ้นงาน ระยะที่ 3 ระยะผลงานสรุปจำนวน 2 ชิ้นงาน รวมทั้งหมด 9 ชิ้นงาน ซึ่งมีรูปแบบ เทคนิค และเนื้อหา ดังนี้

- 1) รูปแบบผลงานเป็นงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี มีลักษณะเป็นงานจิตรกรรม 2 มิติ
- 2) เทคนิคที่ใช้สร้างสรรค์เป็นเทคนิคจิตรกรรมลายรดน้ำที่ได้คลี่คลายมาจากการสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำในยุคเริ่มแรก

- 3) เนื้อหาจะแสดงถึงเรื่องราวทางพุทธประวัติตอนเสวยวิมุตติสุข อันเป็นเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสรู้แล้ว ซึ่งพระองค์ได้ทรงกระทำการเสวยวิมุตติสุข โดยการปฏิบัติสมาธิในอิริยาบถและสถานที่ต่างกันเป็นระยะเวลาตลอด 7 สัปดาห์ ซึ่งเรียกว่า สัตตมหาสถาน หรือสถานที่อันยิ่งใหญ่ 7 แห่ง โดยผลงานจะแสดงถึงความปิติสุขของพระองค์ที่ทรงค้นพบหนทางหลุดพ้นจากวัฏสงสาร เพื่อเป็นการถ่ายทอดเรื่องราว ความรู้สึกนึกคิด และความศรัทธาที่มีต่อพุทธศาสนา ของผู้วิจัยออกมาเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่สามารถเข้าใจ และเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

3.5.2 วิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ของผู้วิจัย โดยมีแนวทางการวิเคราะห์ดังนี้

- 1) แนวคิด เป็นการวิเคราะห์ถึงความคิด แรงดลใจในการสร้างผลงานของผู้วิจัย ที่แสดงออกมาในผลงาน อันเกิดขึ้นจากความเชื่อ ประสบการณ์ ทศนคติส่วนตนที่หลอมรวมกันแล้ว ถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะในรูปแบบส่วนตนจน

2) เนื้อหา เป็นการวิเคราะห์ถึงสาระเรื่องราวที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอออกมาในรูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา ซึ่งแสดงถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับศาสนา และนัยยะทางธรรมที่แฝงไว้ในผลงาน ผ่านรูปแบบ รูปทรง และวิธีการในการนำเสนอที่ผู้วิจัยได้แสดงออกมาในผลงาน

3) รูปแบบ เป็นการวิเคราะห์ลักษณะของผลงานของผู้วิจัยที่ทำการสร้างสรรค์ ว่ามีรูปแบบลักษณะเป็นแบบไทยประเพณี แบบแนวไทยประเพณี หรือแบบร่วมสมัย เป็นต้น

4) องค์ประกอบศิลป์ เป็นการวิเคราะห์ถึงผลงานการสร้างสรรค์ของผู้วิจัยตามหลักทฤษฎีศิลป์ (จุด เส้น สี น้ำหนัก ฯลฯ) และหลักการจัดองค์ประกอบ (เอกภาพ ความสมดุล ความขัดแย้ง ฯลฯ) จากทัศนธาตุที่มองเห็นในผลงาน เพื่อประเมินคุณค่าในผลงานศิลปะ

3.5.3 การสรุปผลงาน ในแต่ละระยะที่ทำการสร้างสรรค์ เมื่อได้ทำการนำเสนอผลงานต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญแล้วนั้น ก็ได้้นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้มาทำการสรุปถึงข้อดีและข้อด้อยของผลงานในแต่ละระยะ เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาในผลงานระยะต่อไป

ในการวิจัยหัวข้อ แรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติตอนเสวยวิมุตตสุข เป็นการวิจัยสร้างสรรค์ที่ได้มีการนำข้อมูลจากทั้งทางด้านเอกสารที่เกี่ยวกับเรื่องศิลปะลายรดน้ำ พุทธประวัติตอนเสวยวิมุตตสุข งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีทางด้านศิลปะ และข้อมูลที่เป็นผลงานศิลปกรรมจากวัดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและผลงานของศิลปินที่เป็นแรงดลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน มาทำการวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการแบ่งการสร้างสรรค์ออกเป็น 3 ระยะ เพื่อหาแนวทางและรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน โดยได้รับการประเมินและคำแนะนำในผลงานแต่ละระยะจากคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปะ จนได้เกิดเป็นผลงานศิลปะลายรดน้ำเรื่องพุทธประวัติตอนเสวยวิมุตตสุข ในรูปแบบที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตนของผู้วิจัยในที่สุด

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างสรรค์ผลงาน

ในการวิจัยสร้างสรรค์เรื่องแรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาแนวคิดและวิธีการในการสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำ ที่มีมาในอดีตและปัจจุบันให้เกิดเป็นองค์ความรู้ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยศิลปะลายรดน้ำที่มีรูปแบบอัตลักษณ์เฉพาะตนของผู้วิจัย ผ่านเรื่องราวทางพุทธศาสนา เรื่องพุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข อันเป็นเรื่องราวอันทรงคุณค่าทางด้านจิตใจ บอกลถึงความปิติสุขที่ได้พบหนทางหลุดพ้นจากวิภวสงสารของพุทธองค์ แสดงให้เห็นถึงความสุข นั่นคือสุขที่ได้พบกับความสำเร็จในหนทางที่เลือกของพุทธศาสนิกชน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการสร้างสรรค์ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 การสร้างสรรค์ผลงาน

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าในช่วงต้นนั้น มาวิเคราะห์หาส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยต่อไป ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 เรื่อง ได้แก่ 1. ศิลปะลายรดน้ำ 2. พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข 3. ผลงานศิลปะที่เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ 4. ทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

4.1.1 ศิลปะลายรดน้ำ เป็นหนึ่งในงานประณีตศิลป์ชั้นสูงของไทยจัดอยู่ในแผนกช่างรัก ในกลุ่มช่างสิบหมู่ เป็นศิลปะแขนงหนึ่ง ซึ่งบ่งบอกถึงความเป็นชาติไทย ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน ตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยมีกรรมวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานที่พิถีพิถัน ละเอียดลออ ส่งผลต่อจิตใจที่สงบ และศรัทธาของผู้สร้างสรรค์ ซึ่งสามารถแบ่งขั้นตอนกรรมวิธีในการสร้างสรรค์ได้เป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ 1) การเตรียมพื้น 2) การเขียนน้ำยาหารดาล 3) การปิดทอง กรรมวิธีในขั้นตอนทั้ง 3 นี้ สามารถแยกแยะรายละเอียดออกมาได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์แบ่งขั้นตอนการสร้างสรรคศิลปะลายรดน้ำ

การสร้างสรรคศิลปะลายรดน้ำ		
ขั้นที่ 1 การเตรียมพื้น	ขั้นที่ 2 การเขียนน้ำยาหดล	ขั้นที่ 3 การปิดทอง
<ol style="list-style-type: none"> 1. ขัดแผ่นไม้ที่จะให้เขียนลายรดน้ำให้เรียบ 2. ทารักน้ำเกลี้ยงผึ่งให้แห้ง 3. ทารักสมุกทับลงไป (รักสมุกได้จากการเผาใบตองแห้งหรือหญ้าคาแห้งแล้วนำมาผสมกับรักน้ำเกลี้ยง ผึ่งให้แห้ง) 4. ขัดให้เรียบ 5. ทารักสมุกอีกครั้งแล้วผึ่งให้แห้งแล้วขัดทำแบบนี้ 3 - 4 รอบ จนหมดลายหลุมลายไม้ 6. ทารักน้ำเกลี้ยงแล้วทิ้งผึ่งให้แห้ง ทำประมาณ 3 - 4 รอบ ให้พื้นรักเงางาม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เตรียมน้ำยาหดล นำหินหดลามาบดให้ละเอียดผสมกับน้ำฝักส้มป่อยและกาวยางมะขวิดหรือกระถิน คาดการณ์ดูว่า เมื่อหดลแห้งแล้งเซ็ดรักจะไม่หลุด 2. ร่างแบบบนกระดาษไข ใช้เข็มปรุตามรอยร่าง 3. ใช้ดินสอดพองผสมน้ำล้างพื้นไม้ที่เตรียมไว้ 4. ใช้ลูกประคบดินสอดพองตบแบบที่ปรุไว้ลงบนพื้นไม้ 5. นำน้ำยาหดลมาเขียนตามเส้นดินสอดพอง 6. ใช้หดลถมล้วงพื้นในส่วนที่ไม่ต้องการให้ทองติด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้ผ้านุ่มปิดฝุ่นให้สะอาด 2. ใช้ผ้านุ่มชุบรักเซ็ดบริเวณที่เขียนหดลไว้จนทั่วพื้นที่ 3. ใช้ผ้านุ่มสะอาดหรือสำลีเซ็ดถอนรักให้เหลือบางที่สุด 4. ปิดทองคำเปลวบริเวณที่เซ็ดรักไว้ แล้วใช้สำลีกวาดทองให้ติดแน่น 5. นำน้ำมารดบนงานทิ้งไว้ 2-3 นาที ล้างหดลออก เซ็ดทำความสะอาด 6. หากมีส่วนชำรุดไม่เรียบร้อยให้ซ่อมเฉพาะจุดหากมีทองเกินออกมาจากลายให้นำรักน้ำเกลี้ยงเขียนทับลงไป

จากการศึกษาผลงานและเทคนิคในการสร้างสรรคงานศิลปะลายรดน้ำในยุคแรกเริ่มนั้นสามารถวิเคราะห์แยกแยะสิ่งสำคัญในการสร้างงานลายรดน้ำได้ 2 สิ่ง คือทองคำเปลวที่ทำให้เกิดลวดลายที่งดงามและยางรักที่ช่วยทำให้ลายสีทองมีความคมชัด สุกใส สะดุดตา ซึ่งยางรักนั้นได้เข้าไปมีส่วนประกอบรวมอยู่ในการสร้างสรรคผลงานลายรดน้ำตั้งแต่เริ่มเตรียมพื้นงาน จนถึงการปิดทองคำเปลว และการซ่อมแซมผลงาน คุณสมบัติของยางรักที่นำมาใช้ในการสร้างสรรคศิลปะลายรดน้ำนั้นสามารถวิเคราะห์แยกแยะได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ตารางการวิเคราะห์คุณสมบัติของยางรักและการนำไปใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะ
ลายรดน้ำ

ข้อที่	ยางรัก	
	คุณสมบัติ	การนำไปใช้
1.	ช่วยรักษาพื้นผิววัสดุ	ใช้ทาพื้นผิววัสดุที่จะนำไปสร้างสรรค์ผลงานลายรดน้ำ เพื่อให้เกิดความทนทาน
2.	กันน้ำซึม	- ใช้ทากระดาษ ผ้า เครื่องจักรสาน เพื่อไม่ให้น้ำซึมผ่านได้ - ช่วยให้น้ำยาหรือสีไม่ซึมลงพื้นวัสดุ ทำให้เมื่อปิดทองรดน้ำแล้ว ทรายหรือสีหลุดออกเกิดเป็นลวดลายที่สวยงาม
3.	การเป็นกาวช่วยการยึดติด	- นำไปทำเป็นรักเช็ดเพื่อปิดทอง
4.	คุณสมบัติของสี	- ยางรักจะให้สีที่เป็นสีดำ และเมื่อนำไปทาหรือผสมกับสีอื่น เช่นสีแดงจะให้สีที่เข้ม ทำให้ติดกับสีของทองที่เป็นลวดลายให้ดูโดดเด่นและคมชัด

จากคุณสมบัติของยางรักที่มีต่อศิลปะลายรดน้ำ ที่ได้แสดงในตารางข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้มองเห็นและมีแนวคิดในการนำวัสดุชนิดอื่นที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกัน หาได้ง่ายในปัจจุบันมาใช้ทดแทนในการสร้างสรรค์อีกทั้งยังทำให้เกิดเป็นผลงานลายรดน้ำที่มีความหลากหลายและน่าสนใจยิ่งขึ้น ดังนี้

1) ในคุณสมบัติข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ที่ได้กล่าวในข้างต้นนั้น ผู้วิจัยมีแนวคิดในการนำน้ำมันเคลือบด้านสำหรับสีอะคริลิก (Matt Medium & Varnish) ซึ่งมีลักษณะใส มีคุณสมบัติกันน้ำซึมได้ และรักษาผิวของงานให้คงทนมาใช้แทนยางรัก

2) จากคุณสมบัติความเป็นกาวช่วยในการยึดติด ผู้วิจัยมีแนวคิดในการใช้สีน้ำมันเฟล็กซ์มาเช็ดปิดทองแทนรักเช็ด

3) คุณสมบัติของสีในข้อที่ 4 ผู้วิจัยมีแนวคิดในการใช้สีอะคริลิกมาทดแทนยางรัก เพื่อให้เกิดสีที่หลากหลายไม่เป็นสีที่ตายตัวอย่างสีดำหรือสีแดงของยางรัก แต่ยังคงทำให้เกิดความคมชัดในลวดลายของสีทอง

ในการสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำในยุคเริ่มแรกนั้น มีการใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่ค่อนข้างจำกัด แต่ยังสามารถทำได้ง่ายในสมัยนั้น ซึ่งวัสดุส่วนใหญ่จะหาได้จากธรรมชาติ ด้วยวัสดุและอุปกรณ์ที่หาได้ค่อนข้าง

จำกัดและไม่หลากหลายนี้ ทำให้ผลงานมีลักษณะและรูปแบบที่ซ้ำเดิมประกอบไปด้วยสีดำ หรือสีแดง ของยางรักที่ใช้ทำเป็นพื้นงาน และสีทองของแผ่นทองคำเปลว ซึ่งแตกต่างจากผลงานลายรดน้ำที่พบเห็นได้จากศิลปินในปัจจุบัน ที่มีรูปแบบหลากหลายมากกว่าเนื่องด้วยวัสดุและอุปกรณ์ในปัจจุบันนี้มีให้เลือกใช้ในการสร้างสรรค์ที่มากขึ้น ในทางกลับกันวัสดุและอุปกรณ์บางชนิดในสมัยก่อนนั้นกลับหายากและมีราคาที่สูงขึ้นอย่างเช่น ยางรัก และทองคำเปลว ทำให้เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ศิลปินในยุคปัจจุบัน หานแนวทางและวัสดุอุปกรณ์ชนิดใหม่มาใช้ทดแทนในการสร้างสรรค์ แต่ยังคงไว้ซึ่งองค์ความรู้ และเอกลักษณ์ของงานศิลปะลายรดน้ำ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานลายรดน้ำในยุคแรกเริ่มและยุคปัจจุบันไว้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างในการสร้างสรรค์งานศิลปะลายรดน้ำในสมัยแรกเริ่มกับสมัยปัจจุบัน

ส่วนประกอบในการสร้างสรรค์	การสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำ	
	ยุคสมัยแรกเริ่ม	ยุคสมัยปัจจุบัน
วัสดุที่ใช้สร้างงาน	นิยมสร้างบนไม้เนื้อแข็ง	ไม่จำกัดมีทั้งผ้าใบ ไม้ กระดาษ โลหะ
วัสดุรองพื้นกันทรดลซึม	ยางรัก	มีหลายชนิด เช่นสีเฟลกซ์ น้ำมันวานิช ยูรีเทนเคลือบแข็งไม้ เป็นต้น
น้ำยาทรดล	ใช้หินทรดลเป็นส่วนผสม	ใช้สีโปสเตอร์เป็นส่วนผสม
วัสดุที่ใช้ปิดให้เกิดลวดลาย	ทองคำเปลว	ทองคำเปลว เงินเปลว ผงเงิน ผงทอง วิทยาศาสตร์ ผงนาก
วัสดุที่ใช้ปิดทอง	รักเซ็ด	สีเฟลกซ์
สีที่เกิดในผลงาน	สีดำ สีแดง สีทอง	ไม่จำกัด อยู่ที่รสนิยมของผู้สร้างสรรค์

ศิลปะลายรดน้ำ คือศิลปะประณีตศิลป์ชั้นสูงของไทยชนิดหนึ่งที่มีความงดงามทรงคุณค่า ที่บรมครูช่างศิลป์ไทยได้ทำการรังสรรค์ฝากผลงานและองค์ความรู้ทิ้งไว้ให้ศิลปินไทยรุ่นหลังได้ทำการศึกษาและสืบทอด ถึงแม้ว่างานศิลปะลายรดน้ำในยุคเริ่มแรกนั้นจะยังดูมีรูปแบบที่ค่อนข้างจะซ้ำเดิมไม่หลากหลาย แต่ก็ทรงคุณค่าไปด้วยองค์ความรู้ เทคนิค กระบวนการที่ได้คิดค้นพัฒนาการสร้างสรรค์ขึ้นมา และยังมีคามงามในด้านความคิดการแสดงออกและทักษะฝีมือในการสร้างสรรค์ที่แสดงออกมาในตัวผลงานให้คนรุ่นหลังได้ประจักษ์ในความงดงามของศิลปะแขนงนี้ เนื่องด้วยในการสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำในยุคแรกๆนั้น ถูกจำกัดไว้ด้วยวัสดุที่หาได้ตามยุคสมัยทำให้ช่างหรือศิลปินมี

ข้อจำกัดในการสร้างสรรค์ผลงาน แต่ด้วยในยุคสมัยปัจจุบันนี้มีวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายมากขึ้นจึงเป็นการเปิดโลกทัศน์แนวความคิดให้กับผู้วิจัยในการนำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะลายรดน้ำในรูปแบบเฉพาะตน ที่ยังจะรักษาองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ศิลปะแขนงนี้ให้คงอยู่โดยจะเป็นการสร้างสรรค์เพื่อที่จะสร้างความหลากหลาย และเพิ่มความน่าสนใจให้กับผลงานยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ศิลปะลายรดน้ำในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ศิลปะแขนงนี้ยังคงอยู่สืบไปไม่จางหาย

4.1.2 พุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุข พุทธประวัตินี้มีปรากฏอยู่ในพระวินัยปิฎกและพระสุตตันตปิฎก ถูกนำมาเรียบเรียงเขียนขึ้นเป็นคัมภีร์พุทธประวัติมีด้วยกันหลายคัมภีร์ โดยในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ “พระปฐมสมโพธิกถาฉบับสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส” เป็นหลักในการศึกษา ซึ่งเป็นคัมภีร์ทางพุทธประวัติสำนวนที่รู้จักกันดีในประเทศไทย การเสวยวิมุตติสุขนี้ คือความสุขที่เกิดขึ้นจากการตรัสรู้หรือค้นพบหนทางหลุดพ้นจากวัฏสงสาร อยู่ในปริศนที่ 11 โปธิสัพพัญญูปริวรรต เป็นการปฏิบัติสมาธิในอิริยาบถและสถานที่ที่ต่างกัน 7 สัปดาห์ หรือที่เรียกว่า สัตตมหาสถาน แปลว่าสถานที่อันยิ่งใหญ่ทั้ง 7 จากเหตุการณ์ในคัมภีร์นี้ ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะมากมายตั้งแต่ในอดีตทั้งงานประติมากรรม และจิตรกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สรุปเหตุการณ์ ผลงานประติมากรรมพระพุทธรูป และผลงานจิตรกรรมที่ได้ศึกษาจากในพระอุโบสถ วัดเกาะแก้วสุทธาราม วัดคงคาราม และวัดคูสิดาราม ที่เกิดขึ้นในแต่ละสัปดาห์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 1

เสวยวิมุตติสุขสัปดาห์ที่ 1	
เนื้อหา	รายละเอียด
ชื่อสถานที่	- โปธิบัลลังก์
ทำปฏิบัติสมาธิ	- ประทับนั่ง
เหตุการณ์โดยสรุป	- เกิดเหตุการณ์ปาฏิหาริย์มากมาย - เทวดามาแสดงความยินดีมากมายนับไม่ถ้วน - ทบทวนปฏิจจสมุปปาท
งานประติมากรรม	 พระพุทธรูปปางมารผจญ

ตารางที่ 4.4 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 1 (ต่อ)

เสวยวิมุตติสุขสัปดาห์ที่ 1	
เนื้อหา	รายละเอียด
งานจิตรกรรม	 <p>วัดเกาะแก้วสุทธาราม ตอน ตรัสรู้และโพธิบัลลังก์</p> <p>วัดคงคาราม</p>

ตารางที่ 4.5 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 2

เสวยวิมุตติสุขสัปดาห์ที่ 2	
เนื้อหา	รายละเอียด
ชื่อสถานที่	- อนิมิสเจตีย์
ทำปฏิบัติสมาธิ	- ประทับยืน
เหตุการณ์โดยสรุป	- ยืนจ้องต้นไม้โพธิ์โดยไม่กระพริบกระเนตร
งานประติมากรรม	 <p>พระพุทธรูปปางถวายเนตร</p>
งานจิตรกรรม	 <p>วัดเกาะแก้วสุทธาราม</p> <p>การไคว้พระหัตถ์ไว้ที่พระอุระนั้นเป็นอิทธิพลจากลังกา แสดงให้เห็นในภาพอนิมิสเจตีย์ในศิลปะสมัยอยุธยา</p>

ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 3

เสวยวิมุตติสุขสัปดาห์ที่ 3	
เนื้อหา	รายละเอียด
ชื่อสถานที่	- รัตนจกกรมเจดีย์
ทำปฏิบัติสมาธิ	- ทรงดำเนิน
เหตุการณ์โดยสรุป	- ยมกปาฏิหาริย์ - ทรงเดินจงกรมในทางจกกรมที่ได้เนรมิตอย่างน่าอัศจรรย์
งานประติมากรรม	 พระพุทธรูปปางจกกรม
งานจิตรกรรม	 วัดเกาะแก้วสุทธาราม วัดคงคาราม

ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 4

เสวยวิมุตติสุขสัปดาห์ที่ 4	
เนื้อหา	รายละเอียด
ชื่อสถานที่	- รัตนฆรเจดีย์
ทำปฏิบัติสมาธิ	- ประทับนั่ง
เหตุการณ์โดยสรุป	- ทรงประทับในเรือนแก้วพิจารณาธรรม

ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 4 (ต่อ)

เสวยวิมุตติสุขสัปดาห์ที่ 4	
เนื้อหา	รายละเอียด
งานประติมากรรม	 <p>พระพุทธรูปปางเรือนแก้ว</p>
งานจิตรกรรม	 <p>วัดเกาะแก้วสุทธาราม วัดคงคาราม วัดคูสิดาราม</p>

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 5

เสวยวิมุตติสุขสัปดาห์ที่ 5	
เนื้อหา	รายละเอียด
ชื่อสถานที่	- อชปาลนิโครธ
ทำปฏิบัติสมาธิ	- ประทับนั่ง
เหตุการณ์โดยสรุป	- นั่งสมาธิใต้ต้นอชปาลนิโครธ - 3 ธิตาพญามารมาผจญ
งานประติมากรรม	 <p>พระพุทธรูปปางห้ามมาร</p>

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 5 (ต่อ)

เสวยวิมุตติสุขสัปดาห์ที่ 5	
เนื้อหา	รายละเอียด
งานจิตรกรรม	 วัดเกาะแก้วสุทธาราม

ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 6

เสวยวิมุตติสุขสัปดาห์ที่ 6	
เนื้อหา	รายละเอียด
ชื่อสถานที่	- มุจลินท์
ทำปฏิบัติสมาธิ	- ประทับนั่ง
เหตุการณ์โดยสรุป	- พญานาคมุจลินท์มาปรกพระพุทธองค์ เพื่อป้องกันฝน ลมหนาว และแมลง
งานประติมากรรม	 พระพุทธรูปปางนาคปรก
งานจิตรกรรม	 วัดเกาะแก้วสุทธาราม วัดคงคาราม วัดคงคาราม พญานาคมุจลินท์ปรก มุจลินท์นาคราชคล้ายขนด พระพุทธเจ้า นาค แปลงเป็นมาณพ

ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 6 (ต่อ)

เสวยวิมุตติสุขสัปดาห์ที่ 6	
เนื้อหา	รายละเอียด
งานจิตรกรรม	 <p>วัดคูสิดาราม</p>

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ 7

เสวยวิมุตติสุขสัปดาห์ที่ 7	
เนื้อหา	รายละเอียด
ชื่อสถานที่	- ราชายตนะ
ทำปฏิบัติสมาธิ	- ประทับนั่ง
เหตุการณ์โดยสรุป	<ul style="list-style-type: none"> - พระอินทร์ถวายผลสมอ - สองพ่อค้าถวายสัตตูก้อนสัตตูปวง - จตุโลกบาลถวายบาตร
งานประติมากรรม	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> <p>พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>พระพุทธรูปปางประสานบาตร</p> </div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 10px;"> <div style="text-align: center;"> <p>พระพุทธรูปปางฉันทสมอ</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>พระพุทธรูปปางประทานเกศา</p> </div> </div>

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงเหตุการณ์และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในการเสวยวิมุตติสุข
ในสัปดาห์ที่ 7 (ต่อ)

เสวยวิมุตติสุขสัปดาห์ที่ 7			
เนื้อหา	รายละเอียด		
งานจิตรกรรม			
	วัดเกาะแก้วสุทธาราม	วัดคงคาราม	วัดคงคาราม
		พระอินทร์ถวายลูกสมอ	สองพ่อค้าถวายอาหาร
			
	วัดดุสิตาราม	วัดดุสิตาราม	
สองพ่อค้าถวายอาหาร	ท้าวจตุโลกบาลถวายบาตร		

พุทธประวัติตอนเสวยวิมุตติสุข เป็นเรื่องราวคติความเชื่อในทางพุทธศาสนา ที่มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์พุทธประวัติอันเป็นการบันทึกเรื่องราวไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร เมื่อบรมครูช่างที่ศิลปกรรมที่มีความเชื่อและเคารพศรัทธาในพุทธศาสนาได้ทำการศึกษาตีความแล้วหยิบยกเรื่องราวออกมารังสรรค์เป็นผลงานศิลปกรรม จึงทำให้เรื่องราวเหล่านี้สามารถสัมผัส เข้าใจ และเข้าถึงได้ง่ายขึ้นกว่าเดิม ทำให้ผู้วิจัยและศิลปินรุ่นหลังได้ศึกษา ตีความ และพัฒนาผลงานให้เรื่องราวเหล่านี้มีรูปแบบในการนำเสนอและรูปแบบของผลงานให้หลากหลายเข้าถึงได้ง่ายยิ่งขึ้นไป ทั้งนี้รูปแบบในการนำเสนอของบรมครูช่างในสมัยก่อนนั้นจะใช้รูปของพระพุทธรองค์ในอิริยาบถและส่วนประกอบรายละเอียดต่าง ๆ ของแต่ละเหตุการณ์ในตอนนั้น ๆ เป็นหลักในการนำเสนอแต่ผู้วิจัยได้มองเห็นในอีกมุมหนึ่งว่าการเสวยวิมุตติสุขของพุทธองค์นั้น คือการเบิกบานของจิตอันบริสุทธิ์ ที่ได้พบในสิ่งที่แสวงหา จากมุมนี้จึงเป็นอีกหนึ่งแนวทางให้ผู้วิจัยได้ทำการหยิบนำมาใช้ในการสร้างผลงานในรูปแบบเฉพาะตนต่อไป

4.1.3 การวิเคราะห์ผลงานศิลปิน ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผลงานของศิลปินที่เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน เป็นศิลปินไทยจำนวน 4 ท่าน และผลงานศิลปินศิลปะลายรดน้ำแบบโบราณอีก 1 ยุคสมัย โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการในการคิดแลกระบวนการในการทำงาน แล้วจึงนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย ในด้านข้อมูลภาพที่ผู้วิจัยได้นำมาทำการวิเคราะห์นั้นเป็นภาพถ่ายที่ได้จากหนังสือ สุจิตร์ ภาพถ่ายจากนิทรรศการ พิพิธภัณฑ และสื่อออนไลน์นำมาทำการวิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์ดังนี้

1) แนวคิด เป็นการวิเคราะห์ถึงความคิด แรงบันดาลใจในการสร้างผลงานของศิลปินที่ต้องการแสดงออกมาในผลงานศิลปะ อันเกิดขึ้นได้จากความเชื่อ ประสบการณ์ ความรู้ ที่ศนคติส่วนตัว ความรู้สึกนึกคิด ที่หลอมรวมกันแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะในรูปแบบส่วนตัวของศิลปิน

2) เนื้อหา เป็นการวิเคราะห์ถึงสาระเรื่องราวที่ศิลปินต้องการนำเสนอออกมาในรูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา ซึ่งอาจแสดงถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับศาสนา การเมือง สังคม วิถีชีวิต หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยรอบตัวของศิลปินที่มีผลกระทบต่ออารมณ์ ความรู้สึกจนทำให้เกิดการสร้างสรรคผลงานออกมา

3) รูปแบบ เป็นการวิเคราะห์ลักษณะของผลงานของศิลปินที่ทำการสร้างสรรค์ ว่ามีการนำเสนอผลงานในลักษณะเป็นเหมือนจริง เหนือความจริง อุดมคติไทย นามธรรม ฯลฯ

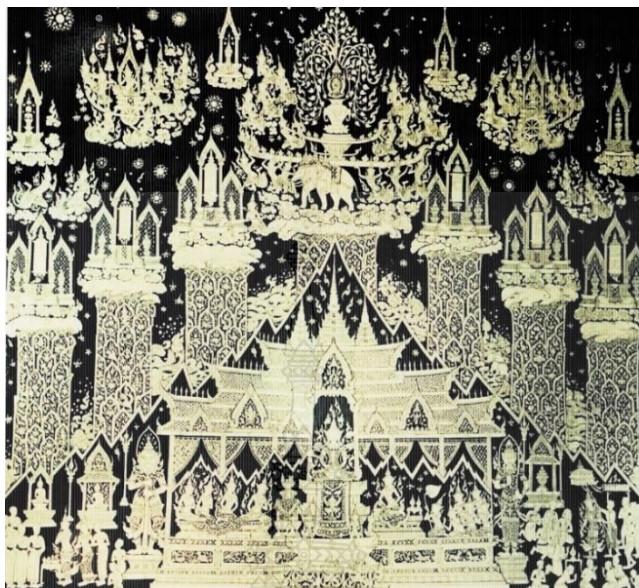
4) องค์ประกอบศิลป์ เป็นการวิเคราะห์ถึงผลงานการสร้างสรรคของศิลปินตามหลักทฤษฎีศิลป์ (จุด เส้น สี น้ำหนัก ฯลฯ) และหลักการจัดองค์ประกอบ (เอกภาพ ความสมดุล ความขัดแย้ง ฯลฯ) จากทัศนธาตุที่มองเห็นในผลงาน เพื่อประเมินคุณค่าในผลงานศิลปะ

ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการวิเคราะห์ผลงานของศิลปินที่เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ออกมาในรูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย ในหัวข้อแรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุข ต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผลงานของศิลปินไทยจำนวน 4 ท่าน และผลงานลายรดน้ำแบบโบราณอีก 1 ยุคสมัยดังนี้

- 1) บัณฑิต อินทร์คง ผลงานจำนวน 2 ชิ้น
- 2) จันทนา แจ่มทิม ผลงานจำนวน 3 ชิ้น
- 3) สีโรจน์ พวงบุปผา ผลงานจำนวน 3 ชิ้น
- 4) สากล สุทธิมาลย์ ผลงานจำนวน 2 ชิ้น
- 5) ศิลปะลายรดน้ำสมัยอยุธยา ผลงานจำนวน 2 ชิ้น

ผลการวิเคราะห์ผลงานของศิลปินที่เป็นแรงบันดาลใจเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1) ผลงานของบัณฑิต อินทร์คง

ภาพที่ 4.1 ชื่อผลงาน องค์พระมหากษัตริย์ในมหาจักรวาล

ศิลปิน บัณฑิต อินทร์คง เทคนิค ลายรดน้ำ ขนาด 200 x 200 ซม.

ที่มา : บัณฑิต อินทร์คง (2560, น. 167)

(1) แนวคิด ศิลปินประทับใจในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ถึงพระราชกรณียกิจและพระอัจฉริยภาพของพระองค์ โดยศิลปินได้เปรียบเปรยกับคติความเชื่อโบราณว่า กษัตริย์เปรียบดังสมมุติเทพเป็นนารายณ์อวตารลงเพื่อปราบความทุกข์ยากให้มนุษย์ทั้งปวง พระราชกรณียกิจของพระองค์ ทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดี การปกครองแผ่นดินโดยใช้ทศพิธราชธรรม ช่วยจัดความทุกข์ยากให้กับประชาชนมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข เปรียบดังองค์มหาเทพที่คอยประทานพรให้มนุษย์โลก

(2) เนื้อหา เนื้อหาในผลงานนั้นถูกแบ่งเป็นสองส่วนที่ถูกกั้นด้วยเส้นสีเทา ด้านล่างของภาพเป็นเรื่องราวที่กล่าวถึง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ประทับบนบัลลังก์ มีภาพสมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส พระราชธิดาได้ประทับนั่งเบื้องซ้าย และเบื้องขวา อยู่ในปราสาท ส่วนภายนอกปราสาทเป็นภาพที่กล่าวถึงพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ของพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 9 ด้านบนของภาพเหนือเส้นสีเทา เป็นภาพแสดงภูมิจักรวาลตามอุดมคติไทยจากไตรภูมิ พระร่วง มีเขาพระสุเมรุเป็นแกนกลางบนยอดเขามีช้างเอราวัณแบกตราสัญลักษณ์ เฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ภายในปราสาทบนยอดเขาสดตบริภัณฑ์ ได้เขียนชื่อพระราชกรณียกิจและ

โครงการพระราชดำริที่สำคัญเอาไว้ สื่อถึงความเป็นมหาเทพที่ลงมาจุติ เพื่อมาปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่จะช่วยจัดความทุกข์ยากให้แก่มวลมนุษย์

(3) รูปแบบ เป็นงานจิตรกรรมแบบประเพณี ตามอุดมคติแบบไทย ซึ่งใช้เทคนิคลายรดน้ำ และการจัดภาพแบบไทยประเพณี แต่ได้มีการใช้วัสดุบางอย่างมาทดแทนในการสร้างสรรค์ผลงาน ได้แก่ การใช้สีเฟล็กซ์ มาใช้แทนยางรักในการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมลายรดน้ำ แต่ยังคงไว้ซึ่งรูปแบบของงานจิตรกรรมแบบไทยประเพณี

(4) องค์ประกอบศิลป์ ผลงานชิ้นนี้ของศิลปินมีการจัดให้จุดสนใจอยู่ตรงกึ่งกลางของภาพในรูปของพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 9 กับเขาพระสุเมรุอยู่ในแนวเดียวกัน มีการจัดวางภาพอย่างเป็นระเบียบอยู่ในโครงสร้างแบบรูปทรงสามเหลี่ยมของภาพปราสาท เส้นสีเทาและเขาพระสุเมรุกับเขาสัตตบริภัณฑ์ มีการจัดองค์ประกอบให้ด้านซ้ายและด้านขวาของภาพผลงานมีความสมดุลกัน ทิศทางของเส้นที่ปรากฏมีแนวพวยพุ่งจากด้านล่างขึ้นสู่ด้านบน สีที่ปรากฏเป็นแบบอย่างตามผลงานแบบโบราณ คือสีทอง จากแผ่นทองคำเปลว และสีดำที่เป็นพื้นหลัง ทำให้เกิดการตัดกันของสีดำ และสีทองที่เป็นตัวภาพ ทำให้เกิดความคมชัดทองคำสุกสว่างดูสง่า

ภาพที่ 4.2 ชื่อผลงาน พระมหากษัตริย์ในมหาจักรวาล

ศิลปิน บัณฑิต อินทร์คง เทคนิค ลายรดน้ำ ขนาด 200 x 200 ซม.

ที่มา : บัณฑิต อินทร์คง (2560, น. 173)

(1) แนวคิด ศิลปินมีแนวคิดเทิดทูนและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ที่ทรงปฏิบัติ

พระราชกรณียกิจ เพื่อหาหนทางให้ประชาชนอยู่ดีกินดีด้วยความเพียร ดังเรื่องพระมหาชนก ที่พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ ในคำสอนถึงเรื่องการทำเพ็ญความเพียร มาเป็นแนวคิดในเรื่อง ประกอบกับแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องจักรวาลตามคติไทย เพื่อสื่อถึงความเป็นเทวราชาของพระองค์

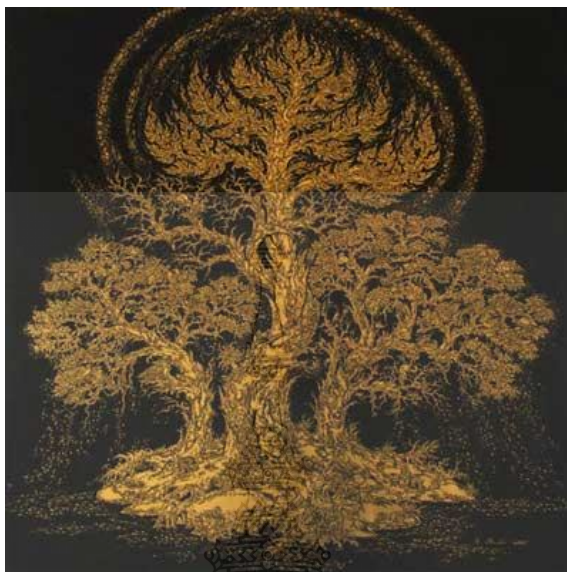
(2) เนื้อหา ศิลปินใช้วิธีการผูกเรื่องราว 3 เรื่องเข้าด้วยกันคือ เรื่องราวของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชภายในเส้นสีนเทา นั่งอยู่บนบัลลังก์ ภายในปราสาทโปรดเกล้าให้พสกนิกรเข้าเฝ้า เรื่องพระมหาชนกอันเป็นชาดกที่สั่งสอนในเรื่องการทำเพ็ญเพียร อยู่ที่ด้านล่างของภาพภายนอกเส้นสีนเทา และเรื่องภูมิจักรวาล อันเป็นคติความเชื่อแบบไทยอยู่ด้านบนภาพ โดยมีการเขียนภาพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชนั่งอยู่บนบัลลังก์ภายในปราสาทเหนือเขาพระสุเมรุซึ่งเป็นสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ รายล้อมด้วยเหล่าเทวดา นางฟ้าที่มาสักการะ ปราสาททิพย์วิมาน และพระอาทิตย์ พระจันทร์ ที่แสดงทิศทางการโคจร อันสื่อถึงความเป็นเทวราชาของพระองค์

(3) รูปแบบ เป็นงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ที่ใช้เทคนิคลายก้ำมะลอแบบประยุกต์ แสดงการจัดภาพ ผูกเรื่องราวและรายละเอียดของภาพแบบไทยประเพณี แต่มีการใช้อุปกรณ์ที่ต่างไปจากโบราณ คือใช้สีเฟล็กซ์แทนยางรัก และใช้สีอะคริลิคแทนในส่วนที่เป็นสีสันของงาน

(4) องค์ประกอบศิลป์ ผลงานของศิลปินชิ้นนี้มีการจัดองค์ประกอบภาพแบบศิลปะประเพณีไทย การจัดภาพให้มีความสมดุลกันทั้งซ้ายและขวา ให้จุดเด่นของภาพอยู่ตรงกึ่งกลางภาพ มีการจัดภาพที่ดูค่อนข้างเป็นระเบียบในรูปทรงของโครงสร้างสามเหลี่ยมที่ดูมั่นคง มีทิศทางของเส้นในแนวตั้งจากด้านล่างพุ่งขึ้นด้านบนที่ทับซ้อนกันของรูปทรงต่าง ๆ เช่น ปราสาท วิมาน ภาพบุคคล เทวดา เป็นต้น ผลงานมีความเป็นเอกภาพกลมกลืนด้วยรูปภาพและรูปทรงตามลักษณะแบบไทย สีที่ปรากฏในผลงาน มีสีดำที่ใช้เป็นพื้นหลัง และสีทองที่เป็นตัวภาพทำให้เกิดการตัดกันของสีพื้นหลังและตัวภาพเกิดเป็นความคมชัดที่โดดเด่น และมีการใช้สีแดงในการตัดจุดเด่นในแต่ละจุดให้เกิดความคมชัด และนำหนักที่งดงามยิ่งขึ้น

ผลงานสร้างสรรค์ของ บัณฑิต อินทร์คง เป็นศิลปินที่สร้างผลงานในรูปแบบไทยประเพณี ที่มีความรู้ความสามารถในด้านของศิลปะลายรดน้ำและศิลปะลายก้ำมะลอเป็นอย่างดี มีทักษะทางเชิงช่างในขั้นสูง การสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินจะเป็นการหยิบยกร่องค์ความรู้ที่ได้จากรูปแบบ แนวคิด และเทคนิควิธีการแบบโบราณ มาสร้างสรรค์เป็นผลงานขึ้นมาใหม่ในแบบเฉพาะตน ที่มีความงดงามน่าชื่นชม จากแนวคิดในการสร้างสรรค์ของศิลปินที่มีการนำรูปแบบเทคนิคและแนวคิดแบบโบราณมาสร้างผลงานลายรดน้ำ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดนี้มาใช้ในการวิจัยสร้างสรรค์ครั้งนี้ ซึ่งเป็นแนวทางในการหาอัตลักษณ์ของผลงานในรูปแบบเฉพาะตน

2) ผลงานของจันทนา แจ่มทิม

ภาพที่ 4.3 ชื่อผลงาน ปัญญาวิมุตติ

ศิลปิน จันทนา แจ่มทิม เทคนิค ลายรดนํ้า ขนาด 120 x 120 ซม.

ที่มา : Chantana Chamtim (ม.ป.ป.)

(1) แนวคิด ศิลปินมีแนวคิดในการนำภาพของต้นไม้มานำเสนอเปรียบเทียบกับบุคคลในเชิงหลักธรรม โดยการเขียนสอดแทรกอวัยวะของสัตว์เข้าไปตามลำต้นของต้นไม้ เพื่อเปรียบเทียบแทนต้นไม้ที่ว่าเสมือนกับจิตใจของบุคคลว่าแผ่รังไร้อะไรไว้บ้าง การที่จะเรียนรู้บุคคลนั้นต้องใช้เวลาดูนาน ๆ อย่างใกล้ชิด ๆ ถึงจะรู้ถึงสิ่งที่หลบซ่อนอยู่ อย่างเช่นการดูผลงานต้นไม้ของศิลปินนี้

(2) เนื้อหา ผลงานปัญญาวิมุตติของศิลปินชิ้นนี้ มีการเปรียบเทียบกับมนุษย์ผู้ซึ่งมีปัญญากับผู้ไร้ปัญญาแล้วยังไม่รู้จักพัฒนาตน โดยใช้รูปของต้นไม้ใหญ่กลางภาพที่ยอดพุ่งชูไสวในรูปทรงของใบโพธิ์ที่มีรัศมีล้อมรอบ แทนผู้ซึ่งปัญญามองเห็นหนทางแห่งความเจริญ ต่างกับต้นที่อยู่รอบข้างที่มีรูปทรงที่โค้งงอโน้มต่ำ ยอดไม่พุ่งชูไสวเปรียบเสมือนผู้ซึ่งไม่มีปัญญาก็จะมองไม่เห็นหนทางแห่งความเจริญ ต่อให้ใกล้ชิดผู้ซึ่งมีปัญญา แต่ไม่สนใจพัฒนาตนตามก็ยากต่อการเจริญรุ่งเรืองได้

(3) รูปแบบ เป็นงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณี ที่ได้หยิบยกกรรมวิธี และเทคนิคจิตรกรรมลายรดนํ้าแบบโบราณมาทำการสร้างสรรค์ใหม่ในรูปแบบเฉพาะตนของ

(4) องค์ประกอบศิลป์ ภาพผลงานชิ้นนี้ของศิลปินมีการจัดองค์ประกอบให้จุดสนใจอยู่บริเวณกึ่งกลางของภาพ ความสมดุลในผลงานเป็นแบบสองข้างโดยข้างซ้ายและข้างขวาเท่ากัน เส้นที่ปรากฏในผลงานบริเวณกลางภาพเป็นแบบพวยพุ่งจากด้านล่างสู่ด้านบนและเส้นประกบด้านข้างที่เป็น

ต้นไม้อสองต้นประกบคู่กันอยู่นั้นเป็นแบบพุ่งจากด้านล่างเฉียงออกไปทั้งด้านซ้ายและด้านขวา มีแนวโน้ม
ม้วนลงทำให้เกิดความรู้สึกที่หดหู่ สีที่ปรากฏในผลงานเกิดจากสีดำของยางรักที่เป็นพื้นหลังกับสีทองของ
แผ่นทองคำเปลวที่ตัวภาพ ทำให้เกิดการตัดกันอย่างชัดเจน ช่วยให้ผลงานดูโดดเด่นคมชัดและน่าสนใจ

ภาพที่ 4.4 ชื่อผลงาน พลังบารมี

ศิลปิน จันทนา แจ่มทิม เทคนิค ลายรดนํ้า ขนาด 200 x 200 ซม.

ที่มา : Chantana Chamtim (ม.ป.ป.)

(1) แนวคิด ผลงานชิ้นนี้ของศิลปินเกิดจากความภูมิใจ และความรักเคารพ เทิดทูนใน
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จึงได้สร้างผลงานที่แสดงถึงพลังบารมีของพระองค์ที่
กระจายออกทั่วทุกทิศทาง โดยใช้สีทองเป็นสิ่งช่วยชูแนวคิดถึงความสุกสว่างเรื่องราวของพลังบารมี
ของพระองค์

(2) เนื้อหา ผลงานพลังบารมีนี้มีสาระความหมายถึงบารมีขององค์พระมหากษัตริย์
รัชกาลที่ 9 โดยให้กึ่งกลางของภาพมีตราพระปรมาภิไธยย่อ ภปร. ประกอบกับวงกลมและลวดลายที่แผ่
ขยายออก อันเปรียบได้กับดวงอาทิตย์ที่แผ่รัศมีโดยรอบอย่างไม่สิ้นสุด เพื่อมองผลงานให้สิ่งมีชีวิตได้
เติบโตอยู่ดี มีสุข

(3) รูปแบบ เป็นงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณี ที่ได้นำเทคนิคจิตรกรรมลายรดนํ้าแบบ
โบราณมาสร้างสรรค์ใหม่ในรูปแบบเฉพาะตน แต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของงานจิตรกรรมลายรดนํ้าแบบ
ดั้งเดิม

(4) องค์ประกอบศิลป์ การจัดองค์ประกอบในผลงานชิ้นนี้ของศิลปินได้จัดให้จุดสนใจอยู่บริเวณกึ่งกลางของภาพที่เป็นรูปทรงวงกลมประกอบด้วยเส้นรูปทรงวงกลมที่แผ่ขยายออกจากวงกลมศูนย์กลาง และเส้นของลวดลายที่แผ่ขยายออกจากกึ่งกลางผลงานทำให้รู้สึกถึงการแผ่กระจายของพลังงานจากจุดศูนย์กลางรวม รูปทรงของวงกลมขนาดที่ต่างกันที่รายล้อมจุดศูนย์กลางอยู่ทำให้ผลงานดูน่าสนใจไม่น่าเบื่อ สีดำที่ปรากฏบนพื้นหลังคือ สีของยางรักช่วยในการจับสีทองของทองคำเปลวที่เป็นตัวภาพด้านหน้า ให้เกิดการตัดกันของสีที่มีความคมชัด ดูโดดเด่น สะดุดตา และงดงาม

ภาพที่ 4.5 ชื่อผลงาน พลังแห่งธาตุ-ธรรม (อาโปธาตุ)

ศิลปิน จันทนา แจ่มทิม เทคนิค ลายรดน้ำนูนต่ำ ขนาด 120 x 120 ซม.

ที่มา : Chantana Chamtim (ม.ป.ป.)

(1) แนวคิด ผลงานพลังแห่งธาตุ-ธรรม (อาโปธาตุ) นี้ ศิลปินมีแนวคิดในการนำเสนอผลงานจิตรกรรมลายรดน้ำที่ยังคงองค์ความรู้ของเทคนิคแบบโบราณไว้แล้วนำเสนอออกมาในรูปแบบผลงานนามธรรม โดยหยิบยกเรื่องของธาตุน้ำมาใช้ในการสื่อสอดแทรกธรรมะลงไปเพื่อให้ผู้ชมได้ตระหนักรู้ในธรรม ส่วนแนวคิดในด้านเทคนิคศิลปินได้นำกรรมวิธีในการเตรียมพื้นงานลายรดน้ำคือ รักสมุก มาทำให้มีลักษณะนูนตามรูปทรงที่ต้องการเพื่อชูเนื้อหาสาระและอรรถรสในผลงานให้น่าสนใจยิ่งขึ้น

(2) เนื้อหา อาโปธาตุหรือธาตุน้ำนั้น ศิลปินได้หยิบยกนำมาสอดแทรกธรรมะลงไป โดยบอกถึงการอย่าประมาทในพลังงานของน้ำ ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด อยู่บนที่สูง อยู่ในที่ต่ำ อยู่ในน้ำนิ่ง หรืออยู่ในน้ำวน หรือฝนที่ตกลงมาจากฟากฟ้า พลังของน้ำที่ให้ได้เห็นนั้น อาจมีได้ทั้งการให้หรือการทำลายได้

ทั้งสิ้น เปรียบเปรยให้คนได้ตระหนักระว่างตนในทุก ๆ สิ่ง ไม่ว่าจะเป็นสิ่งดีหรือสิ่งร้าย สิ่งที่คุณึงสงบ หรือ เคลื่อนไหว ย่อมนำมาให้ได้ทั้งคุณและโทษทั้งสิ้น

(3) รูปแบบ ผลงานชิ้นนี้ของศิลปินเป็นงานแบบแนวนามธรรม ที่ได้หยิบยกนำเทคนิค ลายรดน้ำแบบโบราณมาทำการสร้างสรรค์ และต่อยอดเทคนิค เพื่อส่งเสริมเนื้อหาสาระและเพิ่มอรรถรส ในผลงานให้น่าชมยิ่งขึ้น

(4) องค์ประกอบศิลป์ ในผลงานชิ้นนี้มีการจัดให้จุดสนใจอยู่บริเวณกึ่งกลางภาพ เส้นใน ผลงานที่หมุนวนเข้าหาจุดศูนย์กลางช่วยเป็นเส้นนำสายตาเข้าหาจุดสนใจได้อย่างดี รูปทรงอิสระที่หมุนวน ขนาดต่าง ๆ ที่รวมตัวกันเป็นวงเกลียวเข้าหาศูนย์กลาง ช่วยให้ผู้รู้สึกถึงความเคลื่อนไหว ความมีชีวิตชีวา ไม่เกิดเป็นความซ้ำที่จำเจเอกภาพของผลงานอยู่ที่ลวดลายที่ไหลวนทับซ้อนประสานกันเป็นเกลียว สีสันจากยางรักที่พื้นหลังของงานช่วยขับสีทองที่เป็นตัวงานด้านหน้า ให้ดูโดดเด่นน่าสนใจ

ผลงานการสร้างสรรค์ของ จันทนา แจ่มทิม ศิลปินมีแนวคิดหลักในการนำเทคนิคลายรดน้ำแบบโบราณมาสร้างสรรค์โดยยังคงไว้ซึ่งเทคนิคทางเชิงช่างแบบโบราณ ผสานกับรูปแบบและแนวคิดส่วนตัว ทำให้ผลงานมีความงามที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน จากแนวคิดนี้ผู้วิจัยจึงได้แนวทางและแรงบันดาลใจ ในการนำเทคนิคลายรดน้ำมาสร้างสรรค์พัฒนาต่อยอดให้เกิดความหลากหลายน่าสนใจยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการต่อลมหายใจให้อีกหนึ่งลมหายใจสำหรับศิลปะลายรดน้ำนี้

3) ผลงานของสิโรจน์ พวงบุปผา

ภาพที่ 4.6 ชื่อผลงาน สระอนดาต

ศิลปิน สิโรจน์ พวงบุปผา เทคนิค จิตรกรรมลายทอง ขนาด 200 x 150 ซม.

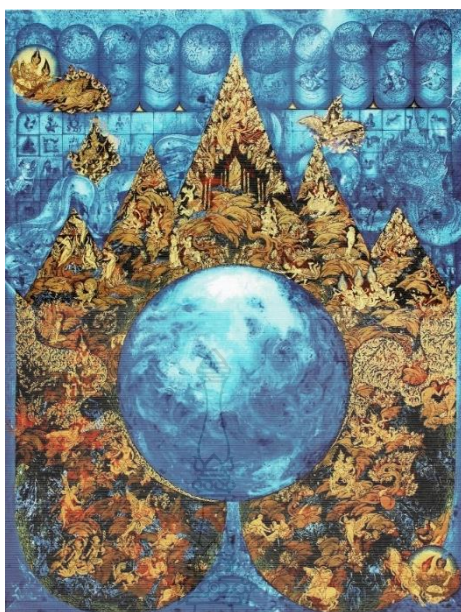
ที่มา : สิโรจน์ พวงบุปผา (2557)

(1) แนวคิด ศิลปินมีแนวคิดในการนำเทคนิคจิตรกรรมลายทองของไทยคือ งานลายรดน้ำ งานลายทองและงานลายกำมะลอ ซึ่งเป็นงานจิตรกรรมชั้นสูงอันทรงคุณค่าของไทย มาทำการคลี่คลายและสร้างสรรค์ชิ้นใหม่ ในรูปแบบส่วนตนภายใต้แนวเรื่องในคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในเรื่องป่าหิมพานต์ ในผลงานชิ้นนี้ศิลปินได้นำเสนอในเรื่องสระโหนดาตที่อยู่ภายในป่าหิมพานต์ โดยมีแนวคิดในการนำเค้าโครงเรื่องราวของสระโหนดาตตามแบบวรรณคดีไตรภูมิพระร่วงมาสร้างสรรค์คลี่คลาย จนมีความแตกต่างไปจากรูปแบบของงานจิตรกรรมเรื่องสระโหนดาตแบบโบราณ เกิดเป็นงานที่มีรูปแบบเฉพาะตน

(2) เนื้อหา สระโหนดาต คือสระใหญ่แห่งหนึ่งในป่าหิมพานต์ตรงเชิงเขาพระสุเมรุ ถูกแวดล้อมด้วยภูเขาทั้งห้า ได้แก่ สุทัสสนะ จิตรระ กาพะ คันธมาถน์ และไกรลาส รอบสระโหนดาตนั้น มีทำนน้ำสำหรับเป็นทำนน้ำลงสงและอาบน้ำของเหล่าเทพบุตร เทพธิดา พระปัจเจกพุทธเจ้า ฤๅษี ยักษ์ และวิยธรร ไม่ให้ปะปนกัน ด้านข้างของสระโหนดาตมีมุขหรือปากช่องสำหรับน้ำไหลออกทั้งสี่ทิศได้แก่ ทิศตะวันออกไหลผ่าน “สีหมุข” ปากช่องรูปปราสาทสี่ เหลี่ยมที่อยู่ของราชสีห์ ทิศตะวันตกไหลผ่าน “อัสสมุข” ปากช่องรูปม้า ไหลผ่านที่อยู่ของม้าสินธพ ด้านทิศเหนือไหลผ่าน “หัตถิมุข” ปากช่องรูปช้าง ไหลผ่านที่อยู่ของช้าง 10 ตระกูล ด้านทิศใต้ไหลผ่าน “อุสมุข” ปากช่องรูปโค ไหลผ่านที่อยู่ของเหล่าโค แม่น้ำทุกสายไหลเวียนขวาเป็นทักษิณาวรรตเลาะขอบสระโหนดาต 3 รอบ ก่อนไหลไปยังทิศต่าง ๆ ลงสู่มหาสมุทร

(3) รูปแบบ เป็นงานจิตรกรรมไทยประเพณี ที่ใช้วิธีการคลี่คลายจิตรกรรมลายทองของไทยได้แก่ ศิลปะลายรดน้ำ ศิลปะลายทอง และศิลปะลายกำมะลอ มาใช้ในการสร้างสรรค์จนเกิดเป็นงานจิตรกรรมลายทองรูปแบบใหม่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน

(4) องค์ประกอบศิลป์ การจัดองค์ประกอบในผลงานสระโหนดาตของศิลปินชิ้นนี้ มีการจัดให้จุดเด่นอยู่ตรงกลางภาพ ใช้เส้นที่วนเป็นวงกลมซ้อนกัน เพื่อดึงสายตาไปที่กึ่งกลางของภาพ ประกอบกับเส้นและรูปทรงที่เคลื่อนไหว ทั้งด้านในและโดยรอบวงกลม ทำให้ผลงานดูมีชีวิตชีวา ผลงานมีความเป็นเอกภาพทั้งสีและรูปทรงรายละเอียดของภาพที่เป็นแบบอุดมคติไทย มีการจัดภาพให้ด้านซ้ายและด้านขวามีความสมดุลกัน สีที่ใช้ปรากฏในผลงานมีความกลมกลืนแต่ไม่จัดจ้านจนน่าเบื่อ ได้มีการใช้สีแบบตรงข้าม 2 คู่เคียงกัน เป็นการใช้สีที่ตัดกันแต่มีสีข้างเคียงที่กลมกลืนกันอยู่ด้วย (ชลูด นิยมเสมอ, 2559, น. 80) คือสีฟ้ามีการใช้สีน้ำเงิน แดง ม่วงแดง ที่เป็นสีเข้มตัดกับสีของตัวภาพที่เป็นสีทองกับน้ำตาลอมเหลืองที่เป็นสีสว่าง ทำให้ผลงานมีความโดดเด่นชวนหลงใหล

ภาพที่ 4.7 ชื่อผลงาน พุทธภูมิ

ศิลปิน สีโรจน์ พวงบุปผา เทคนิค จิตรกรรมลายทอง ขนาด 170 x 130 ซม.

ที่มา : สีโรจน์ พวงบุปผา (2557)

(1) แนวคิด ผลงานชิ้นพุทธภูมิของศิลปินนี้ ยังคงใช้แนวคิดในด้านเทคนิคในการหยิบยกเทคนิคลายทองของไทยมาคลี่คลายแล้วสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ แต่มีการเพิ่มเติมที่ฉากพื้นหลังด้วยการนำ การเขียนสีแบบเอกรงค์เป็นรูปรอยพระพุทธรูป คล้ายการเขียนภาพเครื่องลายครามผสมกับงาน จิตรกรรมลายทอง ภายใต้แนวคิดด้านเนื้อหาที่ว่าด้วยดินแดนแห่งพุทธธรรม โดยหยิบยกคติความเชื่อใน เรื่องพุทธศาสนามาสร้างสรรค์จัดองค์ประกอบใหม่ ในรูปแบบเฉพาะตนของตัวศิลปิน

(2) เนื้อหา ผลงานชิ้นนี้ของศิลปินนำเสนอเรื่องราวของดินแดนแห่งพุทธธรรม มีการนำ คติความเชื่อในพุทธศาสนามาทำการสร้างสรรค์รอยพระพุทธรูปขนาดใหญ่ที่พื้นหลังสื่อแทนถึงพระ พุทธองค์ ทับซ้อนด้วยเรื่องราวจากป่าหิมพานต์ และวิถีแห่งมนุษย์ สัตว์หิมพานต์ เทวดา พระอาทิตย์ พระจันทร์ ภายในเส้นกรอบสีเทา วงกลมขนาดใหญ่หมายถึงดวงดาวหรือโลก รวมแล้วผลงานชิ้นนี้มี ความหมายถึงโลกหรือดินแดน แห่งความเชื่อความศรัทธาภายใต้คติในพุทธศาสนา ที่ดำเนินไปตามธรรม วิถีแห่งตน

(3) รูปแบบ เป็นงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ที่นำเทคนิคจิตรกรรมลายทองแบบ โบราณของไทยมาคลี่คลายแล้วสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ ผสมกับเทคนิคการเขียนสีเอกรงค์ แบบเครื่องลาย ครามแต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ในงานแบบประเพณีไทย

(4) องค์ประกอบศิลป์ ผลงานชิ้นพุทธภูมินี้มีการจัดองค์ประกอบให้จุดสนใจอยู่ล้อมรอบจุดกึ่งกลางที่เป็นวงกลม ส่วนวงกลมนั้นเป็นตัวดึงสานตานำไปหาจุดสนใจ มีการจัดองค์ประกอบให้สองข้างซ้ายขวาของผลงานสมดุลกัน สีที่ปรากฏในผลงาน เป็นสีตรงข้ามแบบ 2 คู่เคียงกัน (ชłod นีมเสมอ, 2559, น. 80) ทำให้ผลงานดูน่าสนใจมานาน่าเบื่อ สีน้ำเงินที่เป็นพื้นหลังช่วยขับกลุ่มสีทองที่เป็นตัวภาพให้ดูโดดเด่นน่าสนใจยิ่งขึ้น เส้นที่ปรากฏในผลงานมีแนวพวยพุ่งขึ้นจากด้านล่างสู่ด้านบน

ภาพที่ 4.8 ชื่อผลงาน ป่าหิมวันต์

ศิลปิน สีโรจน์ พวงบุปผา เทคนิค จิตรกรรมลายทอง ขนาด 170 x 120 ซม.

ที่มา : สีโรจน์ พวงบุปผา (2557)

(1) แนวคิด ผลงานป่าหิมวันต์ของศิลปินชิ้นนี้ใช้แนวคิดหลัก คือการคลี่คลายเทคนิคลายทองแบบโบราณของไทย แล้วนำมาสร้างสรรค์ใหม่ ภายใต้แนวเรื่องตามคติความเชื่อทางพุทธศาสนา ในเรื่องป่าหิมพานต์ โดยการนำเค้าโครงเรื่องจากวรรณกรรมไตรภูมิพระร่วงและนำรูปแบบตัวภาพแบบไทยประเพณีมาทำการจัดวางสร้างสรรค์จัดองค์ประกอบขึ้นมาใหม่ ในรูปแบบเฉพาะตน

(2) เนื้อหา ป่าหิมวันต์หรือป่าหิมพานต์ คือป่าในวรรณคดี และความเชื่อเรื่องไตรภูมิตามคติหลักธรรมในพุทธศาสนา ป่าหิมพานต์นั้นตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาพระสุเมรุ มีสระใหญ่ 7 สระ คือ สระอโนดาต สระกัณณมุนทะ สระรถการะ สระฉันทันตะ สระกุนดาละ สระมณฑาทิณี และ

สระสี่ห้าปาดะ เป็นที่อยู่และบำเพ็ญเพียรของเหล่านักสิทธิ์ วิทยากร พระอรหันต์ และปัจเจกพุทธเจ้า อีกทั้งในป่าหิมพานต์นั้น ยังเป็นที่อยู่ของเหล่าของเหล่าสัตว์หิมพานต์นานา ชนิด ที่แปลกประหลาด แตกต่างไปจากที่มนุษย์ทั่วไปเคยได้รู้จัก ซึ่งสัตว์เหล่านี้เกิดจากช่างไทยโบราณได้จินตนาการสร้างสรรค์ จากเอกสาร ตำราต่าง ๆ ที่มีอยู่ จึงเกิดเป็นสัตว์ที่มีลักษณะที่ชวนให้พิศวงในความแปลกและได้ สอดแทรกคติธรรมลงไป เพื่อเป็นนัยยะสั่งสอนผู้คนในอีกทางหนึ่ง

(3) รูปแบบ เป็นงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ที่ได้ใช้วิธีการคลี่คลายเทคนิคลายทอง แบบโบราณมาสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ แต่ยังคงไว้ซึ่งความงามแบบประเพณีไทย

(4) องค์ประกอบศิลป์ ผลงานชิ้นนี้ของศิลปินมีการจัดองค์ประกอบให้จุดเด่นอยู่ตรง กลางของผลงาน ดุลยภาพในผลงานเป็นแบบสองข้างด้านซ้ายและด้านขวาเท่ากัน เส้นในผลงานมี แนวโน้มพุ่งเข้าหาจุดศูนย์กลางของผลงาน รูปทรงวงกลมที่ทับซ้อนลดหลั่นกันตรงจุดกึ่งกลางภาพและ เส้นที่พุ่งเข้าหาจุดศูนย์กลางเป็นตัวดึงสายตาเข้าไปหาจุดศูนย์กลาง รูปทรงอิสระที่เคลื่อนไหวอยู่โดยรอบ ทำให้ผลงานดูรู้สึกมีชีวิตชีวา สีที่ปรากฏในผลงานเป็นแบบสีตรงข้าม 2 คู่เคียงกัน (ขลุ่ย นิมเสมอ, 2559, น. 80) ทำให้ผลงานไม่กลมกลืนจนเกินไปดูน่าสนใจ สีพื้นหลังยังคงเป็นสีน้ำเงินเช่นเดียวกับชิ้นก่อน หน้านี้ ซึ่งช่วยขับสีทองของตัวภาพให้ดูคมชัดโดดเด่นสะดุดตา ความเป็นเอกภาพเกิดจากสีที่กระจาย อย่างเป็นจังหวะ และโครงสร้างตัวภาพ รายละเอียดในผลงานที่เป็นแบบไทยประเพณี

ผลงานสร้างสรรค์ของ สิโรจน์ พวงบุปผา เป็นศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานศิลปะไทยแบบ ประเพณีเป็นงานเทคนิคจิตรกรรมลายทอง รูปแบบใหม่ ที่มีพื้นฐานมาจากจิตรกรรมลายทองแบบ โบราณ โดยเทียบการสร้างสรรค์ ได้กับแนวคิด “ลัทธิเหนือจริง” (Surrealism) หรืองานที่เรียกว่าแบบ “อุดมคติ” (Idealism) คือ การแสดงออก ทางจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์มีลักษณะของโลกจิต ใต้สำนึก อีกทั้งศิลปินยังมีทักษะทางเชิงช่างศิลปะไทยที่ค่อนข้างสูง มีความมานะ ละเอียด ละเมียด ละไม ในการสร้างสรรค์ผลงาน ผลงานของสิโรจน์ พวงบุปผา มีความโดดเด่นที่การใช้เทคนิค สี และการ จัดวางองค์ประกอบ โดยการนำเทคนิคลายรดน้ำแบบโบราณมาทำการคลี่คลายเทคนิคแล้วสร้างสรรค์ เป็นเทคนิคลายทองรูปแบบใหม่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว จากแนวคิดในการคลี่คลายเทคนิคลายรดน้ำ แล้วนำมาสร้างสรรค์ใหม่นี้ ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้กับการสร้างผลงานวิจัยที่มีรูปแบบอัตลักษณ์เฉพาะตน

4) ผลงานของสากล สุทธิมัลย์

ภาพที่ 4.9 ชื่อผลงาน มารศาสนา

ศิลปิน สากล สุทธิมัลย์ เทคนิค สีอะคริลิคบนปูนปั้น ขนาด 122 x 157 ซม.

ที่มา : Sakol Suttimarn (ม.ป.ป.)

(1) แนวคิด ผลงานมารศาสนาของศิลปินชิ้นนี้ มีแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยในเชิงอนุรักษ์แบบสร้างสรรค์โดยการนำเทคนิคทางเชิงช่างในงานศิลปกรรมของไทย ได้แก่ เทคนิคของงานประติมากรรมปูนต้ำมาผสมผสานกับเทคนิคงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี แล้วสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ด้วยกรรมวิธีและรูปแบบเฉพาะตน เป็นการนำเรื่องราวการทับซ้อนของรูปทรงสามมิติและสองมิติ เพื่อแฝงนัยยะทางธรรม ซึ่งในผลงานชิ้นนี้ศิลปินได้นำเสนอเรื่องราวของมารผจญ อันเป็นพุทธประวัติตอนหนึ่ง โดยได้ใช้รูปของพระพุทธรองค์นำเสนอในเทคนิคประติมากรรมปูนต้ำเป็นพื้นหลังแล้วทับซ้อนด้วยงานจิตรกรรมที่เป็นเรื่องของหมู่มาร

(2) เนื้อหา มารศาสนาหรือมารผจญ คือเรื่องราวตอนหนึ่งในพุทธประวัติ ในคืนก่อนที่พระพุทธองค์จะตรัสรู้ เหตุการณ์มีอยู่ว่าเมื่อครั้งที่พระองค์ทรงนั่งประทับที่บัลลังก์หย้าคาใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ พระองค์ทรงตั้งปณิธานแน่วแน่ว่าจะไม่ลุกจากที่ตรงนี้จนกว่าจะบรรลุสัมโพธิญาณ เมื่อพระอาทิตย์ตกดิน พญามารวสวัตตี เกรงว่าพุทธองค์จะบรรลุความสำเร็จที่ตั้งปณิธานไว้แล้ว จะทำให้พระองค์หลุดพ้นจากอำนาจของตน จึงได้ระดมเหล่าเสนามารมาทำการขับไล่ ทั้งบันดาลลม พายุ พัด โหมกระหน่ำใส่และฟาดฟันอาวุธ หอก ธนู แหวน หลาว เข้าใส่ แต่ก็ก่อนกลายเป็นเครื่องสักการะ

พระองค์ไปทั้งสิ้น พญามารเห็นดังนั้นจึงบอกไปว่าที่ประทับของพระองค์นี้ เป็นของตนโดยมีเหล่าเสนามารเป็นพยาน พระองค์จึงชี้นิ้วพระหัตถ์ขวาลงพื้นพสุธาให้พระแม่ธรณีเป็นพยานว่าที่แห่งนี้เป็นที่ที่พระองค์เคยบำเพ็ญบารมีมาหลายภพชาติแล้ว พระแม่ธรณีจึงปรากฏเป็นพยานแล้วได้บิภุมยผมเพื่อปล่อยน้ำที่พระพุทธเจ้าได้หลังทักษิณทกไว้ใส่เหล่าพญามาร ทำให้เหตุการณ์ต่อจากนี้เรียกว่ามารพ่าย

(3) รูปแบบ เป็นงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี โดยได้ทำการผสมผสานเทคนิคทางเชิงช่างไทยคือ งานประติมากรรมปูนต้ำและ งานจิตรกรรมไทยเข้าด้วยกัน แล้วทำการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ด้วยรูปแบบเฉพาะตน

(4) องค์ประกอบศิลป์ ผลงานชิ้นนี้ของศิลปินมีการจัดให้จุดเด่นอยู่ที่ด้านขวามือในรูปแบบของหมู่พญามาร ใช้รูปทรงของพระพุทธรูปประติมากรรมปูนต้ำเป็นพื้นหลังอยู่กึ่งกลางของผลงาน โดยที่รูปของพระพุทธรูปจัดวางอยู่ในรูปทรงสามเหลี่ยมที่ดูมั่นคงแข็งแรงหนักแน่น ถูกทับซ้อนด้วยรูปหมู่มารที่จัดอยู่ในรูปทรงที่อิสระกระจายอยู่ขนาดเล็กละใหญ่ต่าง ๆ กัน ทำให้รู้สึกถึงความสับสนวุ่นวาย เส้นที่ปรากฏในองค์พระพุทธรูปดูนิ่งสงบและมีแนวเส้นที่พุ่งขึ้นด้านบน ส่วนเส้นของหมู่มารที่ทับซ้อนเป็นเส้นโค้งต่อเนื่องกันไปมาทำให้รู้สึกถึงความสับสน วุ่นวาย การให้สีของพระพุทธรูปและพื้นหลังเป็นสีขาวที่ดูนิ่งบริสุทธิ์ ตัดกับสีของหมู่มารที่มีสีโดยรวมเป็นสีแดงและการให้สีที่จัดจ้านรู้สึกได้ถึงความร้อนแรง เอกภาพในผลงานเกิดจากเส้น รูปทรงรายละเอียดในผลงานที่เป็นแบบอุดมคติไทย

ภาพที่ 4.10 ชื่อผลงาน ตราสารู

ศิลปิน สากล สุทธิมาลย์ เทคนิค สีอะคริลิคบนปูนปั้น ขนาด 122x157 ซม.

ที่มา : Sakol Suttimarn (ม.ป.ป.)

(1) แนวคิด ผลงานตรัสรู้ของศิลปินนี้ยังคงอยู่ในแนวคิดการนำเทคนิคทางเชิงช่างไทยโบราณด้านประติมากรรมนูนต่ำมาผสมกับเทคนิคจิตรกรรมไทย แล้วนำมาสร้างสรรค์ในรูปแบบเฉพาะตัวของศิลปิน ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ผลงานในเชิงอนุรักษ์แบบสร้างสรรค์ในผลงานชิ้นนี้นำเสนอในพุทธประวัติตอนตรัสรู้ ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ต่อเนื่องมาจากตอน มารผจญและมารพ่าย ศิลปินยังคงมีแนวคิดในการแฝงนัยยะทางธรรมลงในผลงาน โดยแฝงลงไปของคุณสมบัติและลักษณะที่ปรากฏของเทคนิคที่ใช้ในการสร้างสรรค์

(2) เนื้อหา พุทธประวัติตอนตรัสรู้นี้ เป็นเรื่องราวที่ต่อมาจากตอนมารผจญและมารพ่าย เมื่อรุ่งสางของวันใหม่ หลังคำคืนที่เหล่าหมู่มารได้พ่ายแพ้ต่อบารมีของพระองค์ พระพุทธองค์ก็ได้ตรัสรู้เป็นพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณคือ ความตรัสรู้ได้ด้วยพระองค์เองโดยชอบ รู้ถึงที่สุดแล้ว ไม่มีใครหรืออะไรพึงรู้ยิ่งขึ้นไปกว่าอีกแล้ว (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช, 2555, น. 37) พระองค์ตรัสรู้ถึงหลักปฏิจกสมุปปาทเป็นหลักธรรมที่อธิบายถึงการเกิดขึ้นทั้งหลายเพราะอาศัยกัน หลังพระพุทธองค์ตรัสรู้แล้วได้เกิดปาฏิหาริย์มากมาย เทวดาทั้งหลายก็ได้มาชุมนุมเพื่อสรรเสริญ แสดงความยินดีที่พระพุทธองค์ได้ตรัสรู้

(3) รูปแบบ เป็นงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ที่ได้ผสมผสานเทคนิคประติมากรรมนูนต่ำกับเทคนิคจิตรกรรมไทยเข้าด้วยกันในรูปแบบและวิธีการส่วนตน

(4) องค์ประกอบศิลป์ ผลงานของศิลปินชิ้นนี้มีการจัดจุดเด่นให้อยู่ตรงกลางของผลงาน ในจุดที่เป็นพระพุทธรูป มีการจัดสมดุลของผลงานให้สองข้างซ้ายและขวาเท่ากัน รูปทรงสามเหลี่ยมของพระพุทธรูปที่ตั้งอยู่กลางภาพกินพื้นที่ 50% ของผลงานทำให้รู้สึกถึงความมั่นคงหนักแน่น ในส่วนของรูปเทวดาที่อยู่ด้านหลังพุทธองค์ถูกจัดวางอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยให้ความรู้สึกที่สงบเป็นระเบียบไม่วุ่นวาย สีที่ปรากฏในผลงานสีขาวขององค์พระแสดงถึงความบริสุทธิ์สะอาดปราศจากมลทิน ตัดกับสีของหมู่เทวดาที่มีสีค่อนข้างไปทางสีแดงตัดกันกับสีขาวของพุทธองค์ ถึงแม้จะจัดวางสีอย่างเป็นระเบียบแต่ก็สื่อถึงว่าจิตใจภายในที่ยังไม่สะอาดบริสุทธิ์อย่างแท้จริง ความเป็นเอกภาพในผลงานเกิดจากรูปทรงและรายละเอียด ที่เป็นแบบศิลปะไทยแบบประเพณีที่ผสมกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ผลงานสร้างสรรค์ของ สากล สุทธิมาลย์ เป็นศิลปินที่มีความสามารถสูงทั้งด้านจิตรกรรมและประติมากรรมไทย มีความสามารถในการที่จะแสดงออกมาในผลงานด้วย เส้น สี รูปทรง และองค์ประกอบแบบไทยประเพณีได้งดงามตามแบบจิตรกรรมไทย ผลงานมีจุดเด่น คือแนวคิดในการผสมผสานงานประติมากรรมนูนต่ำกับจิตรกรรมไทยแบบประเพณีเข้าด้วยกัน ได้อย่างกลมกลืน งดงาม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการนำงานประติมากรรมนูนต่ำมาผสมกับงานจิตรกรรมให้เกิดเป็นงานสื่อผสม มาใช้พัฒนาในการสร้างสรรค์โดยทางผู้วิจัยจะทำการสร้างงานประติมากรรมนูนต่ำขึ้นมาก่อนให้เป็นประธานหลักของภาพ แล้วจึงทำการเขียนลายรดน้ำทับลงไปให้เกิดเป็นผลงานลายรดน้ำแตกต่างจากที่เคยมีมา

5) ผลงานศิลปะลายรดน้ำสมัยอยุธยา

ภาพที่ 4.11 ชื่อผลงาน ตู้พระธรรมวัดเชิงหวาย

ศิลปิน สกุลช่างสมัยอยุธยา เทคนิค ลายรดน้ำบนตู้พระธรรม

ที่มา : พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร กรุงเทพมหานคร

(1) แนวคิด ผลงานชิ้นนี้ของศิลปินสร้างขึ้นจากแนวคิดภายใต้ความเชื่อความศรัทธาในพุทธศาสนา โดยศิลปินต้องการสร้างผลงานเพื่อรับใช้และถวายเป็นพุทธบูชา ผลงานจึงมีความประณีตละเอียดอ่อน บ่งบอกถึงการใช้สมาธิสูงในการสร้างสรรค์ มีแนวคิดนำเสนอเรื่องราวของคติความเชื่อในพุทธศาสนาในเรื่องป่าหิมพานต์ ซึ่งศิลปินสามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างมีชีวิตชีวา เหล่าสัตว์ดูมีความสุขในวิถีชีวิตแห่งตน

(2) เนื้อหา ป่าหิมพานต์คือป่าในคติความเชื่อในพุทธศาสนาในป่าแห่งนี้จะมีแต่สรรพสัตว์ที่แปลกประหลาด บุคคลปุถุชนทั่วไปไม่สามารถพบเห็นได้ภายนอกป่าแห่งนี้ ซึ่งสัตว์เหล่านี้ก็เกิดขึ้นจากเรื่องราวคติความเชื่อที่แตกต่างกัน ถูกสร้างขึ้นผ่านจินตนาการของเหล่าศิลปินในผลงานชิ้นนี้ บอกเล่าเรื่องราวแห่งชีวิตของเหล่าสรรพสัตว์ในป่าหิมพานต์ที่ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขแสดงออกผ่านลีลาท่าทางการเคลื่อนไหวที่ดูสนุกสนานมีชีวิตชีวาของทั้งสัตว์เล็ก สัตว์ใหญ่ และเส้นสายการสลับของต้นไม้และเถาวัลย์

(3) รูปแบบ เป็นงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ที่ได้สร้างสรรค์ถ่ายทอดความงามแบบไทยประเพณี ไว้เป็นแบบอย่างให้ศิลปินได้ศึกษาได้เป็นอย่างดี

(4) องค์ประกอบศิลป์ จุดเด่นของผลงานอยู่ที่ตัวสิ่งโตจันที่ด้านล่างของผลงาน รายละเอียดด้วยกนกเปลวที่ผูกขึ้นเป็นเถาวัลย์และถูกโอบหุ้มขนานบสองข้างถึงด้านบนด้วยต้นไม้อีกชั้นหนึ่ง ผลงานมีการจัดให้สองข้างซ้ายและขวามีความสมดุลกัน เส้นในผลงานประกอบด้วยเส้นโค้งต่อกันพุ่งขึ้นด้านบนของสิ่งโตจันและลายกนกเปลว ทำให้รู้สึกถึงความเคลื่อนไหวที่มีชีวิตชีวาและเติบโตขึ้น เส้นของต้นไม้ที่ตรงและชี้ขึ้นด้านบนรู้สึกได้ถึงความเติบโตอย่างแข็งแรงมั่นคง เส้นรายละเอียดในผลงานมีความประณีตรับรู้ได้ถึงจิตใจที่เป็นสมาธิและศรัทธา สีที่ปรากฏเกิดจากสีดำของยางรักที่พื้นหลังและสีทองของทองคำเปลวที่เป็นตัวภาพ สีมีความตัดกันอย่างชัดเจนทำให้ดูโดดเด่นคมชัดสวยงาม ความเป็นเอกภาพเกิดจากช่องไฟในผลงานที่กระจายจัดวางอย่างสม่ำเสมอและจังหวะกับเส้นในผลงานที่ผสานต่อเนื่องกันอย่างกลมกลืน

ภาพที่ 4.12 ชื่อผลงาน ตู้พระธรรมชาหุมุ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา
ศิลปิน สกุลช่างสมัยอยุธยา เทคนิค ฝอยรดน้ำบนตู้พระธรรม
ที่มา : พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา จ.พระนครศรีอยุธยา

(1) แนวคิด ศิลปินมีแนวคิดในการสร้างผลงานเพื่อเป็นพุทธบูชาถวายรับใช้พระพุทธศาสนา เพื่อเป็นสิ่งแทนที่บ่งบอกถึงความเคารพบ่งบอกถึงความเคารพ ความศรัทธา ผลงานจึงถูกสร้างสรรค์ขึ้นด้วยความประณีตละเอียดอ่อนพิถีพิถัน ผ่านแนวคิดการถ่ายทอดเรื่องภูมิจักรวาลตามคติความเชื่อในพุทธศาสนา เพื่อเป็นการบันทึก ถ่ายทอด ส่งผ่าน และเป็นการให้คติแก่ผู้คนรุ่นหลัง

(2) เนื้อหา ในผลงานชิ้นนี้ศิลปินได้แบ่งภาพเป็นสองส่วนโดยใช้เส้นสีเทาในการแบ่งภาพ ด้านล่างของเส้นสีเทาแสดงภาพของป่าหิมพานต์ ด้านซ้ายมือเป็นภาพของสระอโนดาตมีสี่ฐาน เป็นรูปวงกลมมีท่อน้ำเป็นรูปหัวสัตว์ทั้ง 4 ได้แก่ ช้าง ม้า วัว สิงห์ ด้านขวามือมีสระขนาดเล็กรูปวงกลมมีดอกบัวอยู่ด้านใน ประกอบกับโขดหิน ต้นไม้ และเหล่าสรรพสัตว์ ด้านบนของเส้นสีเทาแสดงภาพของ เขาพระสุเมรุ เขาสัตตบริภัณฑ์ และเขากำแพงจักรวาล ด้านบนของเขาสุเมรุมีวิมานของพระอินทร์ และช้างเอราวัณอยู่ ด้านข้างประกอบไปด้วยพระอาทิตย์ พระจันทร์ วิมาน และเหล่าเทวดา ดอกไม้ร่วงกระจายตามพื้นที่ว่างเหล่าเทวดาแสดงอาการเหาะเหินถือนมดอกไม้มาถวายเป็นพุทธบูชาต่อจุฬามณีเจดีย์ที่อยู่บนยอดเขาพระสุเมรุ

(3) รูปแบบ เป็นงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ที่ศิลปินได้ถ่ายทอดทั้งเรื่องราว รูปแบบ และเทคนิคแบบประเพณี ไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ชม ได้ศึกษาเป็นแบบอย่างในการสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี

(4) องค์ประกอบศิลป์ ผลงานลายรดน้ำชิ้นนี้ถูกจัดให้จุดสนใจอยู่บริเวณกึ่งกลางภาพ สร้างความสมดุลของภาพในผลงานแบบสองข้างด้านซ้ายและด้านขวาเท่ากัน ทำการแบ่งภาพเป็นสองส่วนโดยใช้เส้นสีเทากั้น รูปทรงสามเหลี่ยมจากการเรียงตัวกันของเขาสุเมรุและเขาสัตตบริภัณฑ์ทำให้รู้สึกถึงความหนักแน่นมั่นคง เส้นที่ปรากฏในผลงานมีแนวพุ่งจากด้านล่างขึ้นด้านบน สีที่ปรากฏคือสีดำจากยางรักที่พื้นหลังของผลงานและสีทองของแผ่นทองคำเปลวที่เป็นตัวภาพ สีมีความตัดกันอย่างชัดเจนทำให้เกิดความคมชัด โดดเด่น สะดุดตา เอกภาพเกิดจากช่องไฟที่กระจายตัวกันอย่างพอเหมาะ สมลงตัวและรูปร่างรายละเอียด รูปแบบที่เป็นไทยประเพณีของผลงาน

ผลงานศิลปะลายรดน้ำในสมัยอยุธยาชิ้นนี้ ส่วนใหญ่จะสร้างสรรค์ผลงานเพื่อรับใช้พุทธศาสนา และเพื่อเป็นสิ่งที่ถวายเป็นพุทธบูชา ศิลปินจึงใช้ความละเอียดละไมและพิถีพิถัน ในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อแสดงถึงความศรัทธาในพุทธศาสนา จากแนวคิดและแรงบันดาลใจของศิลปินในยุคนั้นในเรื่องที่ได้กล่าวไป ได้เกิดเป็นแนวทางและแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้ความมานะ พยายาม เพื่อเป็นหนึ่งในการแสดงถึงความเคารพบูชาในพุทธศาสนา และเพื่อเป็นเครื่องถวายเป็นพุทธบูชาอีกสิ่งหนึ่งด้วยกัน

4.1.4 ทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีดังต่อไปนี้

4.1.4.1 ทฤษฎีระสหรือรส ชาวอินเดียโบราณได้เปรียบเทียบว่า รส คือผลและเมล็ดพันธุ์ของศิลปะ หรือการรวบรวมอารมณ์ความรู้สึกพุ่งออกจากแรงกระตุ้นเข้าสู่จิตใจ โดยภักภูณายะกะ (Bhattanayaka) ได้กล่าวถึงรสไว้ว่า รสเกิดจากความประทับใจในอารมณ์หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นแก่คน

ทั่วไป ที่ไม่เกี่ยวกับตน เป็นความรู้สึกทั่วไปของคน เป็นเป้าหมายสำคัญต่อการรับรู้ในศิลปกรรม (ไชยพจน์ ทวلمانพ, 2560, น. 105)

4.1.4.2 ทฤษฎีความงาม เป็นหัวใจของสุนทรียวิทยาและสุนทรียศาสตร์ เป็นคุณค่าที่สำคัญของผลงานศิลปะและความงามในธรรมชาติ โดย เพลโต (Plato) กล่าวไว้ว่า ความงามที่แท้จริงไม่มีอยู่จริงบนโลกนี้ หากแต่มีอยู่ในโลกมโนคติ ซึ่งเป็นความงามนิรันดร์ และ อริสโตเติล (Aristotle) กล่าวว่า ความงามอยู่ที่ความประสานกลมกลืนของสัดส่วน ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายของประสาท และอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งศิลปินสามารถค้นพบความกลมกลืน แล้วถ่ายทอดลงบนผลงานได้ (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2559, น. 99-100)

4.1.4.3 ทฤษฎีการแสดงออกของอารมณ์ภายในของมนุษย์ ประกอบด้วย อารมณ์ความรู้สึก และจินตนาการของศิลปิน ซึ่ง เบนเนโตโต โคลเซ (Benedeto Croce) กล่าวว่า ศิลปะคือการหยั่งรู้ แต่อธิบายเหตุผลไม่ได้เป็นการสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ขึ้นมา และอาร์ จี คอลลิงวูด (R.G. Collingwood) ได้แบ่งงานสร้างสรรค์ไว้ 2 ประเภท คือ Craft เป็นงานฝีมือ ไม่สื่ออารมณ์ความรู้สึก และ Art Proper ผลงานจะสื่ออารมณ์ความรู้สึกได้ (สมพร ฐรี, 2553, น. 84)

จากทฤษฎีทั้งสามนี้ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย เป็นงานศิลปะลายรดน้ำที่คลี่คลายมาจากศิลปะลายรดน้ำแบบโบราณ ที่ประสานกลมกลืนกันของทั้งความงามในเนื้อหาและเทคนิควิธีการ เกิดเป็นผลงานในแบบอุดมคติในโลกแห่งจินตนาการ ใช้ความละเอียดละไมในการสร้างสรรค์สื่อถึงความศรัทธาที่มีต่อพุทธศาสนา และรสที่รับรู้ได้ถึงความสงบสุข มีความเป็นปิติสุขของเนื้อหาในผลงาน ที่กล่าวถึงความสุขของพระพุทธองค์ที่ได้พบหนทางแห่งการพ้นทุกข์ และเกิดเป็นผลงานลายรดน้ำที่ผสมกันของเทคนิคแบบโบราณและเทคนิคแบบสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มความหลากหลายในผลงานลายรดน้ำ เพื่อศิลปะแขนงนี้จะยังคงอยู่สืบไป

4.2 การสร้างสรรค์ผลงานวิจัย

การสร้างสรรค์ผลงานวิจัยเรื่องแรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติตอนเสวยวิมุตติสุข เกิดจากการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์และสรุปข้อมูล ที่ได้จากการศึกษาข้อมูลทางด้านเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีทางศิลปะและการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลภาคสนามในงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีในพระอุโบสถ งานจิตรกรรมลายรดน้ำและผลงานของศิลปิน จนเกิดเป็นองค์ความรู้มาเป็นพื้นฐานแนวทางการสร้างสรรค์ผลงาน ทั้งด้านเทคนิค เนื้อหา ความคิด และการแสดงออก ซึ่งผลงานที่สร้างสรรค์จะเป็นผลงานในรูปแบบจิตรกรรมไทยแบบประเพณีจะใช้รูปของพุทธองค์และดอกบัวเป็นหลักสื่อแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ของเนื้อหาในแต่ละ

ตอน โดยจะทำการเพิ่มและลดตัดทอนบางส่วนลง ทำการสร้างสรรค์ผลงานลายรดน้ำบนพื้นผิวแผ่น
นากเปลว เพื่อให้ผลงานเกิดความงาม มีเอกลักษณ์และเป็นเอกภาพอย่างลงตัว

งานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการสร้างสรรค์ออกเป็น 3 ระยะ โดยในแต่ละระยะจะมี
ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะมาชี้แนะให้คำแนะนำ เพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาใน
การสร้างสรรค์ผลงานในระยะถัดไป ในการสร้างสรรค์ผลงานในแต่ละระยะผู้วิจัยมีแนวทางในการ
สร้างสรรค์ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นระยะของการทดลองการสร้างสรรค์ ได้ทำการสร้างภาพร่างจำนวน 25 ชิ้น
จากนั้นทำการคัดเลือกภาพร่างโดย รศ.ดร.สุวัฒน์ แสนขัติยรัตน์, รศ.ดร.สมพร ฐรี และ รศ.ดร.ไชยพจน์
หวลมานพ ทำการคัดเลือกจำนวน 3 ชิ้น เพื่อนำมาสร้างผลงานจริง

ระยะที่ 2 เป็นระยะของการทดลองการสร้างสรรค์ที่พัฒนามาจากระยะที่ 1 ได้ทำการ
สร้างสรรค์ภาพร่างจำนวน 15 ชิ้น ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ จากนั้น
ทำการคัดเลือกภาพร่างโดย รศ.ดร.สุวัฒน์ แสนขัติยรัตน์, รศ.ดร.สมพร ฐรี และ รศ.ดร.ไชยพจน์
หวลมานพ ทำการคัดเลือกจำนวน 4 ชิ้น เพื่อนำมาสร้างผลงานจริง

ระยะที่ 3 เป็นระยะสรุปของการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย ได้ทำการสร้างภาพร่างจำนวน 5 ชิ้น
ที่พัฒนามาจากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 โดยได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำผล
จากทั้งสองระยะก่อนหน้า มาเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์ภาพร่าง จากนั้นทำการคัดเลือกภาพร่างโดย
ผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำมาสร้างผลงานจริงจำนวน 2 ชิ้น ได้แก่
ศาสตราจารย์เกียรติคุณวิโชค มุกตามณี, รศ.ดร.สกันธ์ ภู่งามดี, รศ.ดร.สุวัฒน์ แสนขัติยรัตน์,
รศ.ดร.สมพร ฐรี และ รศ.ดร.ไชยพจน์ หวลมานพ

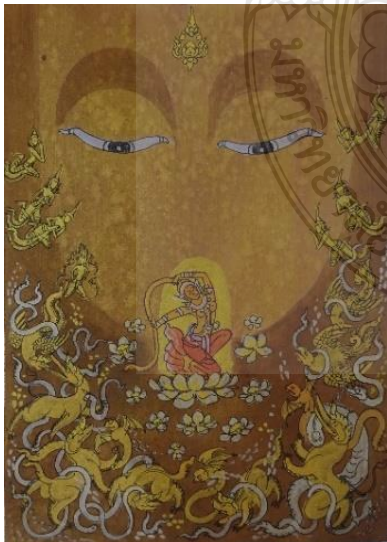
การสร้างสรรค์ผลงานทั้ง 3 ระยะที่ประกอบไปด้วย ระยะที่ 1 ระยะทดลองการสร้างสรรค์
ระยะที่ 2 ระยะทดลองการสร้างสรรค์ และระยะที่ 3 ระยะสรุปการสร้างสรรค์ มีรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 ระยะที่ 1 ระยะทดลองการสร้างสรรค์ ในระยะที่ 1 นี้แนะนำเสนอในเรื่องพุทธประวัติ
ตอนมารผจญ โดยมีแนวคิดในการร่างภาพที่จะใช้รูปของพุทธองค์ และการใช้ดอกบัวแทนพุทธองค์
ประกอบกับพระแม่ธรณีเป็นหลักหรือจุดเด่นของผลงาน ประสานกันกับรูปของสัตว์ที่มีรูปร่างประหลาด
ที่ก่อกินพัวพันกันดูสับสนวุ่นวาย จัดวางไว้โดยรอบพระพุทธเจ้าและพระแม่ธรณีสื่อแทนเหล่ามารที่มา
ขัดขวางการปฏิบัติธรรมเพื่อการหลุดพ้นของพุทธองค์ ในการสร้างสรรค์ในผลงานระยะที่ 1 นี้ มีกรอบ
แนวคิดในการสร้างสรรค์ดังนี้

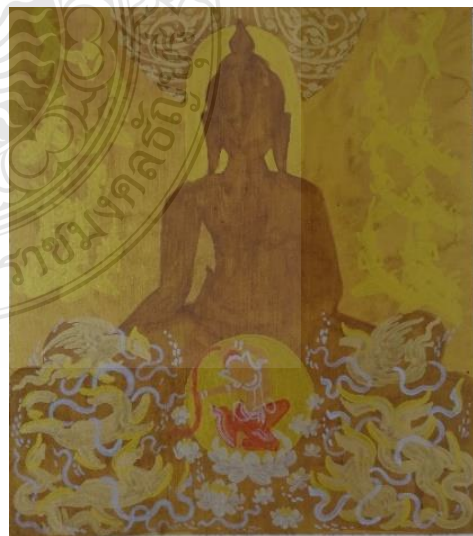

ภาพที่ 4.13 กรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานระยะที่ 1

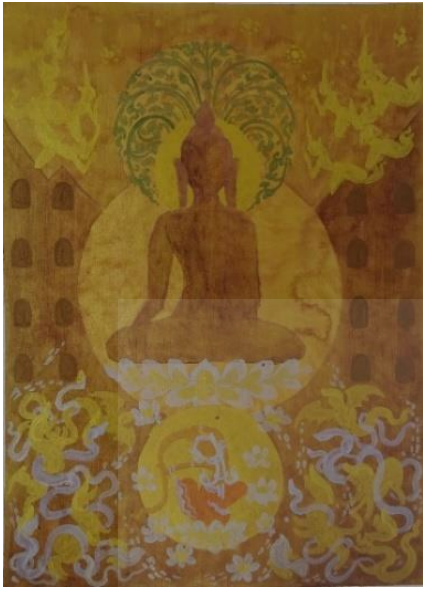
1) ภาพร่างสีผลงานทดลองระยะที่ 1

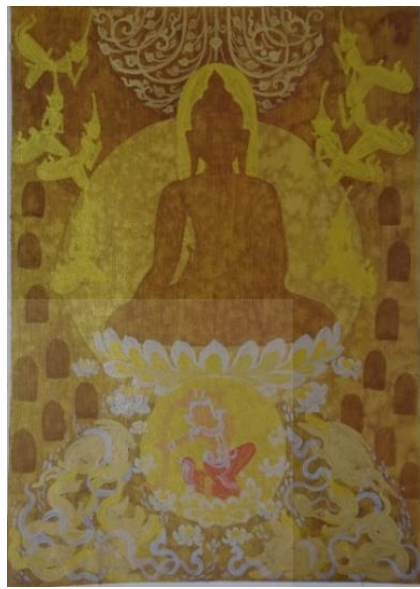
ภาพที่ 4.14 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 1

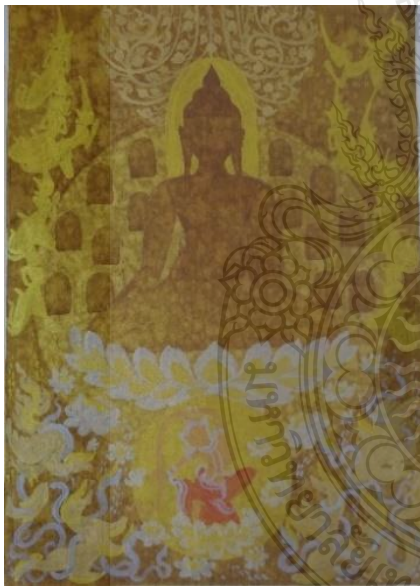
ภาพที่ 4.15 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 2

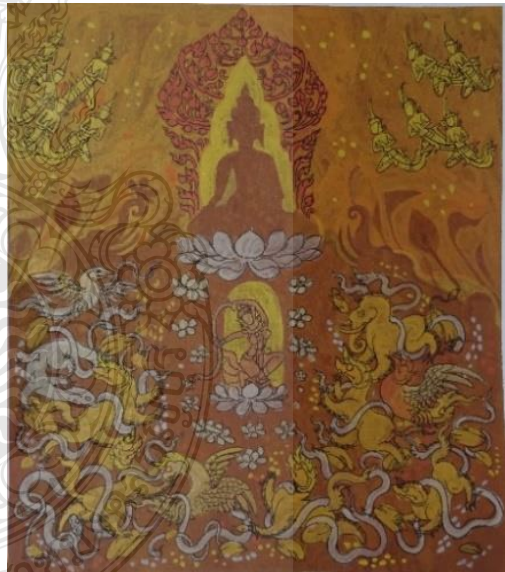
ภาพที่ 4.16 ภาพร่างสีระยະที่ 1 ชั้นที่ 3

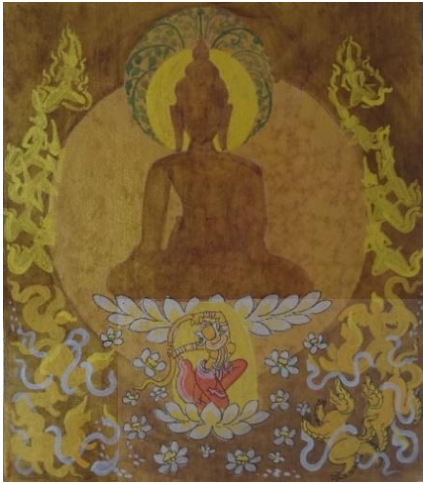
ภาพที่ 4.17 ภาพร่างสีระยະที่ 1 ชั้นที่ 4

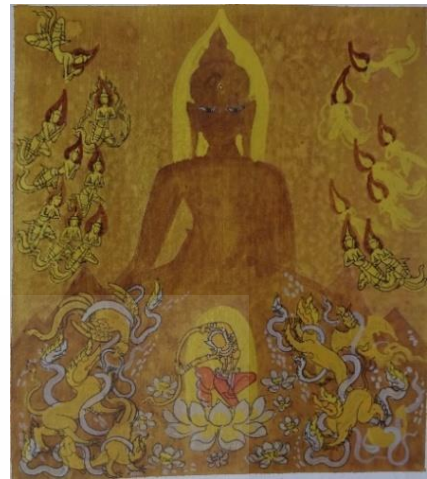
ภาพที่ 4.18 ภาพร่างสีระยະที่ 1 ชั้นที่ 5

ภาพที่ 4.19 ภาพร่างสีระยະที่ 1 ชั้นที่ 6

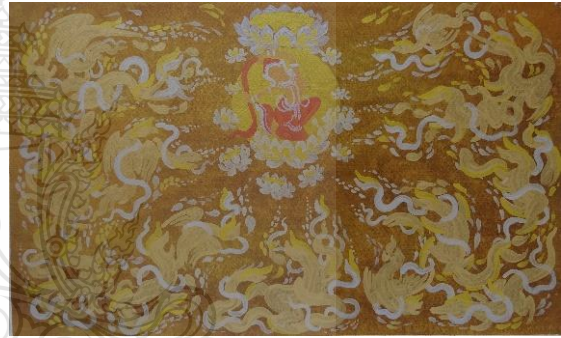
ภาพที่ 4.20 ภาพร่างสีระยະที่ 1 ชั้นที่ 7

ภาพที่ 4.21 ภาพร่างสีระยະที่ 1 ชั้นที่ 8

ภาพที่ 4.22 ภาพร่างสีระยະที่ 1 ชั้นที่ 9

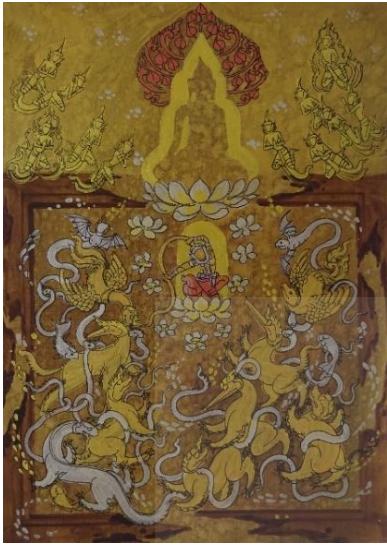
ภาพที่ 4.23 ภาพร่างสีระยະที่ 1 ชั้นที่ 10

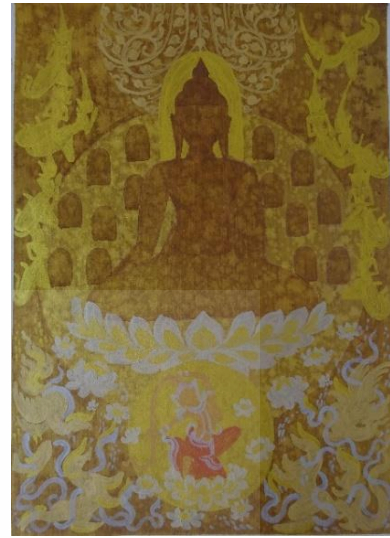
ภาพที่ 4.24 ภาพร่างสีระยະที่ 1 ชั้นที่ 11

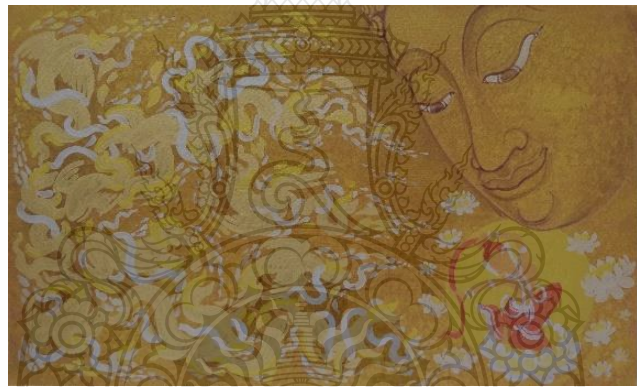
ภาพที่ 4.25 ภาพร่างสีระยະที่ 1 ชั้นที่ 12

ภาพที่ 4.26 ภาพร่างสี่ระยະที่ 1 ชั้นที่ 13

ภาพที่ 4.27 ภาพร่างสี่ระยະที่ 1 ชั้นที่ 14

ภาพที่ 4.28 ภาพร่างสี่ระยະที่ 1 ชั้นที่ 15

ภาพที่ 4.29 ภาพร่างสี่ระยະที่ 1 ชั้นที่ 16

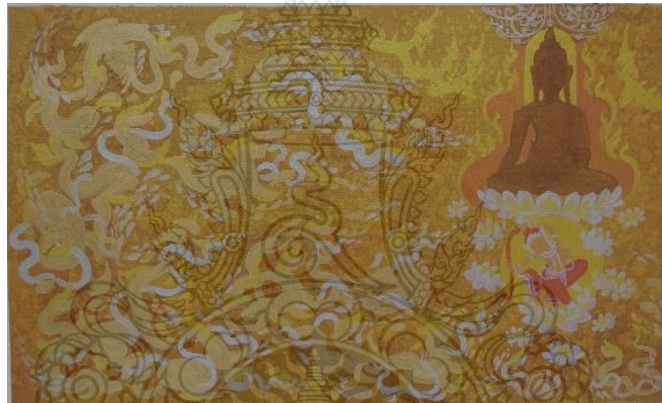
ภาพที่ 4.30 ภาพร่างสี่ระยະที่ 1 ชั้นที่ 17

ภาพที่ 4.31 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 18

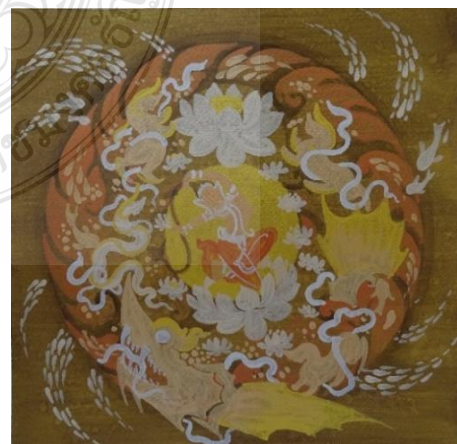
ภาพที่ 4.32 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 19

ภาพที่ 4.33 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 20

ภาพที่ 4.34 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 21

ภาพที่ 4.35 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 22

ภาพที่ 4.36 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 23

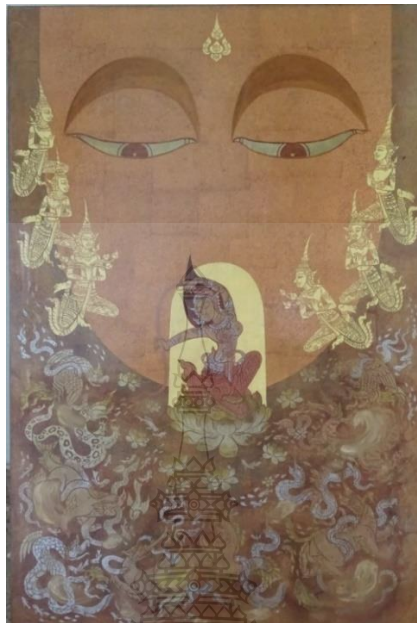
ภาพที่ 4.37 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 24

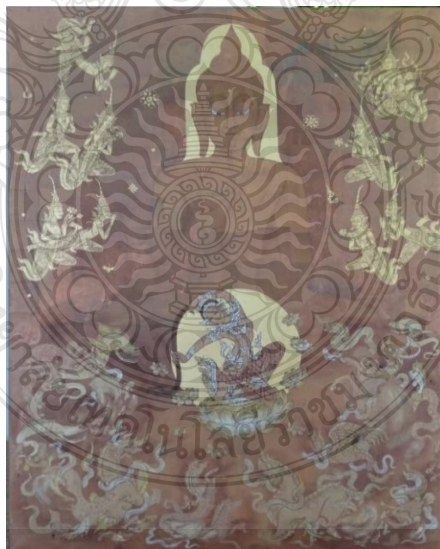
ภาพที่ 4.38 ภาพร่างสีระยะที่ 1 ชั้นที่ 25

ในการสร้างสรรค์ผลงานทดลองระยะที่ 1 นี้ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างผลงานภาพร่างสีทั้งสิ้นจำนวน 25 ชั้น ภายใต้เนื้อหาและแนวคิดที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น จากนั้นทำการคัดเลือกภาพร่างจำนวน 3 ชั้น เพื่อนำไปสร้างสรรค์ผลงานจริงด้วยเทคนิคจิตรกรรมลายรดน้ำที่ได้ทำการคลี่คลายมาสร้างสรรค์ในรูปแบบเฉพาะตน ภาพร่างทำการคัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ 3 ท่านได้แก่ รศ.ดร.สุวัฒน์ แสนชติยรัตน์, รศ.ดร.สมพร ฐรี และ รศ.ดร.ไชยพจน์ หวลมานพ ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินผลงานภาพร่างเพื่อคัดเลือกว่าไปสร้างผลงานจริง ระยะทดลองที่ 1 (ภาคผนวก ก, น. 124) ภาพร่างที่ได้รับการคัดเลือก เพื่อสร้างผลงานจริงได้แก่ ภาพร่างชั้นที่ 1, 8 และ 18

2) ภาพผลงานทดลองสร้างสรรค์จริงระยะที่ 1

ภาพที่ 4.39 ผลงานทดลองสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 1 ชั้นที่ 1
ชื่อภาพ มารผจญ 1 เทคนิค ลายรดน้ำ ขนาด 60 x 40 ซม.

ภาพที่ 4.40 ผลงานทดลองสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 1 ชั้นที่ 2
ชื่อภาพ มารผจญ 2 เทคนิค ลายรดน้ำ ขนาด 80 x 65 ซม.

ภาพที่ 4.41 ผลงานทดลองสร้างสรรค์จริง ระยะเวลาที่ 1 ชั้นที่ 3

ชื่อภาพ มารผจญ 3 เทคนิค ลายรดน้ำ ขนาด 100 x 100 ซม.

ในการทดลองสร้างสรรค์ผลงานจริงในระยะเวลาที่ 1 นี้ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคลายรดน้ำ ที่ได้คลี่คลายเทคนิคต่อยอดมาจากเทคนิคแบบโบราณ แต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ในงานแบบไทยประเพณี ผู้วิจัยได้ทำการสร้างสรรค์เทคนิคลายรดน้ำบนไม้ที่ปูด้วยผ้าใบแคนวาสอีกครั้ง เพื่อความคงทนของผลงาน จากนั้นทำการเตรียมพื้นด้วยการปิดแผ่นนาคเปลวปูทั้งพื้นงาน แล้วจึงสร้างน้ำหนักด้วยการทำให้เกิดสนิมบนแผ่นนาคเปลว จากนั้นก็สร้างน้ำหนักอีกกระยะโดยการใช้สีอะคริลิคเข้ามาช่วย เมื่อแล้วเสร็จจึงทำการเคลือบผลงานก่อนเขียนลายรดน้ำที่บลงไป โดยการใช้ผงเงิน ผงนาค และทองคำเปลวผสมกันในขั้นตอนการปิดทอง ในระยะเวลาที่ 1 นี้ผู้วิจัยได้เขียนลายรดน้ำบนพื้นระนาบที่แบนในสองชั้นแรก ส่วนในชั้นที่ 3 ผู้วิจัยได้ทำการทดลองสร้างสรรค์ผลงานบนพื้นที่มีระนาบนูนเล็กน้อย เพื่อค้นหาและสร้างความแตกต่างให้กับผลงาน ในผลงานระยะเวลาที่ 1 นี้ ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการวิเคราะห์ผลงานที่ 3 ขึ้นไว้ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.11 ตารางแสดงการวิเคราะห์ผลงานทดลองระยะที่ 1

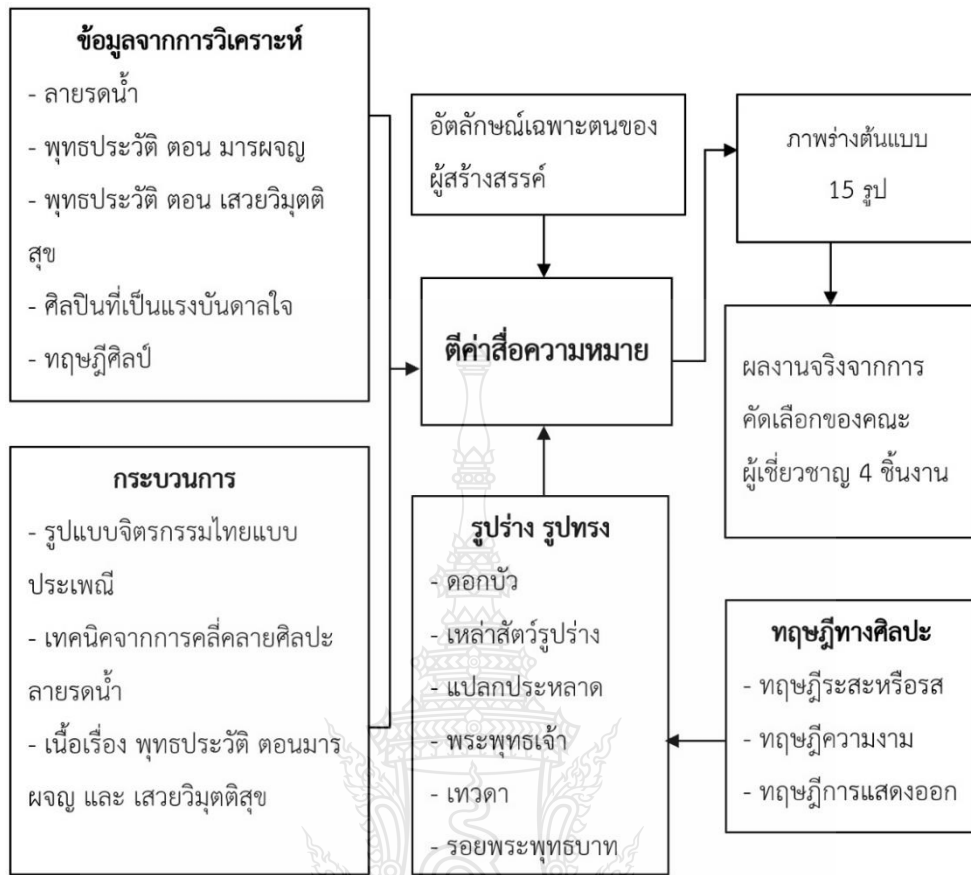
ผลงานชิ้นที่	ชิ้นที่ 1	ชิ้นที่ 2	ชิ้นที่ 3
ภาพผลงาน			
แนวคิด	เขียนบนพื้นกระดาษแบบบนพื้นแผ่นนาคเปลว ใช้พระพักตร์แทนหน้าพุทธองค์ ให้สัตว์รูปร่างประหลาดแทนห่มุมารผจญ	เขียนบนพื้นกระดาษแบบบนพื้นแผ่นนาคเปลว ใช้รูปพระพุทธรูปเต็มองค์ ให้สัตว์รูปร่างประหลาดแทนห่มุมารผจญ	เขียนบนพื้นกระดาษแบบบนพื้นแผ่นนาคเปลว ใช้รูปดอกบัวแทนพระพุทธรูป ใช้สัตว์รูปร่างประหลาดแทนห่มุมารผจญ
เนื้อหา	ห่มุมารหวังเข้าปองร้ายพระพุทธองค์ให้ตกอยู่ในอำนาจแห่งตนแต่มีพระแม่ธรณีเข้ามาขัดขวาง	ห่มุมารหวังเข้าปองร้ายพระพุทธองค์ให้ตกอยู่ในอำนาจแห่งตน แต่มีพระแม่ธรณีเข้ามาขัดขวาง	ห่มุมารผจญที่วนล้อมอยู่เป็นวงกลมหมายถึงการอยู่ในวงเวียนกิเลสการเวียนว่ายตายเกิดดอกบัวหมายถึงจิตที่เบิกบาน และบริสุทธิ์ของพุทธองค์
รูปแบบ	จิตรกรรมไทยแบบประเพณี	จิตรกรรมไทยแบบประเพณี	จิตรกรรมไทยแบบประเพณี
องค์ประกอบศิลป์	ให้พระแม่ธรณีเป็นจุดเด่นอยู่กึ่งกลางภาพ ใช้หน้าพระพุทธองค์เป็นพื้นหลัง รายล้อมด้วยเทวดาและสัตว์รูปร่างประหลาดแทนห่มุมาร สื่ออกโทน	ให้พระแม่ธรณีเป็นจุดเด่นอยู่ที่กึ่งกลางภาพ ใช้รูปของพระพุทธเจ้าแบบเต็มองค์เป็นพื้นหลังมีเทวดาเหาะมาสักการะ ด้านล่างของผลงานเป็นรูปของสัตว์รูปร่างประหลาดพันกัน วุ่นวายแทนห่มุมาร มีสีโทน	ให้ดอกบัวแทนพุทธองค์กับพระแม่ธรณีเป็นจุดเด่นอยู่กึ่งกลางภาพ รายล้อมด้วยเหล่าสัตว์รูปร่างประหลาดที่วนรอบเป็นวงกลมพันกัน สับสนวุ่นวาย สีที่ปรากฏเกิดจากโลหะ

ตารางที่ 4.11 ตารางแสดงการวิเคราะห์ผลงานทดลองระยะที่ 1 (ต่อ)

ผลงานชิ้นที่	ชิ้นที่ 1	ชิ้นที่ 2	ชิ้นที่ 3
องค์ประกอบ ศิลป์	น้ำตาลเหลืองทองของ สีโลหะ เงิน ทอง นาค จัดภาพแบบสองข้าง สมดุลกัน	ออกน้ำตาลเหลืองทอง จากสีโลหะเงิน ทอง นาค จัดภาพแบบสองข้างสมดุล กัน	เงิน ทอง นาค ให้สีออก โทนน้ำตาลเหลือง จัด ภาพแบบสองข้างสมดุล กัน

ในการสร้างสรรค์ผลงานทดลองจริงระยะที่ 1 นี้ นั้น เมื่อผู้วิจัยนำเสนอผลงานต่อ คณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะแล้วนั้นได้รับคำติชมและข้อเสนอแนะว่าในด้านเทคนิค นั้นเห็นพร้อมสมควรกับหัวข้อวิจัยแล้วให้พัฒนาต่อไปได้ ส่วนในจุดบกพร่องของผลงานนั้น คณะผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าน้ำหนักที่เกิดขึ้นในผลงานนั้นยังเบาเกินไปผลงานยังมีเพียงระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ยังขาดระยะที่ 3 ซึ่งเป็นจุดที่เข้มข้นในผลงาน ผู้วิจัยจึงรับคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงในการ สร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ 2 ต่อไป อีกทั้งผู้วิจัยพิจารณาแล้วมองเห็นว่าในการนำเสนอเรื่องราวนี้ ผู้วิจัยยังติดในเรื่องรูปของพระพุทธเจ้าและพระแม่ธรณีเกินไป จึงสมควรนำเสนอในเชิงสัญลักษณ์ให้มากขึ้นในจุดนี้ผู้วิจัยจะนำไปปรับปรุงในผลงานระยะที่ 2 ต่อไป

4.2.2 ระยะที่ 2 ระยะทดลองการสร้างสรรค์ที่พัฒนามาจากระยะที่ 1 ในระยะที่ 2 นี้ นำเสนอในเรื่องพุทธประวัติ ตอน มารผจญ และ ตอน เสวยวิมุตติสุข ซึ่งเป็นเนื้อหาของเหตุการณ์ที่ ต่อเนื่องกัน โดยมีแนวคิดในการร่างภาพในเนื้อหาตอน มารผจญ คือ การใช้รูปสัญลักษณ์ เพื่อสื่อแทน ความหมายโดยตรง ได้แก่ การใช้ดอกบัวสื่อแทนพุทธองค์เปรียบเสมือนจิตที่บริสุทธิ์และเบิกบานเป็น จุดเด่นของผลงาน ประกอบกับการใช้รูปของสัตว์ที่แปลกประหลาดแทนหมู่มารผจญ ส่วนในการ นำเสนอในตอน เสวยวิมุตติสุข ผู้วิจัยมีแนวคิดในการสร้างภาพร่างคือ การใช้รูปของพุทธองค์และ ดอกบัวเป็นประธานจุดเด่นของภาพกับการใช้รูปเหล่าเทวดาที่เหาะมาถวายการสักการะรายล้อมรอบ พุทธองค์ประกอบกับอาหารรายละเอียดบางประการของเรื่อง ตอน เสวยวิมุตติสุข ในตอนนั้น ๆ ในการ สร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ดังนี้

ภาพที่ 4.42 กรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานระยะที่ 2

1) ภาพร่างสีผลงานทดลองระยะที่ 2

ภาพที่ 4.43 ภาพร่างสีระยะที่ 2 ชั้นที่ 1

ภาพที่ 4.44 ภาพร่างสีระยะที่ 2 ชั้นที่ 2

ภาพที่ 4.45 ภาพร่างสีระยะที่ 2 ชั้นที่ 3

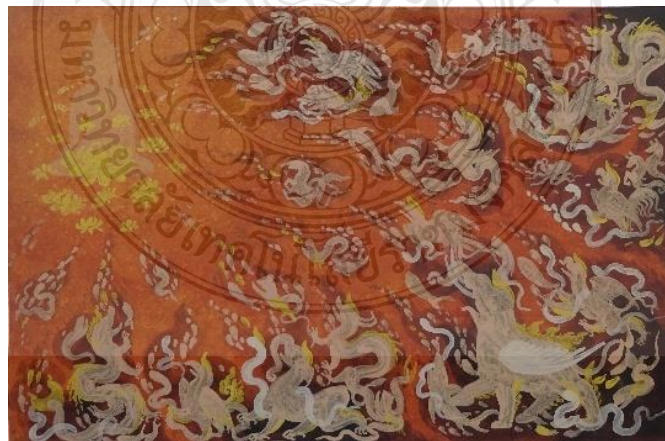
ภาพที่ 4.46 ภาพร่างสีระยะที่ 2 ชั้นที่ 4

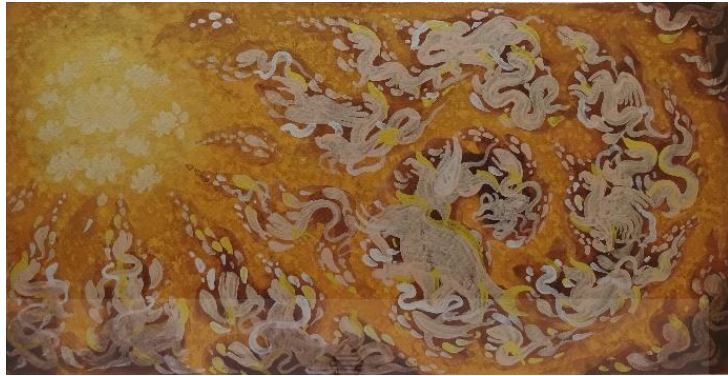
ภาพที่ 4.47 ภาพร่างสีระยะที่ 2 ชั้นที่ 5

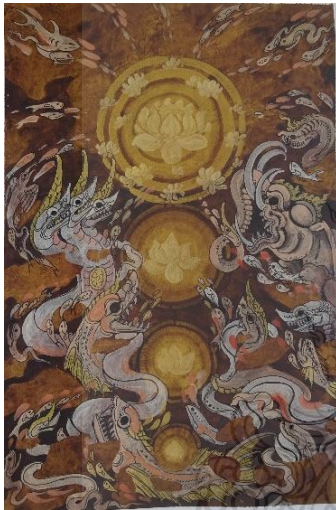
ภาพที่ 4.48 ภาพร่างสีระยะที่ 2 ชั้นที่ 6

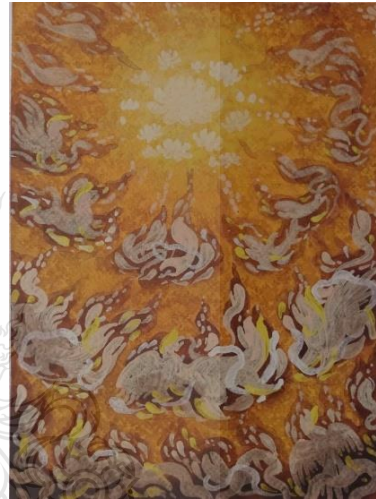
ภาพที่ 4.49 ภาพร่างสีระยะที่ 2 ชั้นที่ 7

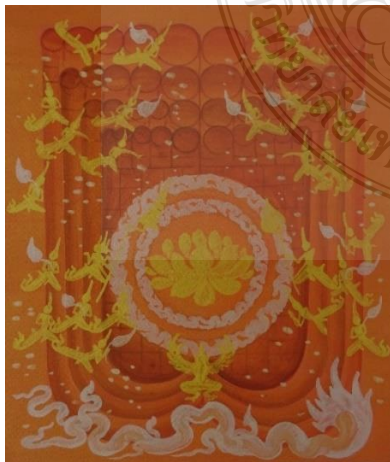
ภาพที่ 4.50 ภาพร่างสีระยະที่ 2 ชั้นที่ 8

ภาพที่ 4.51 ภาพร่างสีระยະที่ 2 ชั้นที่ 9

ภาพที่ 4.52 ภาพร่างสีระยະที่ 2 ชั้นที่ 10

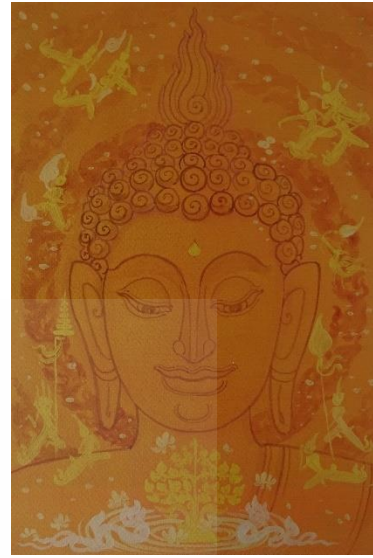
ภาพที่ 4.53 ภาพร่างสีระยະที่ 2 ชั้นที่ 11

ภาพที่ 4.54 ภาพร่างสีระยະที่ 2 ชั้นที่ 12

ภาพที่ 4.55 ภาพร่างสีระยะที่ 2 ชั้นที่ 13

ภาพที่ 4.56 ภาพร่างสีระยะที่ 2 ชั้นที่ 14

ภาพที่ 4.57 ภาพร่างสีระยะที่ 2 ชั้นที่ 15

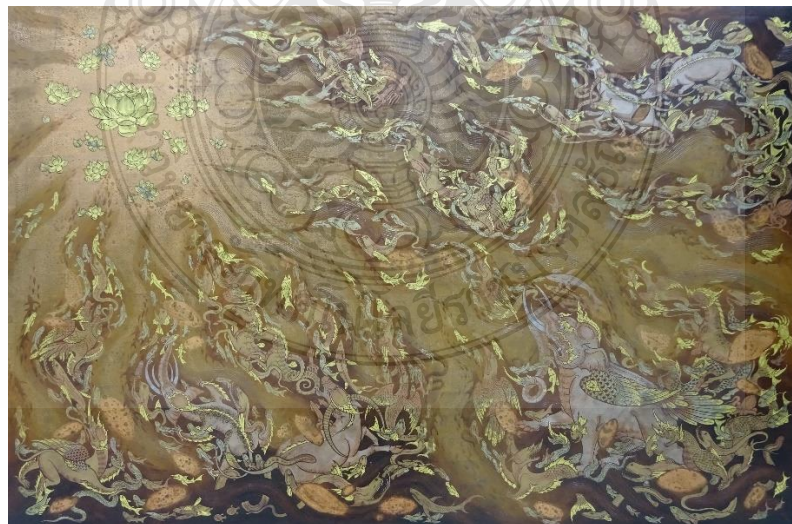
ในการสร้างสรรค์ผลงานทดลองระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างภาพร่างสีทั้งสิ้นจำนวน 15 ชั้น ในแนวคิดและเนื้อหาเรื่องพุทธประวัติ ตอนมารผจญ และตอนเสวยวิมุตติสุข โดยจะทำการเลือกภาพร่างจำนวน 4 ชั้น นำมาทำการสร้างสรรค์ผลงานจริงด้วยเทคนิคที่ได้คลี่คลายมาจากจิตรกรรมลายรดน้ำแบบโบราณ โดยนำมาสร้างสรรค์ใหม่ในรูปแบบเฉพาะตน ซึ่งจะมีผลงานชั้นที่ 4 ที่ทำการสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำบนงานประติมากรรมปูนต้ำ เพื่อสร้างมิติและเอกลักษณ์ในผลงานยิ่งขึ้น ภาพร่างทั้ง 4 ชั้นงานได้ทำการคัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ รศ.ดร.สุวัฒน์ แสนขัติยรัตน์, รศ.ดร.สมพร ฐรี และ รศ.ดร.ไชยพจน์ ทวلمانพ ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้ แบบประเมินผลงานภาพร่าง

เพื่อคัดเลือกนำไปสร้างผลงานจริง ระยะทดลองที่ 2 (ภาคผนวก ก, น. 128) ภาพร่างที่ได้รับการคัดเลือก เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจริง ได้แก่ภาพร่างชิ้นที่ 6, 7, 9 และ 13

2) ภาพผลงานทดลองสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 2

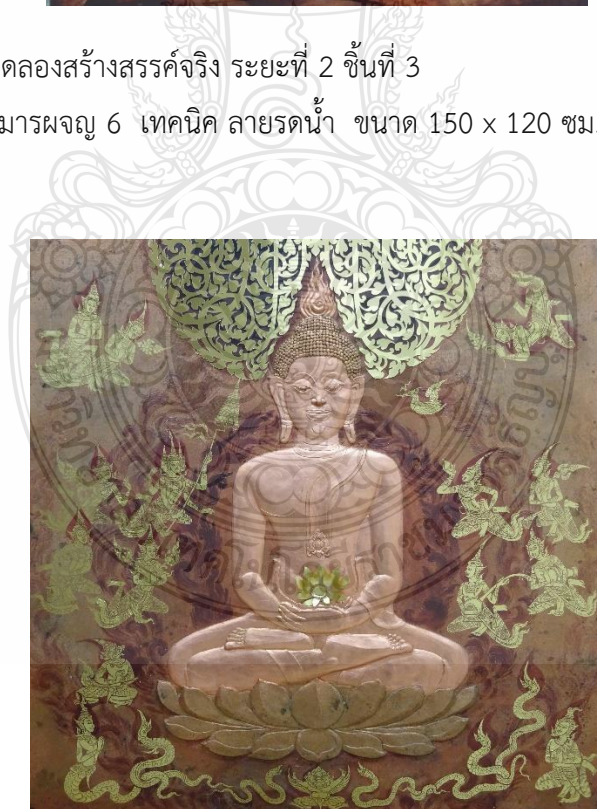
ภาพที่ 4.58 ผลงานทดลองสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 2 ชิ้นที่ 1
ชื่อภาพ มารผจญ 4 เทคนิค ลายรดน้ำ ขนาด 100 x 80 ซม.

ภาพที่ 4.59 ผลงานทดลองสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 2 ชิ้นที่ 2
ชื่อภาพ มารผจญ 5 เทคนิค ลายรดน้ำ ขนาด 100 x 150 ซม.

ภาพที่ 4.60 ผลงานทดลองสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 2 ชั้นที่ 3
ชื่อภาพ มารผจญ 6 เทคนิค ลายรดน้ำ ขนาด 150 x 120 ซม.

ภาพที่ 4.61 ผลงานทดลองสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 2 ชั้นที่ 4
ชื่อภาพ โพธิบัลลังก์ เทคนิค ลายรดน้ำ ขนาด 100 x 100 ซม.

ในการทดลองสร้างสรรค์ผลงานจริงในระยาะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคจิตรกรรมลายรดน้ำ โดยใช้กรรมวิธีและขั้นตอนเช่นเดียวกับผลงานระยะที่ 1 ซึ่งผลงานการสร้างสรรค์จริงขึ้นที่ 1, 2 และ 3 แต่ได้ทำการปรับปรุงพัฒนามาจากระยะที่ 1 คือเพิ่มน้ำหนักสีที่เข้มให้มากกว่าระยะที่ 1 เพื่อสร้างความคมชัดและเพิ่มระยะที่มากขึ้น และปรับปรุงในเรื่องของตัวภาพการสื่อความหมายโดยการใช้สื่อสัญลักษณ์แทนให้มากขึ้น กล่าวคือใช้ดอกบัวแทนจิตที่เบิกบานของพุทธองค์ และการใช้สัตว์รูปร่างแปลกประหลาดแทนหมู่มารที่พัวพันก่อกินกัน เพื่อสื่อความหมายถึง มารผจญ ซึ่งก็คือกิเลส โสภ โภจร และหลง พยายามเข้ามาทำลายจิตที่หลุดพ้นเบิกบาน บริสุทธิ์ ของพุทธองค์นั้นคือ ดอกบัวนั่นเอง ส่วนในผลงานชิ้นที่ 4 นั้นเป็นชิ้นงานสร้างสรรค์ที่ปรับปรุงพัฒนาขึ้นมาอีกขั้นโดยทำการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมลายรดน้ำบนพื้นงานประติมากรรมหุ่นต่า ผสมการฉลุโลหะ เพื่อสร้างระยะให้เกิดจุดเด่นและความน่าสนใจให้กับผลงานยิ่งขึ้น ส่วนในด้านเนื้อหานั้นนำเสนอในเรื่องพุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุข เป็นเนื้อหาตอนที่ต่อเนื่องกันกับมารผจญ ซึ่งเป็นตอนที่พุทธองค์ทรงอัมเอบกับความสุขที่ได้ตรัสรู้ ซึ่งพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ญาณแห่งการหยั่งรู้ถึงทุกสรรพสิ่งเป็นที่สุด อันเป็นหนทางแห่งการหลุดพ้นจากวิภวสงสารในผลงานระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการวิเคราะห์ผลงานทั้ง 4 ชิ้น ไว้ในตารางดังนี้

ตารางที่ 4.12 ตารางแสดงการวิเคราะห์ผลงานทดลองระยะที่ 2

ผลงาน ชิ้นที่	ชิ้นที่ 1	ชิ้นที่ 2	ชิ้นที่ 3	ชิ้นที่ 4
ภาพผลงาน				
แนวคิด	เขียนบนพื้นระนาบแบนบนพื้นแผ่นนาค ใช้ดอกบัวแทนจิตบริสุทธิ์ของพุทธองค์ ใช้สัตว์รูปร่างแปลกประหลาดแทนมารผจญ	เขียนบนพื้นระนาบแบนบนพื้นแผ่นนาค ใช้ดอกบัวแทนจิตอันบริสุทธิ์ของพุทธองค์ ใช้สัตว์รูปร่างแปลกประหลาดแทนมารผจญ	เขียนบนพื้นระนาบแบนบนพื้นแผ่นนาค ใช้ดอกบัวแทนจิตอันบริสุทธิ์ของพุทธองค์ ใช้สัตว์รูปร่างแปลกประหลาดแทนมารผจญ	เขียนบนพื้นงานประติมากรรมหุ่นต่าที่ ปูพื้นด้วยแผ่นนาคผสมกับการ ฉลุแผ่นโลหะใช้รูปพระพุทธรองค์ และเหล่าเทวดารายล้อมสักการะ

ตารางที่ 4.12 ตารางแสดงการวิเคราะห์ผลงานทดลองระยะที่ 2 (ต่อ)

ผลงาน ชั้นที่	ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3	ชั้นที่ 4
เนื้อหา	ดอกบัวคือจิตอันเบิกบานบริสุทธิ์ ของ พุทธองค์ หมู่มารผจญคือกิเลสที่มุ่งร้ายกัดกินให้จิตอันบริสุทธิ์ตกอยู่ในอำนาจแห่งตน	ดอกบัวคือจิตอันเบิกบานบริสุทธิ์ ของ พุทธองค์ หมู่มารผจญคือกิเลสที่มุ่งร้ายกัดกินให้จิตอันบริสุทธิ์ตกอยู่ในอำนาจแห่งตน	ดอกบัวคือจิตอันเบิกบานบริสุทธิ์ ของพุทธองค์ หมู่มารผจญคือกิเลสที่มุ่งร้ายกัดกินให้จิตอันบริสุทธิ์ตกอยู่ในอำนาจแห่งตน	โพธิบัลลังก์คือสถานที่และเหตุการณ์ในตอนเสวยวิมุตติสุข ในสัปดาห์ที่ 1 แห่งสัตตมหาสถาน ซึ่งเป็นสถานที่ที่พุทธองค์ทรงเสวยสุขที่ได้จากการตรัสรู้ อันประกอบด้วยสถานที่ 7 แห่ง
รูปแบบ	จิตรกรรมไทยแบบประเพณี	จิตรกรรมไทยแบบประเพณี	จิตรกรรมไทยแบบประเพณี	จิตรกรรมไทยแบบประเพณี
องค์ประกอบ ศิลป์	ใช้ดอกบัวแทนพุทธองค์เป็นจุดเด่น จัดไว้ที่มุมบนซ้ายมือ ใช้รูปสัตว์แปลกประหลาดแทนหมู่มารเคลื่อนไหว พัวพันกัน เส้นในผลงานเป็นเส้นโค้งต่อเนื่องพุ่งเข้าหาจุดเด่นคือดอกบัวสีที่ปรากฏเกิดจากสรของโลหะเงิน ทอง และนาค ให้สีออกโทนน้ำตาลเหลือง	ใช้ดอกบัวแทนพุทธองค์เป็นจุดเด่น จัดไว้ที่มุมบนซ้ายมือ ใช้รูปสัตว์ที่แปลกประหลาดแทนหมู่มารพัวพันกัน แต่มีจำนวนที่มากกว่าผลงานชั้นที่ 1 เส้นในผลงานเป็นเส้นโค้งต่อเนื่องพุ่งเข้าหาจุดเด่น สีที่ปรากฏเกิดจากสีของโลหะเงิน ทอง และนาค ให้สีโทนน้ำตาล	ใช้ดอกบัวแทนพุทธองค์เป็นจุดเด่น จัดไว้กึ่งกลางภาพ ใช้รูปร่างสัตว์ที่แปลกประหลาดพัวพันแทนหมู่มารเคลื่อนไหว รายรอบดอกบัวมีเส้นโค้งต่อเนื่องของหมู่มารพุ่งเฉียงขึ้นเข้าหาจุดเด่น สีที่ปรากฏเกิด	ใช้รูปของพุทธองค์เป็นจุดเด่นที่กึ่งกลางภาพมีเทวดารายล้อมสักการะรูปทรงสามเหลี่ยมในทำนองของพุทธองค์ให้ความรู้สึกมั่นคง เส้นที่ปรากฏมีแนวพุ่งขึ้นด้านบนจากเทวดาและพุทธองค์ สีที่ปรากฏเกิดจากสีของโลหะเงิน

ตารางที่ 4.12 ตารางแสดงการวิเคราะห์ผลงานทดลองระยะที่ 2 (ต่อ)

ผลงาน ชั้นที่	ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3	ชั้นที่ 4
องค์ประกอบ ศิลป์	เอกภาพและสมดุล เกิดจากภาพแบบ อุมคติไทยที่ กระจายตัวเคลื่อนไหวไป ทิศทางเดียวกันทั้งผลงาน	เหลือ เอกภาพและ สมดุลเกิดจากตัว ภาพแบบอุลคติ ไทยที่เคลื่อนไหวไป ทิศทางเดียวกันทั้ง ผลงาน	จากสีของโลหะ เงิน ทอง นาค ให้สีโทนน้ำตาล เหลือ เอกภาพ เกิดจากสีและตัว ภาพแบบอุม คติไทย สมดุลใน ภาพเป็นแบบ ซ้ายขวาเท่ากัน	ทอง นาค ให้สีโท น้ำตาลเหลือ เอกภาพเกิดสีและ ตัวภาพแบบอุม คติไทย จัดภาพ แบบซ้ายขวา สมดุลกัน

ในการสร้างสรรค์ผลงานทดลองจริงระยะที่ 2 นั้น เมื่อผู้วิจัยทำการนำเสนอ 3 ชั้นแรก ต่อ คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะแล้วนั้นก็ได้รับข้อเสนอแนะทางด้านเทคนิคว่าควรนำงาน ประติมากรรมปูนต๋ามาศานกับศิลปะลายรดน้ำด้วยอย่างเช่น ผลงานในการทดลองสร้างสรรค์จริงระยะ ที่ 1 ชั้นที่ 3 เพื่อเพิ่มอัตลักษณ์และความน่าสนใจให้กับผลงาน ส่วนในเรื่องเนื้อหาที่คณะผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่าควรปรับเรื่องราวในการนำเสนอ เพื่อให้ความคิดไม่หยุดลงมีหนทางไปต่อไปซ้ำเดิมอยู่กับเรื่องราว ของมารผจญที่เป็นเรื่องของการประกอบกันของรูปทรงที่สงบมั่นคงของพุทธรูปกับรูปทรงที่ดูสับสน วุ่นวายของหมู่มารผจญ ผู้วิจัยจึงได้นำข้อเสนอแนะนี้มาเป็นแนวทางในการสร้างผลงานทดลองจริงในชั้น ที่ 4 ของระยะที่ 2 ที่นำเสนอในเรื่องพุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุข ส่วนในด้านเทคนิคในการ สร้างสรรค์ก็ได้นำเทคนิคประติมากรรมปูนต๋ามาศมกับเทคนิคลายรดน้ำและการฉลุแผ่นโลหะ เมื่อ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลงานชั้นที่ 4 ระยะที่ 2 ต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญแล้วนั้น คณะผู้เชี่ยวชาญได้ เห็นสมควรในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องพุทธประวัติ ตอนมารผจญ และเทคนิคการเขียนจิตรกรรมลายรด น้ำบนงานประติมากรรมปูนต๋าม แต่ได้ให้ข้อเสนอแนะมาว่างานฉลุแผ่นโลหะที่ประกอบเข้าไปนั้นยังไม่ ประสบผลสัมฤทธิ์ในผลงาน อีกทั้งให้ไปพัฒนาผลงานให้ดียิ่งขึ้นกว่านี้ ผู้วิจัยจึงได้รับเอาคำแนะนำของ คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญไปเป็นแนวทางในการพัฒนาผลงานในระยะที่ 3 ซึ่งเป็นระยะสรุปของการ สร้างสรรค์ผลงานวิจัยต่อไป

4.2.3 ระยะที่ 3 ระยะสรุปผลงานการสร้างสรรค์ นำเสนอในเรื่องพุทธประวัติ ตอนเสวย วิมุตติสุข โดยมีแนวคิดในการร่างภาพ คือการใช้รูปของพุทธองค์และดอกบัวในการแทนจิตอันบริสุทธิ์

ของพระพุทธเจ้าเป็นจุดเด่นของผลงาน การใช้รอยพุทธบาท 4 รอย สื่อแทนพระพุทธเจ้าองค์ที่ 4 ใน ภัทรกัปนี้ และใช้รูปเทพเทวดา นางฟ้า พระอาทิตย์ พระจันทร์ ร่ายล้อมสักการะด้วยท่าที่ต่าง ๆ กัน ประกอบกับเนื้อหารายละเอียดในช่วงของแต่ละสัปดาห์ของเหตุการณ์ ตอนเสวยวิมุตติสุข ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเลือกมา 3 เหตุการณ์ ได้แก่

โพธิบัลลังก์ ความสำคัญของเหตุการณ์นี้เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ในสัปดาห์แรกแห่ง การเสวยวิมุตติสุข เกิดเหตุการณ์ที่เป็นที่น่าอัศจรรย์ต่าง ๆ มากมาย แสดงให้เห็นถึงบารมีแห่งพระธรรม ที่พุทธองค์ได้ตรัสรู้ ได้แผ่กระจายไปทั่วทั้งฟ้า ดิน และนรก จากอริกลายเป็นมิตร จากมีทุกข์ก็ได้คลาย จากทุกข์ จากที่มีมมกัพบหนทางสว่าง แสดงให้เห็นถึงธรรมะหรือผู้ที่มีธรรมะนั้นสามารถจะจัดสิ่ง เหล่านี้ได้

รัตนจงกรมเจดีย์ เป็นเหตุการณ์ในสัปดาห์ที่ 3 เหล่าเทวดาเกิดข้อสงสัย ข้องใจใน บารมีของพุทธองค์ พระองค์จึงแสดงฤทธิ์และพุทธานุภาพให้เหล่าเทวดาได้เห็น แสดงให้เห็นและเปรียบ เปรยได้ว่าต่อให้พระองค์มีธรรมะเป็นของดีมากสักเพียงใด แต่ผู้ที่ไม่รู้ ไม่เข้าใจและยังยึดติดใน ฤทธานุภาพที่ต้องแสดงให้เห็นก็ยังข้องใจอยู่อย่างนั้น พระองค์จึงต้องแสดงให้ประจักษ์พวกเหล่านั้นจึง จะยอมรับ เปรียบได้กับมนุษย์ปุถุชนเราต่อให้มีสิ่งดีหรือมีความรู้ความสามารถมากเพียงไร ถ้าไม่แสดงให้ ผู้คนได้เห็นได้ยอมรับ ผู้คนเหล่านั้นก็จะเกิดข้อกังขาสงสัยในความสามารถของเราอยู่นั่นเอง

มุจลินท์ เป็นเหตุการณ์ในสัปดาห์ที่ 6 ได้เกิดเหตุการณ์เมื่อพระองค์ได้ประทับทำ สมาธิเสวยวิมุตติสุขอยู่ที่ใต้ต้นมุจลินท์เกิดฝนหลงฤดู มุจลินท์นาคราชได้เห็นบารมีแผ่รัศมีสว่างไสว และ ทำทางที่ดูน่าศรัทธาของพุทธองค์ ก็ทราบได้ว่าเป็นพระพุทธเจ้า จึงได้ไปขุดตัวแผ่พังพานป้องพระเศียร กันฝนและลมหนาวให้แก่พุทธองค์ ตอนนี้นำสื่อให้เห็นว่าธรรมแห่งการตรัสรู้ของพุทธองค์นั้นสามารถแผ่ไป ถึงและรับรู้ได้ไม่ว่าจะเป็นสัตว์เดรัจฉานก็ตาม

นอกจากเหตุการณ์ในสัปดาห์ทั้ง 3 นี้แล้ว ผู้วิจัยยังมีแนวคิดรวบยอดที่ว่าเหตุการณ์ ตอนเสวยวิมุตติสุขนี้นั้นเปรียบได้กับจิตของพุทธองค์ที่เป็นสุขอิมเอิบในธรรมที่ได้ตรัสรู้จึงได้เกิดเป็นภาพ ร่างอีกรูปแบบที่ไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งในการสร้างสรรค์ผลงานในระยะ ที่ 3 นี้ ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ ดังนี้

ภาพที่ 4.62 กรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานระยะที่ 3

1) ภาพร่างสีผลงานสรุประยะที่ 3

ภาพที่ 4.63 ภาพร่างสีระยะที่ 3 ชั้นที่ 1

ภาพที่ 4.64 ภาพร่างสีระยะที่ 3 ชั้นที่ 2

ภาพที่ 4.65 ภาพร่างสีระยะที่ 3 ชั้นที่ 3

ภาพที่ 4.66 ภาพร่างสีระยะที่ 3 ชั้นที่ 4

ภาพที่ 4.67 ภาพร่างสีระยะที่ 3 ชั้นที่ 5

ในการสร้างสรรค์ผลงานสรุปในระยะเวลาที่ 3 นี้ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างภาพร่างจำนวนทั้งสิ้น 5 ชั้น ด้วยเนื้อหาและแนวคิดในการสร้างสรรค์ภาพร่างจำนวนทั้งสิ้น 5 ชั้น ด้วยเนื้อหาและแนวคิดในการสร้างสรรค์เรื่องพุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุข นำมาสร้างสรรค์ด้วยเทคนิคจิตรกรรมลายรดน้ำบนประติมากรรมปูนต้ำ ซึ่งได้ทำการคัดเลือกมาทำงานสร้างสรรค์จริงจำนวน 2 ชั้นงาน ทำการคัดเลือกโดยคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศิลปะจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ

วิโชค มุกตามณี, รศ.ดร.สกันธ์ ภูงามดี, รศ.ดร.สุวัฒน์ แสนขัติยรัตน์, รศ.ดร.สมพร ฐรี และ รศ.ดร.ไชยพจน์ หวลมานพ ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้ แบบประเมินผลงานภาพร่างเพื่อคัดเลือกนำไปสร้างผลงานจริง ระยะที่ 3 ระยะสรุป (ภาคผนวก ก, น. 131) ภาพร่างที่ได้คัดเลือกเพื่อสร้างสรรค์ผลงานจริง ได้แก่ ภาพร่างชิ้นที่ 2 และ 5

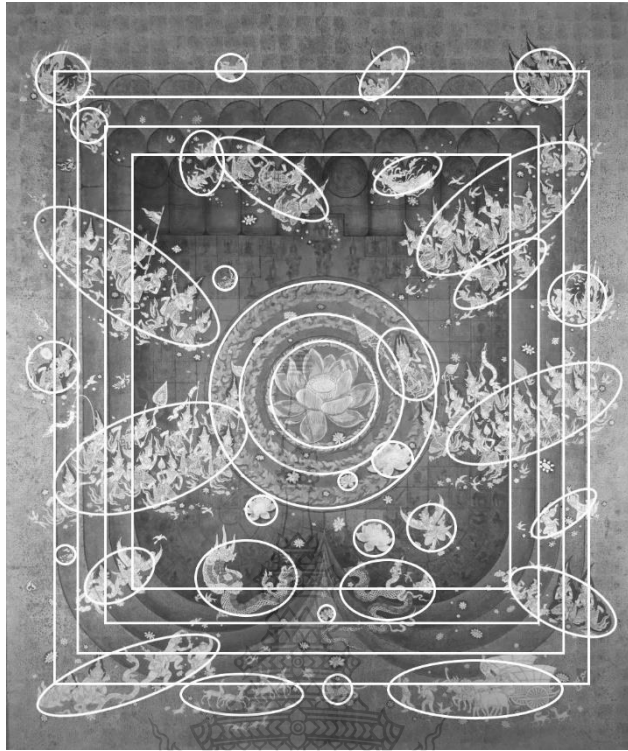
ภาพที่ 4.68 การแสดงขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย

2) ภาพผลงานสรุปสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 3

ภาพที่ 4.69 ผลงานสรุปสร้างสรรค์จริง ระยะที่ 3 ชิ้นที่ 1

ชื่อภาพ จิตวิมุตติแห่งพุทธะ เทคนิค ลายรดน้ำบนประติมากรรมปูนต้ำ
ขนาด 150 x 180 ซม.

ภาพที่ 4.70 ภาพแสดงการจัดองค์ประกอบผลงานจริงระยะสรุป ชั้นที่ 1

ภาพที่ 4.71 ภาพแสดงทิศทางการเคลื่อนไหวของเส้นในผลงานจริงระยะสรุป ชั้นที่ 1

(1) แนวคิด ผลงานจิตรกรรมแห่งพุทธะนี้ ผู้วิจัยมีแนวคิดในการสร้างสรรค์โดยการนำเทคนิคที่ได้คลี่คลายมาจากงานจิตรกรรมลายรดน้ำแบบโบราณมาทำการสร้างสรรค์ผสมผสานกับงานประติมากรรมนูนต่ำนำเสนอในเรื่องราวพุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุขในรูปแบบเฉพาะตน ที่ยังคงเอกลักษณ์ในงานแบบประเพณีไทย ใช้วิธีการนำเสนอโดยการแทนค่ารูปของพุทธองค์ด้วยรูปของดอกบัวที่บ้านสระพังแทนจิตที่บริสุทธิ์และเบิกบานของพระองค์ ถูกราบล้อมด้วยเหล่าเทวดาที่มาถวายการสักการะด้วยความปิติยินดี

(2) เนื้อหา ผลงานชิ้นนี้ของผู้วิจัยกล่าวถึงเนื้อหาเรื่องราวพุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุข โดยแสดงถึงจิตที่สงบ บริสุทธิ์ เบิกบาน ในธรรมที่พระองค์ได้ค้นพบ ซึ่งผู้วิจัยแทนค่าจิตของพุทธองค์นี้ด้วยรูปของดอกบัวสีทองที่บ้านสระพัง เป็รงรัศมีเป็นวงกลม 3 ชั้น อันหมายถึงพระพุทธรูป 3 ประการ ได้แก่ พระปัญญาธิคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณของพระพุทธองค์ จัดวางไว้ตรงใจกลางของรอยพระพุทธรูปที่ซ้อนกัน 4 รอยอันหมายถึงพระพุทธเจ้าพระองค์ที่ 4 ในภัทรกัปนี้ ซึ่งได้แก่ พระโคตมพุทธเจ้ามีเทวดา นางฟ้า นักสิทธิ์ วิทยาธร มนุษย์ปฤชุน และเหล่าสรรพสัตว์มาถวายการสักการะ ทั้งประโคนเครื่องดนตรีดีด สี ตี เป่า โปรยดอกไม้ และถวายเครื่องสักการะ เพื่อเป็นการแสดงความเคารพ และแสดงความปิติยินดีที่ได้เกิดพระพุทธเจ้าขึ้นบนโลกนี้

(3) รูปแบบ เป็นงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ที่ได้นำเทคนิคและวิธีการที่ได้คลี่คลายมาจากงานจิตรกรรมลายรดน้ำแบบโบราณมาผสมผสานกับงานประติมากรรมนูนต่ำ นำมาสร้างสรรค์ในรูปแบบเฉพาะตนของผู้วิจัย แต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ในงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี

(4) องค์ประกอบศิลป์ ในผลงานชิ้นนี้ของผู้วิจัยมีการจัดองค์ประกอบให้จุดเด่นอยู่บริเวณจุดกึ่งกลางของภาพ โดยใช้รูปรอยพระพุทธรูปและวงกลมที่มีขนาดใหญ่และขนาดเล็กลดหลั่นกันลงไป เพื่อเป็นจุดนำสายตาเข้าไปหาจุดเด่น ใช้วิธีการจัดภาพแบบสองข้างซ้ายและข้างขวาเท่ากัน โดยใช้รูปของเทวดา นางฟ้า นักสิทธิ์ วิทยาธร และสัตว์หิมพานต์จัดแบ่งเป็นกลุ่มเล็ก กลาง ใหญ่ กระจายรายล้อมจุดศูนย์กลางโดยรอบมีแนวเส้นที่พุ่งเข้าหาจุดศูนย์กลาง สีที่ปรากฏในผลงานมีสีโทนน้ำตาลเหลืองทองเกิดจากสีของโลหะเงิน ทอง และนาค มีการใช้สีอะคริลิคเข้ามาช่วยในพื้นที่หลังเป็นสีน้ำตาลอมดำ เพื่อสร้างน้ำหนัก และทำให้เกิดสีที่ตัดกันกับตัวภาพที่เป็นสีทองด้านหน้า มีการใช้สีแดงเน้นเหล่าเทวดา นางฟ้าในส่วนรัศมี เพื่อช่วยเพิ่มน้ำหนักและสร้างความเด่นชัดให้กับเทวดานางฟ้าอีกระยะ เอกภาพในตัวงานเกิดจากสีและตัวภาพแบบตามอุดมคติไทยในแบบประเพณี

ภาพที่ 4.72 ผลงานสรุปล้างสรรค์จริง ระยะที่ 3 ชั้นที่ 2
ชื่อภาพ รัตนจกกรมเจดีย์ เทคนิค ลายรดน้ำบนงานประติมากรรมปูนต้ำ
ขนาด 120 x 150 ซม.

ภาพที่ 4.73 ภาพแสดงการจัดองค์ประกอบผลงานจริงระยะสรุป ชั้นที่ 2

ภาพที่ 4.74 ภาพแสดงทิศทางการเคลื่อนไหวของเส้นในผลงานจริงระยะสรูป ชั้นที่ 2

(1) แนวคิด ผลงานการสร้างสรรคที่้อรัตนจกรมเจดีย์ เกิดจากแนวคิดหลักคือ การนำเทคนิคลายรดน้ำแบบโบราณมาทำการคลี่คลายแล้วสร้างสรรคขึ้นมาใหม่ในรูปแบบส่วนตนของ ผู้วิจัย ผสานกันกับงานประติมากรรมนูนต่ำ โดยจะยังคงเอกลักษณ์ในงานแบบไทยประเพณีเช่นเดียวกับ ผลงานสรูปชั้นที่ 1 นำเสนอในเรื่องพุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุข ในสัปดาห์ที่ 3 แห่งสัตตมหาสถานที่มีชื่อว่ารัตนจกรมเจดีย์ โดยในผลงานชั้นนี้ผู้วิจัยจะใช้รูปของพระพุทธรองค์ที่กระทำการเดิน จกรมที่ก้าวอย่างอง่างนึ่งสงบให้เป็นประธานของภาพ ประกอบกับรูปเทวดา นางฟ้า นกสิทธ์ วิทยาธร ดวงดาว ปราสาท ทิพยวิมาน ร่ายล้อมรอบพระพุทธรองค์

(2) เนื้อหา รัตนจกรมเจดีย์ คือหนึ่งในเหตุการณ์เรื่องพุทธประวัติ ตอน เสวยมุตติสุข ในสัปดาห์ที่ 3 แห่งสัตตมหาสถาน โดยมีเนื้อหาเหตุการณ์อยู่ว่า เมื่อพุทธรองค์เสวย วิมุตติสุขมาได้ 2 สัปดาห์ล่วงมาแล้วนั้น เหล่าเทวดาเกิดข้องขงสาสงสัยในพุททกิจของพุทธรองค์ว่าทำไมถึง มีเพียงนั่งนิ่งๆ และการยืนจ้องตันศริมหาโพธิ์เฉยๆเพียงเท่านี้ เมื่อพระองค์ทรงทราบจึงได้เนรมิตบันดล ทางเดินจกรมอยู่ตลอด 7 วัน ในผลงานชั้นนี้ผู้วิจัยได้ใช้รูปของพุทธรองค์ที่มีขนาดใหญ่ประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ของผลงาน ประกอบกับเทวดาที่มารายล้อมแสดงอาการสักการะที่มีขนาดเล็กกว่ามาก เพื่อ เปรียบเปรยให้เห็นถึงว่าพุทธรองค์นั้นมีบารมีที่ยิ่งใหญ่กว่าเหล่าเทวดามากมายเพียงใด อีกทั้งยังเป็นข้อคิด ให้รับรู้ว่าการที่เราจะทำให้ใครรู้สึกเคารพ ศรัทธา หรือการที่จะไปสั่งสอนใครได้นั้น หากเราแสดงให้เห็น ถึงภูมิความรู้ ความสามารถให้ประจักษ์แก่สายตาได้แล้ว จะทำให้ผู้นั้นมีความเชื่อมั่นในตัวเรามากขึ้น

(3) รูปแบบ เป็นงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ที่นำงานจิตรกรรมลายรดน้ำแบบโบราณมาคลี่คลายแล้วสร้างสรรค์ใหม่ในรูปแบบเฉพาะตน ผสานเข้ากันกับงานประติมากรรมนูนต่ำแต่ยังคงเอกลักษณ์ของงานศิลปะไทยแบบประเพณีไว้

(4) องค์ประกอบศิลป์ ผลงานชิ้นนี้ของผู้วิจัยมีการจัดองค์ประกอบให้จุดเด่นอยู่ทางด้านขวามือ โดยใช้รูปของพุทธองค์ให้มีขนาดเป็นประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ของผลงาน เพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของพระพุทธเจ้า ใช้เส้นวงกลมที่มีขนาดลดหลั่นกันเป็นพื้นหลังเพื่อเป็นจุดดึงสายตาไปหาจุดเด่น ใช้รูปเทวดา นางฟ้า นกสิทธี วิชยธร และเหล่าสัตว์หิมพานต์ จัดเป็นกลุ่มขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ซึ่งมีขนาดแตกต่างกัน กระจายทั่วพื้นที่ของผลงาน โดยมีแนวเส้นพุ่งเข้าหาจุดเด่นของผลงาน สีที่ปรากฏในผลงานเกิดจากสีของโลหะเงิน ทอง นาก ให้สีโทนน้ำตาลเหลืองทอง ใช้สีอะคริลิกช่วยในการทำน้ำหนักที่พื้นหลัง เพื่อช่วยให้ตัวภาพด้านหน้าที่เป็นทองเกิดความโดดเด่น และใช้สีแดงเน้นในจุดสำคัญ บางส่วนอีกครั้ง เอกภาพในผลงานเกิดจากสี และตัวภาพรายละเอียดของผลงานที่เป็นแบบอุดมคติไทย

ผลงานระยะที่ 3 นี้ ผู้วิจัยได้นำความรู้และแนวทางการค้นพบจากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มาพัฒนาต่อยอดในการสร้างสรรค์โดยได้นำเทคนิคที่ได้จากการคลี่คลายศิลปะลายรดน้ำแบบโบราณมาทำการสร้างสรรค์ใหม่ในรูปแบบเฉพาะตน ผสานเข้ากันกับงานประติมากรรมนูนต่ำ มีการปูพื้นด้วยแผ่นนากเปลวแล้วทำน้ำหนักเช่นเดียวกับผลงานทดลองระยะที่ 1 และ 2 แต่ได้เพิ่มน้ำหนักของสีพื้นหลังขึ้นเพื่อให้เกิดความคมชัดในผลงานมากกว่าเดิม และมีการเพิ่มรายละเอียดในผลงานที่มากขึ้น เพื่อเพิ่มเรื่องราวและความน่าสนใจในผลงาน ในส่วนของงานประติมากรรมมีการสร้างสรรค์ให้มีระยะการนูนต่ำที่ลดลงไปยิ่งกว่าผลงานทดลองในระยะที่ 2 ขึ้นที่ 4 เพื่อให้เกิดความกลมกลืนในผลงานยิ่งขึ้น ทำให้เกิดผลงานลายรดน้ำบนงานประติมากรรมนูนต่ำในรูปแบบเฉพาะตนของผู้วิจัยที่ดูกลมกลืนและแผ่ขยายทางธรรมในลักษณะเฉพาะ โดยเทคนิคที่นำมาใช้คือ งานประติมากรรมนูนต่ำที่เขียนลายรดน้ำปิดทองในส่วนที่เป็นจุดเด่นหลักของผลงานอันได้แก่ พระพุทธรูป หรือดอกบัวที่แสดงถึงจิตที่เบิกบานในธรรมของพระพุทธองค์นั้น เมื่อถูกแสงกระทบในมุมใดมุมหนึ่งแล้วนั้นจะเห็นทองสะท้อนกับแสงได้เด่นชัดกว่าจุดที่แบนราบ ซึ่งแสงนั้นได้เปรียบเสมือนกับธรรมะที่พระพุทธองค์ค้นพบยอมทำให้พระพุทธองค์ส่องสว่างเปล่งประกายมากกว่าพวกที่ยังไม่พบไม่เห็นซึ่งพระธรรมนี้

การดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยนี้เกิดจากการที่ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญและความงามในงานศิลปะลายรดน้ำ ที่บรรพบุรุษบรมครูช่างศิลป์ไทยได้คิดค้น สร้างสรรค์ และถ่ายทอด สืบมายังยุคสมัยปัจจุบัน ด้วยผู้วิจัยต้องการให้องค์ความรู้ในศิลปะแขนงนี้ยังคงอยู่ และสามารถสร้างสรรค์ให้มีรูปแบบที่มีความหลากหลายยิ่งขึ้น จึงได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในข้างต้น ได้แก่ ข้อมูลด้านเอกสารที่เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำ พุทธประวัติตอนเสวยวิมุตติสุข ทฤษฎีทางด้านศิลปะ และข้อมูลด้านงานศิลปกรรมจาก วัด พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เป็นแรงดลใจ จนได้เกิดเป็นแนวทางในการ

สร้างสรรค์และคลี่คลาย เนื้อหา รูปแบบ เทคนิค อันนำไปสู่การทดลองการสร้างสรรค์ ในระยะที่ 1 ระยะที่ 2 และระยะที่ 3 ระยะสรุปในการสร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำการสร้างสรรค์งานประติมากรรมนูนต่ำมาผสมผสานเข้ากับงานจิตรกรรมลายรดน้ำ ที่ได้คลี่คลายกรรมวิธีในการสร้างผลงานมาจากเทคนิคแบบโบราณ ด้วยการใช้วัสดุชนิดอื่นที่มีคุณสมบัติที่สามารถทดแทนวัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์แบบเก่าได้ และหาได้ง่ายในปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ น้ำมันวานิชสำหรับเคลือบสีอะคริลิคแทนยางรักในการเตรียมพื้นผลงาน ใช้แผ่นนาคเปลว ผงนาค ผงเงิน ผงทองวิทยาศาสตร์ ผสมกับการใช้ทองคำเปลวในการปิดให้เกิดลวดลาย ใช้สีเฟลกซ์แทนรักเซ็ดในการปิดทอง ใช้สีอะคริลิคในการทำให้เกิดน้ำหนักในผลงานและสร้างสีสรรค์แทนยางรัก วัสดุที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ทดแทนวัสดุแบบเก่านี้ นอกจากจะหาได้ง่ายในปัจจุบันแล้ว ยังทำให้ได้ผลงานศิลปะลายรดน้ำที่มีความแปลก แตกต่าง ไปจากผลงานแบบโบราณ และเป็นผลงานที่มีลักษณะเฉพาะของผู้วิจัยอีกด้วย

บทที่ 5

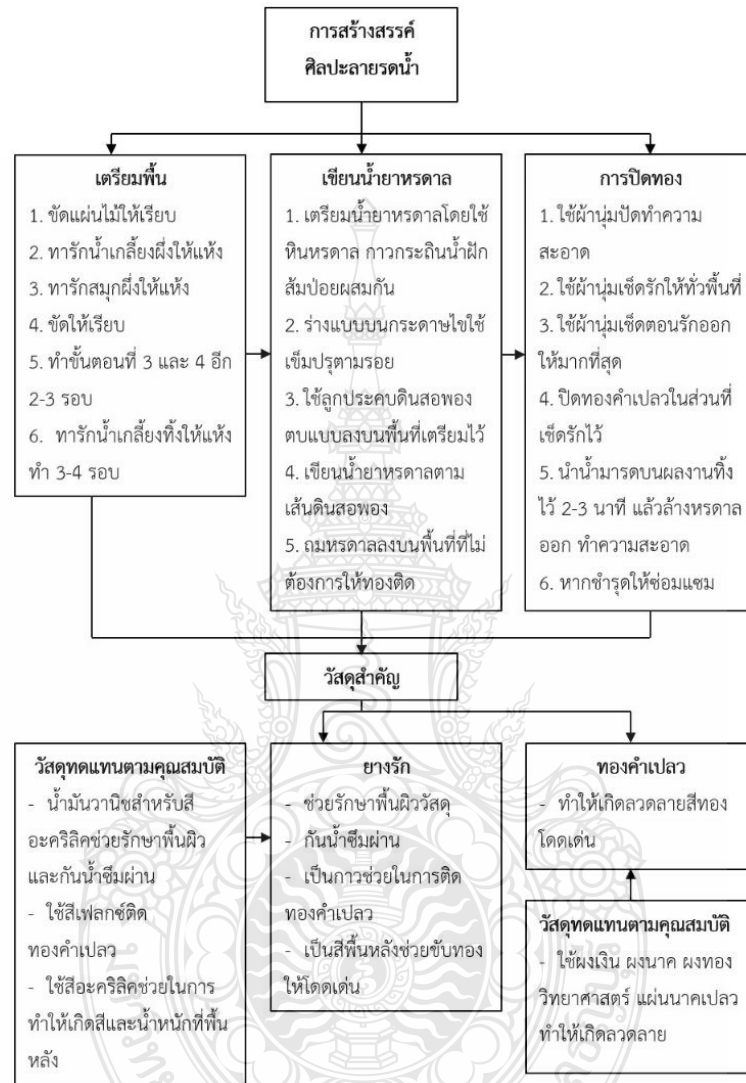
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยสร้างสรรค์เรื่อง แรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในเทคนิคลายรดน้ำที่มีมาในอดีตและในปัจจุบัน เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาทำการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมลายรดน้ำเรื่องพุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุข ที่มีอัตลักษณ์พิเศษเฉพาะตน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ในเชิงสร้างสรรค์ในงานจิตรกรรมลายรดน้ำ ซึ่งจากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อได้ดังนี้

5.1.1 การศึกษาเทคนิคลายรดน้ำที่มีมาในอดีตและปัจจุบันได้เกิดเป็นองค์ความรู้ในเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานคือ ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะลายรดน้ำนั้น สามารถแบ่งขั้นตอนออกได้เป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ได้แก่ การเตรียมพื้น การเขียนน้ำยาหรือสี และ การปิดทองในขั้นตอนทั้ง 3 นี้มีวัสดุสำคัญที่จะปรากฏอยู่บนผลงาน 2 สิ่ง คือ ยางรักอยู่ในส่วนของพื้นงานสีดำหรือสีแดง และ ทองคำเปลวอยู่ในส่วนของลวดลายด้านหน้า ซึ่งมีสีทองที่ติดกันกับพื้นสีดำของยางรักทำให้ผลงานโดดเด่นสะดุดตา ในส่วนประกอบทั้งสองสิ่งนี้สิ่งที่สำคัญที่สุด คือยางรัก ซึ่งจะเข้าไปมีความสำคัญในขั้นตอนการสร้างสรรค์ทั้ง 3 ขั้นตอน ด้วยคุณสมบัติของยางรักทั้ง 4 ข้อที่ใช้ในการสร้างงานลายรดน้ำ ได้แก่ 1) คุณสมบัติในการช่วยรักษาพื้นผิววัสดุ 2) คุณสมบัติในการกันน้ำซึมผ่าน 3) คุณสมบัติเป็นกาวช่วยในการยึดติดทองเปลว 4) คุณสมบัติของสี ขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้ยางรักที่สำคัญที่สุดคือ ขั้นตอนการเตรียมพื้นในขั้นตอนนี้จะส่งผลไปยังขั้นตอนที่เหลือทั้งหมด หากผู้สร้างสรรค์ทำการเตรียมพื้นได้เรียบและมีความมันวาวได้มากเท่าไรก็จะทำให้ทองคำเปลวที่ใช้ปิดในขั้นตอนสุดท้ายเกิดความสุกใสได้มากขึ้นตามไปด้วย จากนั้นเมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเทคนิคการสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำในปัจจุบันทำให้พบว่าศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะลายรดน้ำในปัจจุบันนั้น ในส่วนของขั้นตอนและกระบวนการยังคงเป็นเช่นเดิม แต่มีการนำวัสดุชนิดอื่นที่หาได้ง่ายในปัจจุบันมาใช้ทดแทนวัสดุแบบเดิมในบางชนิดที่มีคุณสมบัติเหมือนกัน อีกทั้งยังเป็นการทำให้ผลงานเกิดความน่าสนใจยิ่งขึ้นไปด้วย วัสดุที่นำมาใช้แทนของเดิมได้แก่ 1) ฝ่าใบถูกนำมาทำเป็นพื้นผลงานแทนไม้เนื้อแข็งที่นิยมในยุคเริ่มแรก 2) วัสดุรองพื้นกันน้ำซึมมีการใช้สีฟลักซ์น้ำมันวานิช ยูลิเทนเคลือบแข็งไม้ สีน้ำมันฟลักซ์ เป็นต้น ทดแทนการใช้ยางรัก 3) น้ำยาหรือสีใช้สีโปสเตอร์ส่วนผสมเป็นส่วนผสมแทนหินหรือดิน 4) ใช้เงินเปลว ผงเงิน ผงทองวิทยาศาสตร์ ผงนาค แทนแผ่นทองคำเปลว 5) ใช้สีฟลักซ์แทนรักเซ็ดในการปิดทอง 6) สีที่เกิดในพื้นผลงานเกิดจากสีอะคริลิก สีฟลักซ์ และสีเติมของวัสดุที่นำมาทำพื้นผลงานแทนสี

ที่เกิดจากความรัก จากข้อมูลองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดเป็นแนวทางในการนำไปสร้างสรรค์ผลงานศิลปะลายรดน้ำที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตนของผู้วิจัยในวัตถุประสงค์ในข้อที่ 2 ต่อไป

ภาพที่ 5.1 แผนผังความรู้ในการสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำ

5.1.2 องค์ความรู้ในเรื่องการสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำที่ได้จากการศึกษาเทคนิคการสร้างสรรคผลงานในอดีตและปัจจุบัน ทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวคิดในการนำวัสดุที่มีคุณสมบัติเหมือนกันมาใช้ทดแทนวัสดุแบบเดิมที่ใช้สร้างสรรค์ในยุคเริ่มแรก ซึ่งได้แก่

- 1) น้ำมันวานิชเคลือบด้านสำหรับสีอะคริลิก นำมาใช้ทดแทนยางรักในการทำพื้นผลงาน ซึ่งคุณสมบัติของน้ำมันวานิชนี้สามารถคงสีเดิมของพื้นวัสดุที่ใช้ในการสร้างงานได้
- 2) สีฟลักซ์ใช้แทนรักเซ็ดในการปิดทองคำเปลว

5.1.3 การนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเทคนิคจิตรกรรมลายรดน้ำมาทำการสร้างสรรค์ โดยการคลี่คลายหาจุดสำคัญที่ใช้ในการสร้างสรรค์แล้วทำการสร้างผลงานขึ้นมาใหม่ที่ใช่วัสดุอุปกรณ์ที่แตกต่างไปจากของเดิมแต่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกัน และการประสานรวมกับงานประติมากรรมปูนต้ำ โดยมีขั้นตอนตั้งแต่การเตรียมพื้นงานประติมากรรมปูนต้ำเป็นงานปั้นแล้วหล่อขึ้นมาแทนงานพื้นระนาบแบนที่นิยมทำบนไม้เนื้อแข็งแบบของดั้งเดิม การเตรียมพื้นเขียนลวดลายด้วยแผ่นนาคเปลวที่ดัดแปลง พลิกแพลงมาจากการปิดทองที่แบบงานโบราณมาผสานกับการทำพื้นด้วยยางรักที่ใช้น้ำมันวานิช สำหรับสีอะคริลิกทดแทนในการทำพื้นงานลายรดน้ำ การปรุงน้ำยาหรรดลที่ใช้สีโปสเตอร์ทดแทนหิน หรรดลด้วยกรรมวิธีแบบเก่า และการปิดทองรดน้ำที่ใช้สีเฟล็กซ์แทนรักเซ็ดและการใช้ผงเงิน ผงทอง วิทยาศาสตร์ ผงนาค และแผ่นนาคเปลวผสมกับการใช้แผ่นทองคำเปลวในการปิดทอง ขั้นตอนต่าง ๆ นี้ เป็นการสร้างสรรค์ผลงานลายรดน้ำที่ยังคงองค์ความรู้ที่ได้มาซึ่งผลงานศิลปะลายรดน้ำแบบไทย ประเพณี แต่ได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ทดแทน และพัฒนาสร้างสรรค์ให้งานศิลปะลายรดน้ำนั้นมี รูปแบบที่หลากหลาย น่าสนใจยิ่งขึ้นไปเพื่อเป็นการรักษาองค์ความรู้ในด้านศิลปะลายรดน้ำไว้ ใน ผลงานของผู้วิจัยและเพื่อเป็นการอนุรักษ์องค์ความรู้ในแขนงนี้ที่บรรพบุรุษจิตรกรช่างไทยในสมัยก่อนได้ คิดค้น รังสรรค์ และถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน ไม่ให้เลือนหายไป แต่สามารถปรับปรุงพัฒนาการ สร้างสรรค์ให้อยู่ควบคู่กับยุคสมัยปัจจุบันนี้ต่อไป ทั้งองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นยังเป็นแนวทางให้ผู้ต้องการ สร้างสรรค์งานจิตรกรรมลายรดน้ำได้ทำการสร้างผลงานในรูปแบบที่ต่างออกไป กลายเป็นการสืบทอด ศิลปะแขนงนี้อีกทางหนึ่งด้วยเช่นกัน

5.2 อภิปรายผล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง แรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาองค์ความรู้จากศิลปะลายรดน้ำทั้งที่มีมาอดีตและในปัจจุบัน เพื่อหาแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะรดน้ำที่แตกต่างจากผลงานในอดีตที่เคยมีมา ให้เป็นผลงานศิลปะลายรดน้ำรูปแบบใหม่ที่ยังคงองค์ความรู้แบบดั้งเดิม และยังคงความเป็นงานศิลปะไทยแบบประเพณีไว้ โดยนำเสนอในเรื่องพุทธประวัติตอนเสวยวิมุตติสุข ซึ่งเป็นเนื้อหาเรื่องราวภายหลังจากพุทธองค์ได้ทรงตรัสรู้แล้ว โดยพระองค์ทรงเสวยวิมุตติสุขด้วยการปฏิบัติสมาธิในอิริยาบถและสถานที่ที่ต่างกันตลอด 7 สัปดาห์ ซึ่งเรียกสถานที่เหล่านี้ว่า สัตตมหาสถาน หรือสถานที่อันยิ่งใหญ่ 7 แห่ง ผู้วิจัยได้ทำการสร้างสรรค์ผลงานที่ผสมเทคนิคลายรดน้ำและเนื้อหาเรื่องราวทางพุทธประวัตินี้เข้าด้วยกัน เพื่อเป็นการรักษาและถ่ายทอดเทคนิคและเรื่องราวอันทรงคุณค่าทั้งสองนี้ออกมาในเชิงสร้างสรรค์ในอัตลักษณ์เฉพาะตนของผู้วิจัย

จากการศึกษาผลงานวิจัยเรื่องจิตรกรรมลายทองร่วมสมัยของ สีโรจน์ พวงบุปผา (2553, น. 6) ได้กล่าวไว้ว่าเทคนิคลายรดน้ำแบบโบราณนั้น ส่งอิทธิพลต่อศิลปินรุ่นหลัง ได้นำเทคนิคและกรรมวิธีมาพัฒนาให้ร่วมสมัยมากขึ้น จากอดีตงานศิลปกรรมต่าง ๆ ที่บรมครูช่างได้สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อรับใช้พระพุทธศาสนา จากที่เคยเป็นงานที่เขียนลงบนผาผนังตามประตูหน้าต่าง จนพัฒนาทางเทคนิคและวัสดุอุปกรณ์ที่หายากในอดีต มาทดแทนด้วยวัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในปัจจุบัน แล้วเขียนลงบนผ้าที่ขึงบนเฟรม ที่จะสามารถขยับขยายเคลื่อนย้ายไปสถานที่ต่าง ๆ ได้ ทำให้ สีโรจน์ พวงบุปผา สามารถสร้างผลงานจิตรกรรมลายทองแบบร่วมสมัย ที่ต่างออกไปจากศิลปะแบบดั้งเดิม จนเป็นที่นิยมรับในวงการศิลปะ จะเห็นได้ว่า สีโรจน์ พวงบุปผา นั้นก็มีแนวคิดในการนำศิลปะลายรดน้ำแบบโบราณมาทำการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ด้วยวัสดุและอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในปัจจุบัน เช่นเดียวกันกับแนวคิดในการวิจัยของผู้วิจัย ซึ่งทำให้ได้ผลงานศิลปะลายรดน้ำแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากอดีต และยังนับได้ว่าเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการที่จะอนุรักษ์ รักษา สืบทอด และพัฒนาในองค์ความรู้ในศิลปะวิชาการแขนงนี้ในเชิงสร้างสรรค์ให้ยังคงอยู่สืบไป

การสร้างสรรค์ผลงานวิจัยในครั้งนี้เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวความเชื่อความศรัทธาในพุทธศาสนาในเรื่องของความสุข ความสงบของพุทธองค์ที่ได้พบหนทางหลุดพ้นจากวัฏสงสาร ซึ่งเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวความรู้สึกจากมโนคติภายในจิตใจออกมาเป็นผลงานศิลปะ ตามแนวทางทฤษฎีความงามของเพลโต (Plato) ที่กล่าวว่า ความงามที่แท้จริงนั้นไม่มีอยู่จริงบนโลกนี้ หากแต่มีอยู่ในโลกของมโนคติ ซึ่งเป็นความงามที่เป็นนิรันดร์ และ อริสโตเติล (Aristotle) กล่าวว่า ความงามอยู่ที่ความประสานกลมกลืนของสัดส่วน ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายของประสาท และอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งศิลปินสามารถค้นพบความกลมกลืน แล้วถ่ายทอดลงบนผลงานได้ (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2559, น. 99-100) ซึ่งผู้วิจัยได้ถ่ายทอดเรื่องราวทางพุทธศาสนาในเรื่องการเสวยวิมุตติสุขของพุทธองค์ออกมาจากมโนคติภายใน ด้วยการลด ตัดทอน และแทนค่ารูปทรงต่าง ๆ ในเนื้อหาเพื่อให้เกิดความงามตามหลักองค์ประกอบศิลป์ แล้วนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานด้วยเทคนิคลายรดน้ำที่ผสมผสานกับงานประติมากรรมปูนต๋า เป็นผลงานลายรดน้ำที่มีสีพื้นหลังเป็นสีของโลหะนาคที่ทำให้เกิดสนิมแล้วเพิ่มน้ำหนักด้วยสีอะคริลิคอีกครั้งเพื่อให้เกิดมิติและความคมชัด แล้วจึงทำการเคลือบด้วยน้ำมันวานิชก่อนทำการเขียนน้ำยาหารดาล ซึ่งน้ำมันวานิชที่ใช้แทนยางรักนี้จะมีลักษณะใสทำให้สีเดิมของวัสดุที่นำมาทำเป็นพื้นงานนั้นจะยังปรากฏ จากนั้นก็ทำการเขียนน้ำยาหารดาล แล้วปิดแผ่นทอง ผงเงิน ผงทอง วิทยาศาสตร์ ผงนาค ผสมกันเพื่อให้เกิดเป็นลวดลายที่มีสีสันที่หลากหลาย ซึ่งการสร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 นั้น ผู้วิจัยนำเสนอเรื่องราวพุทธประวัติ ตอน มารผจญ โดยเน้นใช้รูปของพระพุทธเจ้าและดอกบัวที่สื่อแทนจิตอันบริสุทธิ์ของพระพุทธองค์และรูปของพระแม่ธรณีเป็นหลักในการสร้างจุดสนใจ ประกอบกันกับรูปของสัตว์ที่มีรูปร่างแปลกประหลาด พิลึกพิลั่น ที่ก่อกวนเวียน

ดูสับสนวนวายอยู่โดยรอบ ใช้สื่อแทนถึงหมู่मारผลงญที่มาขัดขวางการปฏิบัติธรรมของพุทธองค์ เป็นการสร้างผลงานในพื้นที่ที่มีระนาบแบน มีเพียงผลงานชิ้นที่ 3 ของระยะที่ 1 ที่มีลักษณะการสร้างงานบนพื้นนูนต่ำ เมื่อนำเสนอผลงานต่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะจึงได้รับคำแนะนำมาว่าควรปรับเรื่องราวในการนำเสนอเพื่อให้ความคิดในการสร้างสรรค์ไม่หยุดลงและวนเวียนอยู่กับองค์ประกอบเดิมเทคนิคในการเขียนลายรดน้ำบนงานประติมากรรมนูนต่ำมาใช้ด้วย เพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้ผลงาน ผู้วิจัยจึงนำข้อชี้แนะนี้มาทำการทดลองสร้างสรรค์ในผลงานระยะที่ 2 ชิ้นที่ 4 เพื่อเป็นการทดลองก่อนนำไปสร้างสรรค์จริงในระยะที่ 3 นำเสนอในเรื่องพุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุข บนงานประติมากรรมนูนต่ำ จากนั้นจึงนำผลที่ได้ไปใช้ในผลงานสร้างสรรค์จริงในระยะที่ 3 ซึ่งเป็นระยะสรุป ในผลงานระยะที่ 3 นี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปของพระพุทธรองค์และดอกบัวที่สื่อถึงจิตอันบริสุทธิ์เป็นจุดเด่นของผลงาน ประกอบกับรูปของเหล่าเทวดาที่มารายล้อมแสดงความปิติยินดี ในส่วนงานประติมากรรมนูนต่ำจะใช้เป็นจุดสนใจของงานซึ่งได้แก่รูปของพระพุทธรองค์และดอกบัว สอดแทรกนัยยะทางธรรมในงานประติมากรรมนูนต่ำ เมื่อแสงมากระทบจะทำให้เห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้นคือความเด่นชัดในงานประติมากรรมนูนต่ำมากกว่าเนื้อหาโดยรอบ เปรียบเปรยถึงแสงคือพระธรรมที่พุทธองค์ได้ค้นพบยอมทำให้ท่านดูโดดเด่นส่องสว่างกว่าสิ่งโดยรอบ ทั้งยังสอดคล้องได้ดีกับสีและการแสดงออกในเทคนิคที่แสดงถึงความสงบ อบอุ่น ปิติสุข จากการพบหนทางพ้นจากทุกขเวทนาทั้งหลายของพุทธองค์ เกิดเป็นผลงานลายรดน้ำที่แตกต่างจากในอดีตและมีเอกลักษณ์เฉพาะตนของผู้วิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

งานศิลปะของไทยไม่ว่าจะเป็นงานจิตรกรรม งานประติมากรรม หรืองานประณีตศิลป์ นั้นยังมีอีกมากมายหลายอย่าง เช่น งานจิตรกรรมสีฝุ่น งานปูนปั้น งานประดับมุก งานประดับกระจก เป็นต้น งานเหล่านี้เป็นงานศิลปะที่แสดงถึงความเป็นชาติไทย ที่นับวันจะมีคนสร้างสรรค์ผลงานเหล่านี้ น้อยลง จึงควรค่าแก่การนำมาสร้างสรรค์ พัฒนา และผสมผสาน แทนค่า กับวัสดุต่าง ๆ ที่หาได้ง่ายในปัจจุบัน ให้เกิดเป็นผลงานรูปแบบใหม่ แต่ยังคงต้องใช้องค์ความรู้เดิมที่มีมา มาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างผลงาน เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ในเชิงสร้างสรรค์ ให้องค์ความรู้ในศิลปะแขนงนั้น ๆ ไม่สูญหายไป

จากการวิจัยสร้างสรรค์เรื่องนี้สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัย ไปใช้ในการสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำบนวัสดุชนิดอื่น ที่ต้องการแสดงให้เห็นสีและพื้นผิวของวัสดุที่ใช้ในการสร้างงานได้ เช่น พื้นไม้ที่มีลายไม้สวยงาม โลหะ แจกันเซรามิก เป็นต้น แต่ทั้งนี้การที่จะสร้างสรรค์ผลงานให้ออกมาได้อย่างที่ใจคิด และเป็นไปตามหลักองค์ประกอบศิลป์นั้น ต้องขึ้นอยู่กับความหมั่นศึกษา ฝึกฝน ทดลอง การสร้างสรรค์ผลงานอยู่เป็นนิจ จึงจะได้ผลงานออกมาที่งดงาม

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2549). **ชาดกและพุทธประวัติจากตู้ลายรดน้ำ**. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- กำจร สุนพงษ์ศรี. **สุนทรียศาสตร์ : หลักปรัชญาศิลปะ ทฤษฎีทัศนศิลป์ ศิลปวิจารณ์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำรูญ ยาสมุทร. (2547). **มหัศจรรย์แห่งมหาพุทธานุภาพ**. เชียงใหม่: เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- ชลุต นิยมเสมอ. (2534). **องค์ประกอบของศิลปะ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เชษฐ ติงส์ชูชลี. (2555). **สัตตมหาสถาน : พุทธประวัติตอนเสวยวิมุตติสุขกับศิลปกรรมอินเดียและเอเชียอาคเนย์**. กรุงเทพฯ: วิริยะธุรกิจ.
- โชติ จินตแสวง. (2558). **พุทธประวัติอมตะ**. กรุงเทพฯ: วี พรินท์.
- ไชยพจน์ ทวلمانพ. (2560). **สุนทรียศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.
- ชูบารุโย. (2556). **พระพุทธรูปปางแปลก (๒)**. สืบค้นจาก <https://www.dek-d.com/board/view/3007921/>
- ทศพร วัชรางกูร. (2551). **ลักษณะทางวัฒนธรรมวิद्याบางประการของไม้รักใหญ่**. ใน **สัมมนาวิชาการศึกษายารักเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย**. (น. 223-236). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ทรงฤทธิ์ เหมือนพรม. (2554). **สื่อผสมในงานพุทธศิลป์**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ธรรมะไทย. (ม.ป.ป.). **ปางพระพุทธรูป**. สืบค้นจาก <http://www.dhammadham.org/pang/index.php>
- น. ณ ปากน้ำ. (2533). **ชุดจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทยวัดคงคาราม**. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- _____. (2544). **ปกิณกะศิลปะไทยในสายตา น. ณ ปากน้ำ : ตู้พระไตรปิฎกสุดยอดแห่งศิลปะลายรดน้ำ**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- _____. (2533). **ศิลปะลายรดน้ำ**. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- บัณฑิต อินทร์คง. (2560). **ศิลปะลายรดน้ำและศิลปะลายกำมะลอ มรดกภูมิปัญญาไทย**. กรุงเทพฯ: อั้นลิมิตพริ้นติ้ง.
- ปู้ย แสงฉาย. (2530). **หลักปฐมสมโพธิ หรือ พระพุทธประวัติ**. กรุงเทพฯ: ลูก ส.ธรรมภักดี.
- พงศ์ศิริ คิตดี. (2558). **สี่แห่งความศรัทธาและสงบสุข**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- พุทธทาสภิกขุ. (2542). **พุทธประวัติจากพระโอษฐ์**. กรุงเทพฯ: อรุณวิทยา.
- พระสุธีธรรมานุวัตร (บรรณาธิการ). (2558). **พระปฐมสมโพธิ**. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก. (จัดพิมพ์ในการออกเมรุพระราชทานเพลิงศพ พระธรรมปัญญาบดี (ถาวร ตีสสานุภโร เจริญพานิช) อดีตเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน วันที่ 10 พฤษภาคม 2558)
- ฟ้านวล นาวาบุญนิยม. (2550). **พุทธกำเนิด**. กรุงเทพฯ: ฟ้าอภัย.
- วิกิพีเดีย. (2559). **พระนาคสวาทิเรือนแก้ว**. สืบค้นจาก th.wikipedia.org/wiki/พระนาคสวาทิเรือนแก้ว
- วีระชัย ณ นคร. (2551). **ไม่รักใหญ่ทรัพย์ากรทรงคุณค่า**. ใน **สัมมนาวิชาการศึกษาอย่างรักเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย**. (น. 17-28). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สันติ เล็กสุขุม. (2552). **ประวัติศาสตร์ศิลปะไทย(ฉบับย่อ) : การเริ่มต้นและการสืบเนื่องงานช่างในศาสนา**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- สิโรจน์ พวงบุปผา. (2553). **จิตรกรรมลายทองร่วมสมัย**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- _____. (2557). **จิตรกรรมลายทองร่วมสมัย 2557**. กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.]. (สูจิบัตรงานแสดงเดี่ยวโดย สิโรจน์ พวงบุปผา วันที่ 4 พฤศจิกายน - 30 ธันวาคม 2557 ณ หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ).
- สุชาติ เกาทอง. (2553). **การวิจัยสร้างสรรค์ทัศนศิลป์**. ชลบุรี: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุเชาว์ พลอยชุม. (2545). **สุนทรียศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุรีย์ มีผลกิจ (ผู้รวบรวม). (2559). **พระพุทธประวัติ**. กรุงเทพฯ: คอมฟอร์ม.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน). (2555). พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร? ใน **พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร**. (น.37). กรุงเทพฯ: คิง ออฟ แอดเวอร์ไทซิง แอนด์ กราฟฟิค.
- สมเด็จพระกรมพระปรมานุชิตชิโนรส. (2549). **พระปฐมสมโพธิกถา**. กรุงเทพฯ: อำนวยสาส์น.
- สมพร ฐรี. (2553). **การวิเคราะห์ทัศนศิลป์**. กรุงเทพฯ: ทริบเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- อภิวัฒน์ อุดลยพิเชฏฐ์. (2556). **จิตรกรรมฝาผนังวัดคูสิดาราม**. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- Chantana Chamtim. (ม.ป.ป.). **รูปภาพของ Chantana**. สืบค้นจาก https://web.facebook.com/chantana.chamtim/photos_all
- Kimleng. (2555). **เหตุแห่งการสร้างพระพุทธรูป, พระพุทธรูปปางต่างๆ และประวัติพระพุทธรูปองค์สำคัญ**. สืบค้นจาก <http://www.sookjai.com/index.php?topic=37666.0>
- Kit007. (2557). **พระพุทธรูปปฏิมา พระพุทธรูปสำคัญและศักดิ์สิทธิ์ในพระบรมมหาราชวัง**. สืบค้นจาก <http://www.baanjompra.com/webboard/thread-4923-1-1.html>
- Sakol Suttimarn. (ม.ป.ป.). **ผลงานสร้างสรรค์ การทับซ้อนของจินตภาพ**. สืบค้นจาก <https://web.facebook.com/media/set/?set=a.298316370192650&type=3>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

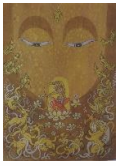

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

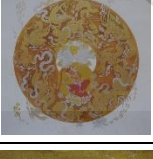

แบบประเมินผลงานภาพร่างเพื่อคัดเลือกนำไปสร้างเป็นผลงานจริง ระยะทดลองที่ 1

หัวข้อแรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข

คำชี้แจง การประเมินผลงานภาพร่างจำนวน 25 ชิ้น โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นและการคัดเลือกของคณะผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ

ลำดับ ภาพ	ผลงานภาพร่าง	ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ		
		รศ.ดร.สุวัฒน์ แสนขัตติยรัตน์	รศ.ดร.สมพร ฐรี	รศ.ดร.ไชยพจน์ หวลมานพ
1		✓	✓	✓
2				✓
3				
4				
5				
6				

ลำดับ ภาพ	ผลงานภาพร่าง	ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ		
		รศ.ดร.สุวัฒน์ แสนขัติยรัตน์	รศ.ดร.สมพร ฐรี	รศ.ดร.ไชยพจน์ หวลมานพ
7				
8		✓	✓	✓
9		✓		
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16			✓	

ลำดับ ภาพ	ผลงานภาพร่าง	ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ		
		รศ.ดร.สุวัฒน์ แสนขัติยรัตน์	รศ.ดร.สมพร ฐรี	รศ.ดร.ไชยพจน์ หวลมานพ
17				
18		✓	✓	
19				
20			✓	
21				
22		✓		
23				✓
24				
25			✓	

สรุปผลงานภาพร่างที่ผ่านการประเมินการคัดเลือกจากคณะผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะสูง
ที่สุด 3 ชิ้นงาน เพื่อนำไปสร้างสรรค์เป็นผลงานจริง ได้แก่

ลำดับที่ 1 ภาพร่างลำดับที่.....1.....ได้รับการคัดเลือกจากกรรมการ.....3....ท่าน

ลำดับที่ 2 ภาพร่างลำดับที่.....8..... ได้รับการคัดเลือกจากกรรมการ.....3....ท่าน

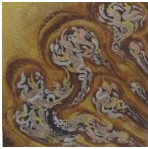

ลำดับที่ 3 ภาพร่างลำดับที่...18..... ได้รับการคัดเลือกจากกรรมการ.....2....ท่าน

แบบประเมินผลงานภาพร่างเพื่อคัดเลือกนำไปสร้างเป็นผลงานจริง ระยะทดลองที่ 2

หัวข้อแรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข

คำชี้แจง การประเมินผลงานภาพร่างจำนวน 15 ชิ้น โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นและการคัดเลือกของคณะผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ

ลำดับ ภาพ	ผลงานภาพร่าง	ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ		
		รศ.ดร.สุวัฒน์ แสนขัติยรัตน์	รศ.ดร.สมพร ฐรี	รศ.ดร.ไชยพจน์ หวลมานพ
1				
2				
3				✓
4				
5			✓	
6		✓	✓	✓

ลำดับ ภาพ	ผลงานภาพร่าง	ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ		
		รศ.ดร.สุวัฒน์ แสนขัติยรัตน์	รศ.ดร.สมพร ฐรี	รศ.ดร.ไชยพจน์ หวลมานพ
7		✓	✓	✓
8			✓	
9		✓		✓
10				
11		✓		
12				
13		✓	✓	
14				✓
15				

สรุปผลงานภาพร่างที่ผ่านการประเมินการคัดเลือกจากคณะผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะสูง
ที่สุด 4 ชิ้นงาน เพื่อนำไปสร้างสรรค์เป็นผลงานจริง ได้แก่

ลำดับที่ 1 ภาพร่างลำดับที่.....6.....ได้รับการคัดเลือกจากกรรมการ.....3....ท่าน

ลำดับที่ 2 ภาพร่างลำดับที่.....7..... ได้รับการคัดเลือกจากกรรมการ.....3....ท่าน

ลำดับที่ 3 ภาพร่างลำดับที่.....9..... ได้รับการคัดเลือกจากกรรมการ.....2....ท่าน

ลำดับที่ 4 ภาพร่างลำดับที่.....13..... ได้รับการคัดเลือกจากกรรมการ.....2....ท่าน

แบบประเมินผลงานภาพร่างเพื่อคัดเลือกนำไปสร้างเป็นผลงานจริง ระยะที่ 3 ระยะสรุป
หัวข้อแรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข

คำชี้แจง การประเมินผลงานภาพร่างจำนวน 5 ชิ้น โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นและการคัดเลือกของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ

ลำดับ ภาพ	ผลงานภาพร่าง	ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ				
		ศ.วิโชค มุกตตามณี	รศ.ดร.สกันธ์ ภูงามดี	รศ.ดร.สุวัฒน์ แสนชัยรัตน์	รศ.ดร. สมพร จูรี	รศ.ดร. ไชยพจน์ ทวลมานพ
1				✓		✓
2		✓	✓	✓	✓	
3				✓	✓	✓
4						
5		✓	✓	✓	✓	✓

สรุปผลงานภาพร่างที่ผ่านการประเมินการคัดเลือกจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะสูงที่สุด 2 ชิ้นงาน เพื่อนำไปสร้างสรรค์เป็นผลงานจริง ได้แก่

ลำดับที่ 1 ภาพร่างลำดับที่.....5.....ได้รับการคัดเลือกจากกรรมการ.....5.....ท่าน
ลำดับที่ 2 ภาพร่างลำดับที่.....2..... ได้รับการคัดเลือกจากกรรมการ.....4.....ท่าน

ภาคผนวก ข
การตรวจประเมินผลงาน

บรรยากาศการตรวจประเมินผลงาน

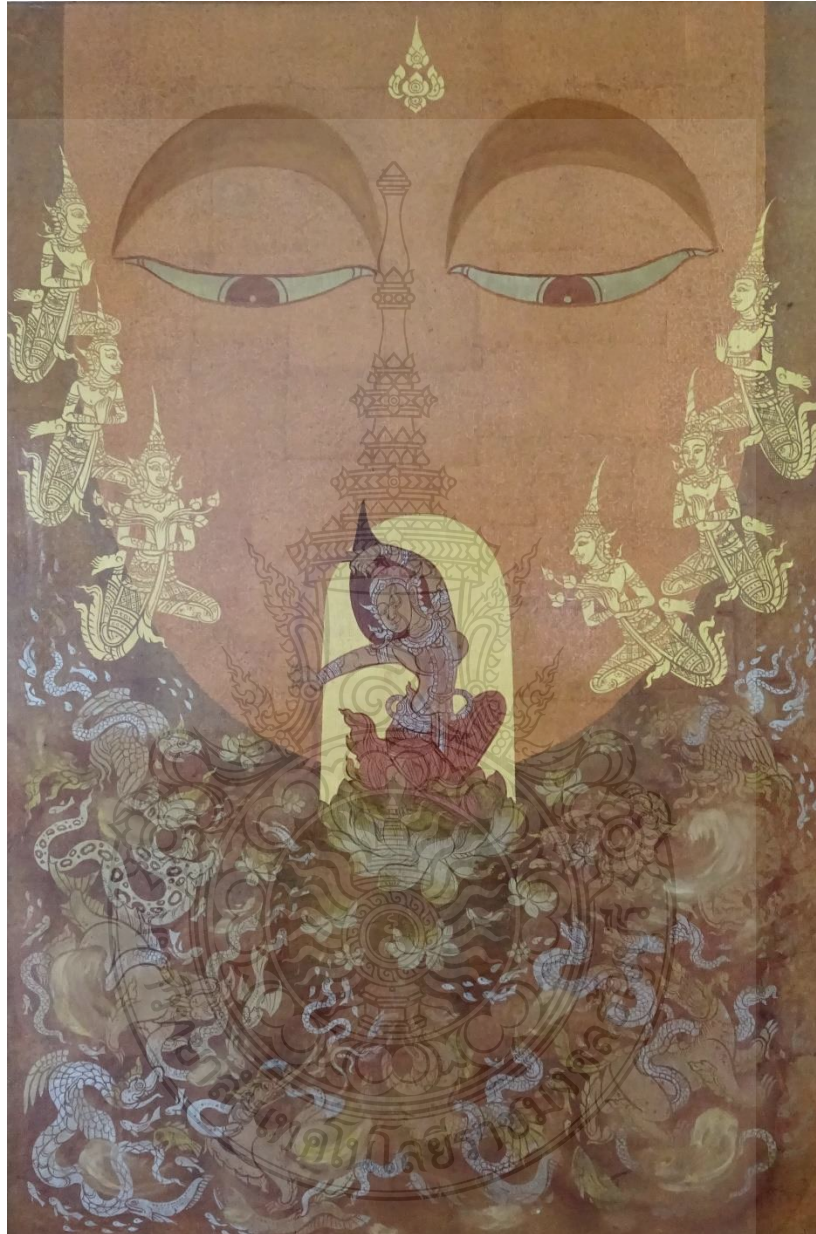

ภาคผนวก ค

ผลงานการสร้างสรรค์

ผลงานสร้างสรรค์ระยะทดลองที่ 1

ผลงานทดลองสร้างสรรค์ระยะที่ 1 ชั้นที่ 1

ชื่อภาพ มารผจญ 1

เทคนิค ลายรดน้ำ

ขนาด 60 x 40 ซม.

ผลงานทดลองสร้างสรรค์ระยะที่ 1 ชั้นที่ 2

ชื่อภาพ มารพจญ 2

เทคนิค ลายรดน้ำ

ขนาด 80 x 65 ซม.

ผลงานทดลองสร้างสรรค์ระยะที่ 1 ชั้นที่ 3

ชื่อภาพ มารผจญ 3

เทคนิค ลายรดน้ำ

ขนาด 100 x 100 ซม.

ผลงานสร้างสรรค์ระยะทดลองที่ 2

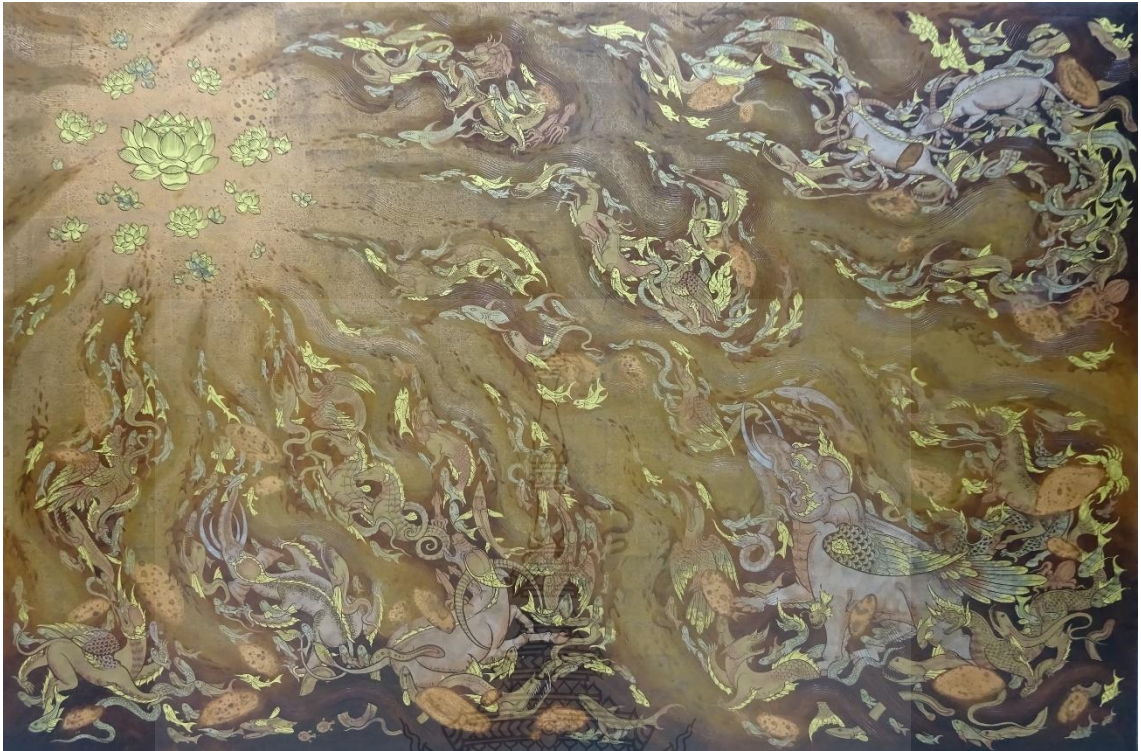

ผลงานทดลองสร้างสรรค์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 1

ชื่อภาพ มารผจญ 4

เทคนิค ลายรดน้ำ

ขนาด 100 x 80 ซม.

ผลงานทดลองสร้างสรรค์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 2

ชื่อภาพ มารผจญ 5

เทคนิค ลายรดน้ำ

ขนาด 100 x 150 ซม.

ผลงานทดลองสร้างสรรค์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 3

ชื่อภาพ มารพญ 6

เทคนิค ลายรดน้ำ

ขนาด 150 x 120 ซม.

ผลงานทดลองสร้างสรรค์ระยะที่ 2 ชั้นที่ 4

ชื่อภาพ โปธิบัลลังก์

เทคนิค ลายรดน้ำ

ขนาด 100 x 100 ซม.

ผลงานสร้างสรรค์ระยะที่ 3 ระยะสรุป

ผลงานสร้างสรรค์ระยะที่ 3 ระยะสรุป ชั้นที่ 1

ชื่อภาพ จิตวิมุตติแห่งพุทธะ

เทคนิค ลายรดน้ำบนประติมากรรมปูนต้ำ

ขนาด 150 x 180 ซม.

ผลงานสร้างสรรค์ระยะที่ 3 ระยะสรุป ชั้นที่ 2

ชื่อภาพ รัตนจกกรมเจดีย์

เทคนิค ลายรดน้ำบนงานประติมากรรมปูนต้ำ

ขนาด 120 x 150 ซม.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายสถาพร เครือวัลย์
วัน เดือน ปีเกิด	14 กรกฎาคม 2532
ที่อยู่	63/3 หมู่7 ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี 22150
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาศิลปะไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ประวัติการทำงาน	รับเขียนงานจิตรกรรมฝาผนัง พ.ศ.2556 - ปัจจุบัน
เบอร์โทรศัพท์	086-139-2325
อีเมล	sthaphon_k@mail.rmutt.ac.th

